

PATVIRTINTA

VšĮ Centrinės projektų valdymo
agentūros

direktorius 2021 m. lapkričio 10 d.
įsakymu Nr. 2021/8-354

**METODINĖS REKOMENDACIJOS RENGIANČIAMS IR ĮGYVENDINANTIEMS BENDROJO
UGDYMO MOKYKLŲ FUNKCINIUS ERDVINIUS POKYČIŲ PLANUS**

Turinys

I.	ĮVADAS.....	4
II.	SĄVOKOS IR JŲ AIŠKINIMAS.....	4
III.	TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	6
IV.	ŠIUOLAIKINĖS (XXI AMŽIAUS) MOKYKLOS IR JŲ NAUJOSIOS UŽDUOTYS.....	13
4.1	MOKYMOSI ORIENTACIJA Į KOMPETENCIJAS, INTEGRALŲ, KONTEKSTUALŲ, INTERAKTYVŲ UGDYMĄ.....	13
4.2	ĮVAIRŪS MOKYMOSI BŪDAI.....	14
4.3	VISOS DIENOS MOKYKLA.....	15
4.4	ĮTRAUKUMAS, PRIEINAMUMAS, BENDRUOMENIŠKUMAS.....	16
4.5	EDUKACINIS KRAŠTOVAIZDIS IR PERSPEKTYVOS.....	17
V.	VEIKSMINGŲ MOKYKLŲ PASTATŲ PRINCIPAI IR SAVYBĖS.....	18
5.1	MOKYKLŲ ARCHITEKTŪRA – TREČIASIS MOKYTOJAS.....	18
5.2	ŠIUOLAIKINĖS MOKYKLOS ERDVINĖS SAVYBĖS.....	19
5.3	MOKYKLOS ERDVIŲ LANKSTUMAS IR LAIKIŠKUMAS.....	22
VI.	MOKYKLOS FUNKCINĖS SRITYS IR ERDVINIS ORGANIZAVIMAS.....	22
6.1	MOKYKLA MOKYMUIŠI.....	23
6.1.1	BENDROSIOS MOKYMO(SI) ERDVĖS.....	23
6.1.2	SPECIALIZUOTO MOKYMO(SI) ERDVĖS.....	25
6.1.3	IKIMOKYKLINIO MOKYMO(SI) ERDVĖS.....	26
6.2	MOKINIO GEROVĖS MOKYKLA.....	27
6.2.1	PAGALBOS MOKINIUI SPECIALISTŲ KONSULTACINĖS ERDVĖS.....	27
6.2.2	BUVIMO ERDVĖS.....	29
6.3	ŠVIETIMO ĮSTAIGOS DARBUOTOJŲ ERDVĖS.....	30
6.3.1	MOKYTOJŲ DARBO ERDVĖ.....	31
6.3.2	ŠVIETIMO ĮSTAIGOS ADMINISTRACIJOS DARBUOTOJŲ DARBO ERDVĖ.....	33
6.3.3	SUSITIKIMŲ, KONFERENCIJŲ, APTARIMŲ, BENDRAVIMO ERDVĖS.....	33
6.3.4	ŠVIETIMO ĮSTAIGĄ APTARNAUJANČIŲ DARBUOTOJŲ ERDVĖS.....	33
6.3.5	MOKINIŲ SAVIVALDOS IR INICIATYVŲ ERDVĖ.....	33
6.4	HIGIENOS IR ASMENINIO NAUDOJIMO ERDVĖS.....	33
6.5	KITOS PATALPOS.....	34
6.6	BENDROSIOS ERDVĖS MOKYKLOJE.....	35
VII.	POKYČIŲ PLANŲ RENGIMAS IR ĮGYVENDINIMAS.....	36
1	PRIEDAS.....	1

2 PRIEDAS	1
3 PRIEDAS	1
4 PRIEDAS	1
5 PRIEDAS	1
6 PRIEDAS	1

I. ĮVADAS

1. Mokyklų pastatai yra geras indikatorius švietimo socialinei svarbai nustatyti. Pastatų erdvinė ir funkcinė organizacija atspindi kiek yra atvira ir pasirengusi atitikti būtinus Bendrojo ugdymo mokyklų pokyčius ir atliepti skirtingas mokymosi kultūras. Mokyklų pastatų įranga ir architektūrinė kokybė akivaizdžiai rodo, kokį dėmesį visuomenė skiria savo Mokykloms. Pastaraisiais metais Lietuvoje buvo renovuota eilė Bendrojo ugdymo mokyklų, tačiau būtinybė kokybiniam mokymosi fizinių erdvių atnaujinimui vis dar labai didelė.
2. Rekomendacijos vienas iš metodinių dokumentų, naudotinų rengiant VPSP projektus, rinkinio priemonė, kuri gali suteikti žinias (žinojimą) ir tapti instrumentu, kaip sudaryti Pokyčių planus (projektavimo planus) Mokyklų fizinės ugdymosi aplinkos kokybiniam pasikeitimams.
3. Rekomendacijose pristatomos galimybės, taikymo atvejai, būdai, padedantys identifikuoti, kaip konkreti Mokykla yra suderinama ir / ar atitinka šiuolaikinei (XXI amžiaus) mokyklai būdingas fizines mokymo(si) aplinkos savybes ir teikia galimybę numatyti kaitos kryptis.
4. Rekomendacijose pristatomi Mokyklų pastatų ir jų teritorijų funkcinį ir erdvinį pokyčių planų rengimo ir įgyvendinimo etapai.
5. Rekomendacijose apžvelgiamos šiuolaikinių (XXI amžiaus) mokyklų samprata ir jų naujosios užduotys, pagrįstos tarptautine patirtimi, gerąją praktika, valstybės edukaciniais siekiais suformuoti kokybės standartus, kurie atitinka besikeičiančius reikalavimus Mokyklų pastatams ir palaiko šiuolaikinį mokymąsi.
6. Pateikiamos Rekomendacijų taikymo instrukcijos, pavyzdiniai taikymo atvejai praktikoje rengiant VPSP.

II. SĄVOKOS IR JŲ AIŠKINIMAS

7. Šiose Rekomendacijos naudojamos sąvokos:

7.1. **Bendrojo ugdymo mokykla arba Mokykla** – reiškia pradinę mokyklą, progimnaziją, pagrindinę mokyklą, gimnaziją. *Pradinės* mokyklos tipui priskiriamos mokyklos, vykdančios pradinio ugdymo programą. *Progimnazijos* tipui priskiriamos mokyklos, vykdančios pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį arba pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį ir pradinio ugdymo programą. *Pagrindinės* mokyklos tipui priskiriamos mokyklos, vykdančios pagrindinio ugdymo programą arba pagrindinio ugdymo programą ir pradinio ugdymo programą. *Gimnazijos* tipo mokykloms priskiriamos mokyklos, vykdančios švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka akredituotą vidurinio ugdymo programą ir pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį.

7.2. **CPVA** – viešoji įstaiga Centrinė projektų valdymo agentūra.

7.3. **Edukacinė aplinka** – reiškia didaktines, psichologines, kompetencines, materialiąsias, organizacines, sociokultūrinės sąlygas, kurios kiekvienam mokiniui suteikia mokymosi galios ir turi įtakos jo pasiekimams. Edukacinė aplinka – dinamiška mokymo ir mokymosi erdvė, sukurta ir veikiama edukatoriaus bei sąlygota edukacinio tikslo, jį atitinkančio turinio bei jo įsisavinimą paremiančių metodų. Edukacinės aplinkos struktūriniai elementai: fizinė aplinka, žmogiškasis faktorius, mokymo programos.

7.4. **Edukacinis kraštovaizdis** – reiškia erdvės organizavimo modelį, kai Mokykla veikia kaip integralus miesto, bendruomenės ar rajono elementas, bendradarbiaujantis su kitomis Mokyklomis, viešosiomis įstaigomis ir veikia kaip atviras vietinių bendruomenių centras.

7.5. **Fizinė mokymo(si) aplinka** – reiškia Mokyklos pastatus, patalpas, teritoriją, mokymo(si) priemones.

7.6. **Grupinio mokymosi forma** – reiškia tam tikram laikotarpiui sudarytą mokinių grupę (klasę, jungtinę klasę, profesinio mokymo grupę, pogrupį, laikinąją grupę, specialiąją medicininę fizinio pajėgumo grupę ar kitą grupę), kuri mokosi pagal formaliojo švietimo programą.

7.7. **IP** – reiškia investicijų projektą (angl. *Investment project*), kuris finansiškai (ekonomiškai), techniškai ir socialiai pagrindžia investavimo tikslus, įvertina investicijų grąžą bei kitus efektyvumo rodiklius, nurodantis projekto įgyvendinimui reikalingas lėšas bei finansavimo šaltinius ir terminus ir kuris yra rengiamas vadovaujantis Metodiniais dokumentais.

7.8. **Klasteris** – reiškia Mokyklos erdvių grupavimo principą, kai Mokyklos teikiamos paslaugos yra apjungiamos į klasterį, t. y. į tų paslaugų „kekę“. Šios sąveikaujančios erdvės yra telkiamos aplink bendrąją erdvę, turi galimybę dalintis bendrais ištekliais ir resursais bei specializuota įranga.

7.9. **Metodiniai dokumentai** – reiškia CPVA direktoriaus įsakymu tvirtinamus Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir (ar) valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodiką, Viešojo ir privataus sektorių partnerystės tikslingumo vertinimo ir partnerystės klausimyno rengimo metodines rekomendacijas, privataus subjekto atrankos standartinius dokumentus bei kitus metodinius dokumentus, susijusius su VPSP projektų rengimu ir įgyvendinimu, kurie yra skelbiami interentinėje svetainėje <https://www.ppplietuva.lt/lt/metodikos-ir-leidiniai>;

7.10. **Modelis** – reiškia šių Rekomendacijų 3 priedo priedėlyje pateiktą formą (excel lentelę), kurią Viešasis subjektas kartu su Švietimo įstaiga užpildo atsižvelgdami į surinktus duomenis, atlikto sociologinio tyrimo rezultatus (jeigu toks buvo atliekamas) bei pasirinktas Mokyklos pokyčių kryptis, nurodytas šių Rekomendacijų 12 punkte.

7.11. **Mokyklos bendruomenė** – reiškia Švietimo įstaigos administraciją, mokytojus, pagalbos mokiniui specialistus, aptarnaujantį personalą, mokinius, jų tėvus (globėjus, rūpintojus) ir kitus asmenis, vienijamus mokymo santykių ir bendrų švietimo tikslų.

7.12. **PK** – reiškia VPSP klausimyną, skirtą identifikuoti galimybę ar būtinybę taikyti VPSP būdą, teikiamą naudą, taip pat įvertinti finansines galimybes įgyvendinti VPSP, ir, kuris yra rengiamas vadovaujantis Metodiniais dokumentais.

7.13. **Privatus subjektas (Privatūs subjektai)** – reiškia fizinį ar bet kokios teisinės formos juridinį asmenį, viešąjį juridinį asmuo, išskyrus viešąjį ir privatų juridinius asmenis, kuris Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo nustatyta tvarka priskiriamas prie valdžios sektoriaus, arba tokių asmenų grupė, suinteresuotas dalyvauti įgyvendinant VPSP.

7.14. **Pokyčių planas / Pokyčių planai** – reiškia Viešojo subjekto kartu su Švietimo įstaiga pagal šias Rekomendacijas parengtas vienos ar daugiau Mokyklų atnaujinimo ir (ar) sukūrimo funkcinių erdvinį planą.

7.15. **Rekomendacijos** – reiškia šias Metodines rekomendacijas rengiant ir įgyvendinant Pokyčių planus.

7.16. **Šiuolaikinė mokymo(si) aplinka** – reiškia kompleksinį intergruotą sprendimą Mokyklai, sukurtą siekiant teikti galimybę naudotis įvairiomis informacinėmis komunikacinėmis technologijomis: nešiojamaisiais kompiuteriais, daugialypės terpės įranga, be laido interneto prieiga, interaktyviosiomis lentomis ir pan.

7.17. **Švietimo įstaiga** – reiškia Lietuvos Respublikoje teisės aktų nustatyta tvarka savivaldybės įsteigtą viešą juridinį asmenį, kurio pagrindinė veikla yra formalusis ir (ar) neformalusis švietimas arba švietimo pagalbos teikimas.

7.18. **Teritorinė bendruomenė** – reiškia asmenų grupę, kuri turi bendras naudojimo vertybes, aptarnavimo įstaigas (savivaldybę, seniūniją, Mokyklą) ir gyvena apibrėžtoje teritorijoje (kaimas, gyvenvietė, rajonas, mikrorajonas).

7.19. **Viešasis subjektas** – reiškia savivaldybės administraciją ar kitą juridinį asmenį arba tokių asmenų grupę, kuris (kurios) pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus gali būti VPSP įgyvendinanti institucija (institucijos).

7.20. **Visos dienos mokykla** – reiškia organizuojamą veiklą, kuri apima tarpusavyje suderintą formalųjį ir neformalųjį ugdymą, švietimo pagalbos, socialinių (sociokultūrinės paslaugas, maitinimo organizavimą, paramą mokinio reikmėms įsigyti, transporto organizavimą), kultūros (sociokultūrinę edukaciją), visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą ir kitą, visapusiškam mokinių ugdymuisi, sveikatinimui, poilsiui reikalingą veiklą.

7.21. **Viešojo ir privataus subjektų partnerystė / VPSP** (angl. *Public Private Partnership*) – reiškia valstybės arba savivaldybės institucijos ir privataus subjekto įstatymų nustatytus bendradarbiavimo būdus, kuriais valstybės arba savivaldybės institucija perduoda jos funkcijoms priskirtą veiklą privačiam subjektui, o privatus subjektas investuoja į šią veiklą ir jai vykdyti reikalingą turta, už tai gaudamas įstatymų nustatytą atlyginimą.

8. Kitos šiose Rekomendacijose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymais patvirtintuose statybos techniniuose reglamentuose ir kituose teisės aktuose, įskaitant nurodytuose šių Rekomendacijų 6 priede, vartojamas sąvokas.

III. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

9. Rekomendacijų tikslai ir uždaviniai:

9.1. apibrėžti bendruosius reikalavimus ir suformuoti priemonę Mokyklų pastatų ir jų teritorijų funkcinių ir erdviųjų Pokyčių planų parengimui;

9.2. vadovaujantis Rekomendacijomis, sudaryti prielaidas išsiaiškinti (sužinoti) kiekvienos Mokyklos poreikius ir galimybes, bei sudaryti fizinės aplinkos pertvarkymo planą, t. y. suformuluoti projektinį planą (užduotį) atnaujinimui;

9.3. nustatyti bendruosius reikalavimus Pokyčių planus įgyvendinant VPSP būdu.

10. Rekomendacijomis siekiama generuoti šiuos rezultatus:

10.1. įvertinti kiekvienos Mokyklos poreikius ir galimybes, t. y. Mokyklos fizinės struktūros galimybes vykdyti tam tikras veiklas ir atitikti šiuolaikinio ugdymo reikalavimus;

10.2. įvertinti alternatyvas atsižvelgiant į kiekvienos Mokyklos specifiką atitinkančias ugdymosi veiklas (angl. *specific*);

10.3. parengti Pokyčių planą;

10.4. įgyvendinti Pokyčių planą.

11. Šios Rekomendacijos taikomos rengiant Pokyčių planus tiek pertvarkant esančias, tiek ir numatomas naujas statyti Mokyklas ir įgyvendinant Pokyčių planus VPSP būdu.

12. Atsižvelgiant į XXI amžiaus mokyklai iškeltus naujus uždavinius – ugdymo integralumą, interaktyvumą, kontekstualumą, mokymo(si) būdų įvairovę, ugdymo įtraukumą, prieinamumą ir bendruomeniškumą, Visos dienos mokyklos nuostatas ir edukacinio kraštovaizdžio siekį, suformuotos rekomenduotinos 12 Mokyklos pokyčių kryptys, nurodančios pagrindines sritis / kryptis / erdves, kuriose pokyčiai turi įvykti:

12.1. **Bendruomenės apjungimo erdvių sukūrimas.** Daugumos esamų Mokyklų pastatų yra korpusiniai ir vyrauja koridorinė sistema skirta tranzitui. Pasirinkus bendruomenės apjungimo kryptį, Mokykloje sukuriama centro erdvė – Mokyklos šerdis, kurioje gali susitikti visa Mokyklos bendruomenė. Tai multifunkcinė erdvė, kuri gali turėti tiesioginį susisiekimą su Švietimo įstaigos administracija, yra netoli pagrindinio įėjimo į Mokyklą. Tokia erdvė gali apjungti bibliotekos, skaityklos, valgyklos ir / ar praplėsti aulos erdves. Ši erdvė gali būti naudojama įvairiems renginiams ir turi būti užtikrintas jos pasiekiamumas po pamokų. Taip pat šioje erdvėje gali atsirasti transformuojamų elementų, baldų, kad ne renginių metu ją galima būtų pritaikyti darbui grupėse, mokymuisi seminarinio tipo užsiėmimuose ar individualiam darbui, bendram poilsiui.

Bendruomenės apjungimo erdvių pavyzdžiai yra pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 1 punkte.

12.2. **Individualaus savarankiško darbo erdvių sukūrimas.** Tradicinėje mokykloje mokinio darbo vieta yra suprantama, kaip vieta klasėje mokykliniame suole. Ugdymas tampa vis labiau personalizuotas, todėl kyla būtinybė Mokykloje numatyti erdves, kur mokinys galėtų mokytis savarankiškai, individualiai atlikti jam numatytas užduotis, ar tiesiog pasirengti būsimai pamokai ar kitokiai veiklai. Ši pokyčių kryptis yra tiesiogiai susijusi su mokymosi būdų įvairove ir tam tinkamų skirtingų erdvių Mokykloje poreikiu siekiant užtikrinti, kad mokiniai galėtų dirbti grupėmis arba individualiai, vykdyti projektinę ar praktinę veiklą.

Planuojant individualaus savarankiško darbo erdves, būtina užtikrinti tinkamą apšvietimą skaitymui, rašymui bei atitinkamus baldus bei įrangą. Individualiam savarankiškam darbui gali būti naudojama klasės aplinka įrengiant vienviečius mokyklinius suolus, tačiau tokiu atveju nėra užtikrinama tinkama izoliacija nuo garsinių ar vaizdinių aplinkos trikdžių. Praktikoje individualaus savarankiško darbo erdves yra įrengiamos šalia bendrųjų ar specializuotų mokymosi erdvių, nišų, daigafunkcinėse erdvėse, bibliotekoje ar skaitykloje, kur galima suformuoti ramią zoną.

Individualių savarankiškų erdvių pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 2 punkte.

12.3. **Mažų grupių savarankiško darbo ar konsultavimo erdvių sukūrimas.** Nedidelių grupių (apie 5 mokinių) mokymui(si) gali būti išnaudojamos prie klasių esančios bendro naudojimo

erdvės (holai, platūs koridoriai) arba tradicinėse klasėse erdvėse, pasitelkiant mobilius baldus, transformuojamus aplinkos elementus (atitvaras, lentynas, lentas ir pan.). Mažų grupių mokymo(si) ir konsultavimo erdvės, kurios užima apie 15 – 20 kv. m. plotą, turi būti iš dalies vizualiai ir akustiškai atribotos fragmentiškomis atitvaromis, baldais, minkštais paviršiais ir pan. bei aprūpintos reikalinga įranga (pvz.: rašymo lentos, multimedija, *wifi* ir kt.).

Mažų grupių savarankiško darbo ar konsultavimo erdvių pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 3 punkte.

12.4. Seminarinio pobūdžio mokymo(si) erdvių sukūrimas. Pasirinkus seminarinio pobūdžio mokymo(si) erdvių sukūrimo kryptį, Mokykloje sukuriamos skirtingo dydžio grupių, kurios apimtų 8 – 15 mokinių ir mokytojo instruktavimo, konsultavimo, diskusijų ir prezentavimo erdvės. Tokios erdvės gali būti formuojamos skaidant tradicinę klasę ar ją įrengiant atskirai, arba seminarinio pobūdžio mokymui(si) gali būti naudojamos bendrosios Mokyklos erdvės – holai, bibliotekos, skaityklos, aulos ir pan. Erdvėje turi būti stacionarūs arba mobilūs baldai, multimedija, mokomosios lentos bei kitos mokymuisi reikalingos priemonės. Seminarinio pobūdžio mokymui(si) erdvės yra suprantamos, kaip mokinių ir mokytojo darbo vietos ir turi būti pritaikytos instruktavimui, bendram mokymui(si), konsultavimui, diskusijoms, aptarimams ir rezultatų pristatymams.

Seminarinio pobūdžio mokymo(si) erdvių pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 4 punkte.

12.5. Erdvių transformavimas. Pasirenkant šią kryptį, Mokykloje siekiama užtikrinti, kad mokymo(si) aplinka atitiktų nuolat kintančių ugdymo metodų poreikius, o taip pat būtų tinkama įvairioms neformalaus ugdymo pobūdžio veikloms. Pasirenkant transformuojamų erdvių sukūrimo kryptį, Mokykloje įrengiamos erdvės taip, kad jas būtų lengva ir patogiu transformuoti. Siekiant mokytojams sukurti galimybes pamokos metu derinti individualaus, grupinio, seminarinio ir kitokius darbo būdus, tikslinga mokymo(si) klases (erdves) aprūpinti lengvai pakeliamais tarpusavyje jungliais baldais. Stalai ir kėdės turi būti ergonomiški, pritaikyti individualiam darbui, geometrinių formų, kad juos galima būtų sudėti į didesnę grupiniam darbui tinkantį stalą, atitinkančius mokinių poreikius pagal amžių bei lengvi, kad mokiniai patys juos galėtų perkelti ar išnešti į kitą erdvę. Esant poreikiui, mokymo(si) klases (erdves) siūloma aprūpinti mobiliomis lengvomis, ant grindų ar stalo statomomis akustinėmis sienutėmis. Šios transformuojamos erdvės skirtingu dienos ar savaitės metu gali būti skirtingai naudojamos. Pavyzdžiui, rytinių pamokų metu uždara klasės erdvė gali būti transformuojama pertvaros pagalba, o popietinių veiklų metu atveriamą ir taip sujungiamą su koridoriaus, holo ar kitos klasės erdve.

Pasirenkant transformuojamų erdvių sukūrimo kryptį, Švietimo įstaiga turi įvertinti poreikį ir galimybes atostogų metu priimti ir apgyvendinti svečių grupes arba Mokyklos erdves naudoti stichinių nelaimių (pvz.: pandemijos, potvynio, gaisro, migracijos krizės) atveju.

Erdvių transformavimo pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 5 punkte.

12.6. Mokymo(si) erdvių klasterių sukūrimas. Ši pokyčių kryptis susijusi su artimų funkcijų Mokyklos kabinetų / erdvių sugretinimu ir jų įrangos, įrankių bei medžiagų dalijimosi galimybių sukūrimu. Klasteriais siekiama kiek galima efektyviau išnaudoti Mokyklos erdves, kad galima būtų, esant poreikiui, pereiti nuo individualaus mokymo(si) prie mažų grupių ar didelės grupės mokymo(si) / veiklos. Klasteriai gali būti formuojami dviem modeliais: atskyrimo arba integravimo.

Pasirinkus atskyrimo modelį, atsisakoma Visos dienos mokyklos režimo, t. y. išlieka skirstymas laike rytinis ir popietinis režimas, kuris yra skirtas laisvalaikio veikloms. Ugdymo veikla ir Visos dienos mokyklos veikla vyksta atskirose erdvėse. Būtina pažymėti, kad taikant atskyrimo modelį yra visiškai atskiriamos / izoliuojamos mokytojų ir mokinių erdvės, t. y. tradiciškai išlaikomas mokytojų kambarys ir mokinių mokymo(si) erdvės (klasės), o specifinės Mokyklos veiklos yra vykdomos specializuotose, tik toms veikloms skirtose erdvėse (patalpose).

Pasirinkus integravimo modelį, Mokyklos erdvės yra pritaikomos klasių (nuo 2 iki 6) ar tam tikrų mokymosi grupių subūrimui tam tikram laikui per metus ar visiems mokslo metams. Visos klasės ar specializuotos klasės yra apjungiamos bendro naudojimo / poilsio erdvėmis, kuriose mokiniai gali praleisti visą dieną (klasterizavimas). Tokiose apjungtose erdvėse vykstanti veikla gali keistis. Be to, integravimo modelio atveju nėra nuoseklaus skirstymo tarp rytinės ir popietinės grupės, todėl nėra būtinybės atskirti Visos dienos mokyklos dalies, nes visos erdvės yra apjungtos.

Bet kurio modelio klasteryje turi būti užtikrinta gera akustika, numatyta vieta mokytojui, įrengiami atskiri sanitariniai mazgai. Esant galimybei, šalia klasterio gali būti įrengta atskira lauko erdvė arba atskiras išėjimas į lauką.

Pagrindiniai klasterių tipai yra keturi: klasių; mokymosi grupių; erdvių / zonavimo principų Mokykla; atviro plano Mokykla.

Klasterių pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priede 6 punkte.

12.7. Mokyklos tapatumas, estetizavimas. Ši pokyčių kryptis yra susijusi su Mokyklos, kaip unikaliomis besimokančios bendruomenės tapatumu ir jos išraiška fiziniame aplinkoje. Kiekviena Mokykla yra autentiška su savo vertybėmis, nuostatomis, siekiais ir su tuo susijusiomis veiklomis. Nors ugdymas Mokykloje vykdomas pagal nustatytas ugdymo programas, tačiau visuomet išlieka galimybė kiekvienai Mokyklai suformuoti savitą kultūrą, bendruomenės tapatumą, kurie išreiškiami reprezentuojant Mokyklos aplinkoje, fiziniame erdvėje. Pavyzdžiui, Mokykla gali akcentuoti meninį ugdymą, todėl atitinkamai įrengiamos dailės studijos su specifine įranga. Jeigu Mokyklai svarbus vaidybinių kompetencijų ugdymas, įrengiama teatro salė su jai būtinomis patalpomis. Jeigu Mokykla orientuojasi į „žalios mokyklos“ koncepciją, tuomet Mokykloje gali būti sukurtos erdvės augalų auginimui, komposto laikymui bei atitinkama įranga.

Mokyklos tapatumą galima išreikšti ir kitais būdais: aplinkos dizaino elementais, informaciniais ženklais (Mokyklos pavadinimo užrašas, mažoji architektūra, kraštovaizdžio elementai); architektūriniais elementais (įėjimai, vartai, bokštas ir pan.); meno objektais (skulptūros, sienų tapyba, paveikslai, gobelenai, instaliacijos ir pan.); mokinių pasiekimų ekspozicijomis / muziejumi; infografika (moto, logotipas, orientavimosi Mokyklos pastate sistema ir pan.); įkvepiančiu, estetišku dizainu.

Mokyklos tapatumo ir estetizavimo pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 7 punkte.

12.8. Komunikacijos ir informacijos centro sukūrimas (apima biblioteką, skaityklą ir kitas erdves). Siekiant didinti mokymo(si) ir bendravimo vietų įvairovę bei visų erdvių optimalų valdymą, rekomenduojama aplink biblioteką ir skaityklą įrengti giminingų erdvių klasterius ir tokiu būdu formuoti Mokyklos komunikacijos ir informacijos centrą. Tokį centrą gali sudaryti biblioteka (saugyklos), skaitykla (individualios darbo vietos mokiniams ir mokytojams), internetinė skaitykla

(kompiuterizuotos darbo vietos), spausdinimo centras (kopijavimo, skaitmenizavimo ir spausdinimo įrangos vieta). Tradiciškai, Mokyklos biblioteka yra skirta saugoti vadovėlius, mokomąją literatūrą ir ją naudoti mokiniams bei mokytojams. Keičiantis technologijoms, biblioteka turi tapti ir skaitmeninės informacijos saugotoju bei skleidėju. Be to, siekiant tapti atvira Mokykla Teritorinei bendruomenei, įrengiami bibliotekų fondai ir tokios erdvės tampa vienas iš traukos objektų.

Identifikuojant komunikacijos ir informacijos centro poreikį, būtina įvertinti visos Mokyklos erdves:

- a) įvertinti ar mokiniai ir mokytojai turi sąlygas individualiam darbui kitose Mokyklos erdvėse;
- b) įvertinti kokių mastu Mokykloje skatinamas individualus mokymasis ir darbas;
- c) identifikuoti kiek mokinių po pamokų Mokykloje laukia pavežėjimo į namus;
- d) identifikuoti Teritorinės bendruomenės poreikius ir paklausą.

Komunikacijos ir informacijos centras turi tapti Mokyklos bendruomenę ir Teritorinę bendruomenę telkiančia, tačiau ramesnei veiklai skirta Mokyklos zona. Dauguma tokių erdvių Mokyklos bendruomenei ir Teritorinei bendruomenei turi būti prieinamos ne pamokų metu. Jeigu kuriant komunikacijos ir informacijos centro erdves daugiau orientuojamasi į Mokyklos bendruomenę, tokiu atveju erdvės įrengiamos arčiau mokymo(si) erdvių, o kai orientuojamasi ne tik į Mokyklos bendruomenę, bet ir Teritorinę bendruomenę – arčiau pagrindinio įėjimo į Mokyklą.

Greta tokio centro gali būti įrengiamos erdvės, kurios būtų pritaikytos ir naudojamos kelioms skirtingoms veikloms.

Komunikacijos ir informacijos centro pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 8 punkte.

12.9. Mokyklos pasiekiamumas po pamokų. Dauguma Mokyklos vidaus ir lauko erdvių gali būti naudojamos ne tik formaliam, bet ir neformaliai ugdymui bei Teritorinės bendruomenės, todėl labai svarbu iš anksto nustatyti kokia apimti ir kokių laiku konkrečios Mokyklos erdvės gali būti naudojamos neformaliai ugdymui bei Teritorinės bendruomenės poreikiams. Pavyzdžiui, po pamokų dalis Mokyklos erdvių izoliuojamos taip, kad lankytojai galėtų patekti tik į jiems aktualias Mokyklos erdves. Tai gali būti įgyvendinama įrengus atskirą įėjimą (pateikimui į izoliuotas erdves galima įrengti elektroninės įeigos kontrolę) arba erdves, kuriomis gali naudotis Teritorinė bendruomenė, įrengiant šalia nuolat esančių Švietimo įstaigos darbuotojų (apsaugos darbuotojų).

Neformalaus ugdymo užsiėmimų kiekis ir įvairovė lemia kiek ir kokių mokymo klasių ir kabinetų (gamtos mokslo laboratorijų, technologijų dirbtuvių, dailės, muzikos ir pan.) bus naudojami ne pamokų metu neformalaus ugdymo užsiėmimams. Rekomenduojama visas erdves, kurios bus naudojamos neformaliai ugdymui įrengti tame pačiame Mokyklos aukšte. Tokiu atveju patekimas į kitus Mokyklos aukštus bus apribotas kontroliuojant laiptines ir liftą, įrengiant elektroninės įeigos kontrolę.

Sporto salė, įprastai, yra viena atviriausių Mokyklos erdvių. Įrengiant sporto salę, pagrindinį dėmesį reikia skirti dangos ir įrangos kokybei, saugumui bei įvairovei, apsaugai nuo triukšmo bei persirengimo ir higienos erdvėms. Be to, sporto salė yra didžiausia Mokyklos vidaus erdvė, todėl galimybė ją įvairiai naudoti gali reikšmingai padidinti Švietimo įstaigos galimybes organizuoti

įvairius renginius, skirtus ne tik Mokyklos bendruomenei, bet ir Teritorinei bendruomenei (šventės, koncertai, mugės, ekspozicijos, parodos ir pan.). Įrengiant surenkamą (modulinę) grindų dangą, saugančią nuo netinkamos avalynės, sporto salė gali būti naudojama dideliems žmonių srautams. Taip pat rekomenduojama įrengti mobilią pertvarką į gretimą erdvę (pvz.: į koridorių, kitas sales) bei įvertinti poreikį garso, vaizdo įrangai ir surenkamai pakylai (scenai).

Neformaliam ugdymui bei Teritorinei bendruomenei gali būti naudojama aula, valgykla, teatro, šokių salės, jeigu tokios yra įrengiamos, ar komunikacijos ir informacijos centro erdvės. Tokiu atveju rekomenduojama erdves įrengti arti pagrindinio įėjimo į Mokyklą arba užtikrinti, kad tokios erdvės turėtų atskirą pateikimą iš lauko, kuris būtų naudojamas ne pamokų metu.

Mokyklos pasiekiamumo pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 9 punkte.

12.10. Lauko ir vidaus erdvių integracija. Visai Mokyklos teritorijai, t. y. tiek vidaus erdvėms, tiek ir lauko yra taikomi įvairūs naudojimo scenarijai ir atitinkami reikalavimai. Mokyklos lauko erdvės gali būti naudojamos aktyviam poilsiui ir sportui, žaidimams, ramiam poilsiui, bendravimui, priegai, privažiavimui ir pateikimui bei įvairaus pobūdžio mokymuisi.

Formuojant ir projektuojant pakankamo dydžio įvairias Mokyklos lauko erdves, galima naudoti skirtingas Mokyklos pastato dalis, skirtingus reljefo lygius ir apželdinimo vietas, o esant ribotam žemės sklypui, išnaudoti Mokyklos statinių stogus. Be to, projektuojant erdves, atsižvelgti į mokinių specifinius skirtingo amžiaus poreikius.

Mokyklos vidaus ir lauko erdvių integravimas galimas keletu aspektais:

- vizualiai susieti Mokyklos vidaus ir išorės erdves, Mokyklos pastate įrengiant daug skaidrių lauko sieno elementų ar fragmentų. Tokiu būdu Mokyklos patalpose esantys asmenys gali stebėti Mokyklos lauko teritoriją, gauti informacijos, naudotinos pažinimo procese;

- Mokyklos vidaus ir išorės erdves sujungti tiesiogiai, betarpiškai susiejant interjerą ir eksterjerą (įrengiamos durys, vartai ir pan.) arba integraciją formuojant per tarpines erdves, įrengiant žiemos sodus, terasas, apsauginį stogą.

Mokyklos lauko ir vidaus erdvių integracijos pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 10 punkte.

12.11. Mokyklos universalusis dizainas. Siekiant, kad ugdymas būtų pritaikytas kiekvienam, turi būti užtikrinta, kad Mokyklos vidaus ir lauko aplinka būtų tinkama kiekvienam, nepaisant skirtingų poreikių ar negalios (turintys fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų), t. y. Mokyklos aplinka turi tenkinti Mokyklos bendruomenės bei Teritorinės bendruomenės poreikius. Mokyklos aplinka turi atitikti pagrindinius universalusio dizaino principus: lygios galimybės visiems, pritaikymas pagal individualius poreikius, tinkami erdvių dydžiai visiems, lengvai suprantama ir skirtingais būdais komunikuojama informacija, naudojimas turi reikalauti minimalių fizinių pastangų, laikomasi tolerancijos klaidai principo.

Laikomasi nuostatos, kad jeigu Mokyklos aplinka yra pritaikyta specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams, tuomet Mokykla yra tinkama visiems. Pažymėtina, kad Mokyklų pastatams keliami prieinamumo reikalavimai, nurodyti tarptautiniame standarte ISO 21542:2021 „Pastatų statyba – užstatytos aplinkos prieinamumas ir naudojimas“ bei Lietuvos Respublikos aplinkos

ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtintame statybos techniniame reglamente STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamums“.

Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2024 m. visos Mokyklos įpareigos priimti mokinius su visų specialiųjų ugdymosi poreikių tipais. Įvertinant specialiųjų poreikių įvairovę, reikia nuolat peržiūrėti Mokyklos erdvių tinkamumą faktiniam naudotojų poreikiui, pavyzdžiui Mokyklos pastatas formaliai gali tenkinti teisės aktų reikalavimus, tačiau nepakankamai atliepia faktinius individualius poreikius (pvz.: jautrumas spalvoms, šviesai, garsui). Specialiųjų ugdymosi poreikių turintims mokiniams Mokyklos aplinka turi būti pritaikyta tiek viduje, tiek ir lauke bei patenkant į Mokyklos teritoriją bei į pastatus.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams ypatingą reikšmę turi individualių ir konsultacinių darbo vietų įrengimas, tinkamai išvystytos mokinio gerovės paslaugos ir jų aplinka – logopedų, specialiųjų pedagogų, psichologų darbo vietos, skirtingo tipo sensorinės erdvės (Rekomendacijų 6.2 dalis).

Akliesiems klasių, kabinetų pavadinimai bei kiti informaciniai užrašai žymimi Brailio raštu ir / ar balso pranešimu. Pirmos laiptų pakopos žymimos įspėjamoju reljefiniu paviršiumi, o prieš aukščio pasikeitimą, grindų danga turi būti pašiurkštinama ar taip pat įrengiamos reljefinės juostos. Be to, rekomenduojama reljefinę juostą įrengti koridorių viduryje. Laiptinėse turėklai turėtų būti įrengiami iš abiejų pusių. Projektuojant darbo vietas akliesiems, turi būti įrengiami vienviečiai stalai, pritaikyti vadovėliams Brailio raštu pasidėti ir atitinkamoms rašymo priemonėms laikyti bei Brailio mašinėlei. Silpnaregiams itin svarbus higienos normas atitinkantis Mokyklos erdvių apšvietimas, tinkamas klasių, kabinetų ir kitų patalpų numerių ir pavadinimų žymėjimo spalvinis kontrastas, dydis, turėklų aukštis bei laiptų žymėjimo kontrastas.

Klases, kuriose mokosi kurtieji ar neprigirdintieji, rekomenduojama įrengti atokiau nuo triukšmingų vietų – sporto salių, aktų salių arba jos turi būti įrengiamos sumažinant foninę triukšmą. Rekomenduojama kurtiesiems ir neprigirdintiems informaciją pateikti gestų kalba ar šviesos signalais.

Judesio ir padėties sutrikimų turintiems mokiniams ir mokytojams įrengiamas liftas, kuriuo būtų galima pasiekti visus Mokyklos aukštus. Kiekviename aukšte turi būti įrengtas tualetas tokio dydžio, kad būtų galima įvažiuoti ir apsisukti su neįgaliojo vežimėliu. Esant galimybei, rekomenduojama įrengti magnetines juostas koridoriuose iki klasių ir kabinetų, kad būtų lengviau su neįgaliojo vežimėliu pasiekti ugdymo (si) patalpas. Taip pat rekomenduojama mokymo(si) erdvių duris įrengti plačias ir automatiškai ar lengvai atsidarancias. Turėklai koridoriuose bei laiptinėse turi būti įrengti iš abiejų pusių.

Įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams (autistiškiems) klasės įrengiamos atokiau nuo triukšmingų vietų. Taip pat rekomenduojama už klasės ribų įrengti nuo triukšmo izoliuotą erdvę, kurioje būtų sudaromos galimybės būti mokiniui esant emocinio nestabilumo būklei ar per pertraukas.

Mokyklos universalus dizaino pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 11 punkte

12.12. **Edukacinis kraštovaizdis.** Ši pokyčių kryptis yra pagrįsta labiau individualizuoto ir savarankiško mokymo(si) koncepcija, kur mokiniai ir mokytojai gali pasirinkti skirtingas mokymo(si) erdves, o prieigos ir poilsio zonos yra neatsiejama mokymo(si) aplinkos dalis. Edukacinis kraštovaizdis apibūdina Mokyklą (pastatą ir visą teritoriją) kaip integralų miesto

bendruomenės ar rajono elementą, kai Mokykla bendradarbiauja su kitomis institucijomis ir yra kaip Teritorinės bendruomenės centras, pavyzdžiui Mokykla yra prieinama užklasinėms veikloms vakarais ar per mokyklinės atostogas. Be to, edukacinis kraštovaizdis suteikia galimybę įtraukti popamokinį mokymą, integruoti kitas Viešojo subjekto ar Švietimo įstaigos funkcijas ir siejasi su išteklių prieinamumu. Iš dalies ši pokyčių kryptis yra glaudžiai susijusi dėl šių Rekomendacijose 12.9 punkte nurodyta pokyčių kryptimi *Mokyklos pasiekiamumas po pamokų*.

Edukacinio kraštovaizdžio pokyčių kryptis pagrįsta Mokyklos erdvių organizavimo principu, kai grupuojamos skirtingos dydžio, formos ir veiklos pobūdžio erdvės viename mokymui(si) skirtame erdviniame vienetu. Tai atitinka skirtingų Mokyklos funkcinių erdvių integralų (decentralizuotą) grupavimą. Edukaciniam kraštovaizdžiui taikomas ir klasterizavimo principas, nurodytas šių Rekomendacijų 12.6 punkte *Mokymosi erdvių klasterių sukūrimas*. Pavyzdžiui dviem pagrindinio ugdymo klasėms, kuriose mokosi apie 60 mokinių, skiriama didelė bendra Mokyklos erdvė su darbo vietomis mokiniams, numatomos mažesnės skirtingo dydžio mokymo(si) grupių patalpos. Taip pat, gali būti numatomos mokytojų darbo vietos, drabužinės, sanitarinės patalpos. Kitas pavyzdys, kai aplink auditoriją, kurioje yra įrengta 50 – 60 vietų, sugrupuoti keli mokymo(si) kraštovaizdžiai, kur kiekviename yra bendra mokymo(si) erdvė su darbo vietomis mokiniams, mokytojų darbo kambarys, skirtingų dydžių grupių darbo erdvės bei seminarinės erdvės.

Mokyklos Edukacinio kraštovaizdžio pavyzdžiai pateikiami šių Rekomendacijų 5 priedo 12 punkte.

13. Šių Rekomendacijų 12 punkte nurodytos kryptys, kurių pagrindu yra rengiamas Pokyčių planas, sudaro galimybes Viešajam subjektui ir Švietimo įstaigai pasirinkti savo kelią link XXI amžiaus mokyklos reikalavimus atitinkančios ugdymosi aplinkos sukūrimo bei pasirinkti šiuolaikinei Mokyklos fizinei aplinkai būdingas erdvines savybes – daugiafunkciškumą, erdvių įvairovę, lankstumą, skaidrumą, natūralumą, stimuliavimą ir individualumą.

14. Pokyčių planų rengimo ir įgyvendinamo etapai, subjektų ratas, detalai aprašyti Rekomendacijų VII skyriuje.

IV. ŠIUOLAIKINĖS (XXI AMŽIAUS) MOKYKLOS IR JŲ NAUJOSIOS UŽDUOTYS

15. Šiuolaikinei Mokyklai keliamos užduotys: Mokykla, kurioje mokoma(si) įvairiais būdais, bendraujant ir bendradarbiaujant; Mokykla visiems ir kiekvienam (įtrauki Mokykla), kuri pripažįsta socialinį įvairumą ir sudaro lygias galimybes visiems; Mokykla, atliepanti besimokančios bendruomenės poreikius; Visos dienos mokykla, kaip atsakas į besikeičiančią šeimų darbo ir gyvenimo aplinką bei ugdymo poreikį.

4.1 MOKYMOŠI ORIENTACIJA Į KOMPETENCIJAS, INTEGRALŲ, KONTEKSTUALŲ, INTERAKTYVŲ UGDYMĄ

16. Šiuolaikinis ugdymas nuo žinių teikimo, instruktavimo vis labiau perauga į kompetencijų ugdymą. Įgūdžių įgijimas yra procesas, kai kognityvinės veiklos, besimokančiųjų emocijos ir skirtingos situacijos yra susiejamos labai įvairiais būdais. Įgūdžių įgijimo procesas tampa ypač

efektyviu, kai mokymosi procesas yra aktyvus, orientuotas į rezultatą ir leidžia mokytis skirtingai (įvairiais būdais ir greičiais), kai besimokantieji įgyja motyvacijos ir gebėjimų patys spręsti problemas, o ne taikyti jau išbandytus, paruoštus sprendimus. Integruoto mokymo procesai tampa vis aktualesni, nes mokymosi tikslą lemia ne atskiri dalykai, o problemų sprendimas (probleminis, projektinis mokymas). Neišvengiamai dalykinės žinios yra būtinos, bet jos turi būti sklandžiai įtrauktos į mokiniams suprantamą kontekstą. Mokymosi orientavimasi į kompetencijas ir ugdymo integralumą paremia nuostata apie „horizontalų ryšį“ tarp žinių ir dalykų sričių, sąsajas su bendruomene ir platesniu pasauliu¹.

17. Šiuolaikinį mokymąsi (XXI amžiaus mokyklą) reglamentuojantys tarptautiniai dokumentai ugdyme išskiria mokinį, kaip aktyvų, sąmoningą ugdymo proceso dalyvį ir formuotoją, teigiant „besimokančiųjų mokymąsi ir jų įsitraukimą“, kur labai svarbios tampa besimokančiojo motyvacija ir emocijos, ir „dėmesingumas kiekvieno individualiems skirtumams“².

18. Lietuvoje švietimo srityje ugdymas apibūdinamas kaip interaktyvus, integralus, personalizuotas, kontekstualus. Interaktyvumas grindžiamas dialogo kultūra, skatinantis mokinius bendradarbiauti, spręsti problemas, mokytis vieniems iš kitų, dalytis patirtimi, diskutuoti, veikti realiose ir virtualiose komandose. Integralumas nurodo, kad ugdantis turi būti sukuriamas bendras pasaulio vaizdas, požiūrių bei vertybių visuma, ir besimokantysis tyrinėja realaus ir virtualaus pasaulio objektus bei reiškinius, sprendžia gyvenimiškas problemas, kuria ir įgyvendina idėjas. Personalizuotas ugdymas skatina autentišką, patirtinį, savivaldį mokinių mokymąsi, kai mokiniai patys kuria savo žinojimą, remdamiesi jau turima patirtimi, įgydami ir reflektuodami naujas patirtis. Kontekstualiam ugdymui svarbu apjungti mokymąsi ir mokinio dalyvavimą Mokyklos, šeimos ir bendruomenės gyvenime.³

19. XXI amžiaus mokyklą taikliai identifikuoja Geros mokyklos koncepcija⁴, išryškindama skirtį tarp tradicinio ir šiuolaikinio ugdymo. Koncepcijoje teigiamas „švietimas kiekvienam“, vietoj standartizuoto ugdymo visiems. Akcentuojamas „gyvenimo ir ugdymo suliejimas“ (persipinant veikloms, joms skirtoms erdvėms, laiko organizavimui ir patirtims), kai gyvenimas Mokykloje suvokiamas kaip „saviraiškus dalyvavimas“, apimantis įvairias veiklas, įvykius ir nuotykius; mokinių savijautą, bendruomeniškumą ir savivaldą. Naujas ir ryškus aspektas šiuolaikinėje Mokykloje yra bendruomeniškumas, kuriuo metu formuojasi Mokyklos bendruomenės sąvoka ir ši bendruomenė suvokiama kaip besimokanti organizacija, t. y. mokymasis vyksta su kitais ir iš kitų, ugdymuisi būdingas sutelktumas, refleksyvumas ir atvirumas pasauliui.

4.2 ĮVAIRŪS MOKYMOSI BŪDAI

20. Šiuolaikinės Mokyklos įgalina skirtingus mokymosi būdus, tam skirtas erdves ir veikimo perspektyvas. Taikomi vis įvairesni mokymosi metodai ir pamokų, užsiėmimų organizavimo būdai.

¹ OECD (2013) Innovative learning environments, Educational research and innovation, OECD publishing, DOI;

² Ten pat;

³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymas Nr. ISAK -2433 „Dėl pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1309 „Dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašo patvirtinimo“ patvirtintas Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas;

⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308 „Dėl Geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo“;

Įprastinis frontalinis pateikiamasis mokymas klasėse praranda savo dominavimą ir mokymasis individualiai (vienam), poromis, įvairaus dydžio grupėmis (analoginis ar skaitmeninis, virtualus) tampa tokiu pat svarbiu. Didesnis mokymosi individualizavimas neišstumia socialaus, bendruomeniško mokymosi formų, nes keitimasis informacija ir žiniomis, diskusijos, pripažinimas ir kritika, dalijamasis mokymosi patirtimi ir sėkmės patyrimu ne tik išlieka esminėmis pedagoginėmis sąvokomis, bet vaidina vis didesnę vaidmenį pasaulyje, kalbant apie pagrindines socialines, bendrąsias kompetencijas.

21. Platus mokymosi metodų ir mokymo koncepcijų asortimentas bei didėjanti savarankiško (savivaldžio) mokymosi svarba reikalauja erdvių, leidžiančių nesudėtingai keisti mokymą į mokymąsi, vykdyti individualų darbą, grupinį darbą ir įvairių mokymosi rezultatų pateikimą. Tai keičia ankstesnius pagrindinius Mokyklos pastato elementus (klasę, kabinetą ir specialistų kambarį) dydžio, struktūros (sandaros) ir įrangos, taip pat kitų Mokyklos funkcinių erdvių organizavimo, paskirstymo ir įrangos atžvilgiu. Dėl šių pokyčių formuojasi iš esmės nauja mokymosi kultūra.

22. Tarptautiniai švietimo dokumentai kalba apie šiuolaikinius mokymosi principus ir metodus, akcentuojant mokymąsi bendraujant ir bendradarbiaujant, kas nurodo į skirtingus mokymosi būdus: individualus mokymasis, konsultavimasis (1+1), mokymasis mažose ir didesnėse grupėse. Ugdymo procese susiejamos lankstumo ir įvairumo kategorijos, kai vyksta aktyvus mokymasis, įtraukiami skirtingi mokytojai, pasitelkiami skirtingi išteklių, veikia įvairios aplinkybės, mokomasi virtualiai ir betarpiškai⁵.

23. Mokymosi būdų įvairovę šiuolaikiniame ugdyme reglamentuoja ir Lietuvos Respublikos teisės aktai. Visų pirma, jau minėta Geros mokyklos koncepcija, kurioje akcentuojama, kad Mokyklose būtų pritaikoma aplinka darbui grupėse, mokymuisi bendradarbiaujant ir individualiam mokymuisi, poilsiui, mokytojų bendradarbiavimui, tėvų (globėjų, rūpintojų) dalyvavimui Mokyklos gyvenime. Taip pat Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas, kuriame svarbus dėmesys skirtas mokymuisi skirtingais būdais, skirtingais tempais, partneriškai, grupėse, komandose, įvairiuose socialiniuose ir virtualiuose tinkluose. Šiuose teisės aktuose daug dėmesio skiriama ugdymosi proceso apibūdinimui: „motyvuojantis, įdomus, patrauklus, prasmingas, dinamiškas, inovatyvus, kuriantis pozityvaus bendravimo, iniciatyvų, entuziazmo, dalyvavimo, lyderystės ir kt. situacijas“; ugdymas „dialogiškas ir tyrinėjantis; įdomus ir auginantis; atviras ir patirtinis; suasmenintas ir savivaldis; interaktyvus; kontekstualus; aktualus“. Suformuluotos nuostatos byloja esmingai pasikeitusį ugdymąsi ir teikia nuorodas kūrybiškam mokymosi erdvių formavimui, siekiant patenkinti XXI amžiaus edukacinius poreikius.

4.3 VISOS DIENOS MOKYKLA

24. Plečiantis Visos dienos mokyklos idėjai, Mokyklų pastatai turi tenkinti ne tik mokymosi poreikius, bet vis labiau atitikti ir konkrečioms gyvenamiesiems rajonams keliamus reikalavimus. Mokyklos turi būti pritaikytos labai įvairioms veikloms, ir ne tik formaliajam švietimui. Šiuolaikiški Mokyklos pastatai turi nesudėtingai keisti erdves (transformuoti skirtingais būdais, skirtingais tempais, skirtingomis priemonėmis), ir tą pačią erdvę skirtingu laiku naudoti skirtingoms veikloms,

⁵ OECD (2013) Innovative learning environments, Educational research and innovation, OECD publishing, DOI;

todėl Mokykloms reikia ne tik mokymosi ir darbo zonų, bet ir diferencijuotų erdvių, kuriose galima atsitraukti, pailsėti ir atsipalaiduoti Mokyklos pastate ar lauko teritorijoje.

25. Tarptautinėje praktikoje Visos dienos mokyklos koncepcija įgyvendinama gana skirtingai, pasirenkant koks aspektas yra akcentuojamas: mokymosi aspektas, socialinis pedagoginis aspektas, paramos šeimai ar tėvų ištraukimo didinimo aspektas, santykių kūrimo ar partnerystės bei bendruomenės įgalinimo aspektas⁶. Lietuvoje Visos dienos mokyklos idėja apima mokymosi, socialinį pedagoginį ir paramos šeimai aspektus. Visos dienos mokyklos veiklos organizavimas yra taikomas popamokinės veiklos grupėmis, kurių paskirtis užtikrinti saugų, visapusišką ir socialiai teisingą vaikų užimtumą pasibaigus pamokoms⁷. Visos dienos mokyklos siekis yra išplėsti ugdymosi turinį ir organizuoti papildomas veiklas, glaudžiai susijusias su ugdymo procesu (pamokomis), plėsti socialinę Mokyklų partnerystę, teikti pagalbą šeimai, papildyti ugdymo turinį nemokamomis veiklomis, pamokų ruošos, papildomos pagalbos mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų, neformaliojo švietimo veiklų, mokinių maitinimo ir vaikų priežiūros paslaugas lygių galimybių principais, užtikrinti galimybę mokinių tėvams (globėjams, rūpintojams) dirbti, o pradinių klasių mokiniams saugiai ir turiningai praleisti laiką po pamokų ne tik Mokyklos patalpose, bet ir kitose ugdymui, edukacijai, kultūrai, poilsiui pritaikytose erdvėse – parkuose, muziejuose, bibliotekose, įmonėse, dienos bei kituose daugiavertuose centruose ir kt.

26. Visos dienos mokykla palengvina **laiko ritmų** įvedimą. Kiekviena Mokykla gali naudoti skirtingą ritmą, siekiant taikyti daugiau metodų variantų ar įgyvendinti labiau tarpdisciplinines, projektines mokymo formas per ilgesnius mokymosi laiko tarpsnius. Visos dienos mokyklos gali taikyti tam tikrą laiko vadybą, atsižvelgiant į individualius mokinių ir mokytojų poreikius ir darbo ritmus. Laiko tvarkos lankstumas taip pat suteikia galimybę ribotos erdvės Mokykloms išvengti mokinių perkrovos intensyvaus Mokyklos erdvių naudojimo periodais (piko metu). Visos dienos mokyklose mokytojams ir kitiems darbuotojams reikalingos gerai įrengtos personalo darbo vietos ir pakankamas individualaus darbo, pasitarimų ir poilsio kambarių rinkinys. Ten, kur visos dienos švietimas / ugdymas vyksta bendradarbiaujant su užklasniais partneriais, reikia numatyti erdves ir kitų Švietimo įstaigų integracijai.

4.4 ĮTRAUKUMAS, PRIEINAMUMAS, BENDRUOMENIŠKUMAS

27. Šiuolaikinė Mokykla yra neatsiejama nuo įtraukumo sąvokos. Įtraukusis ugdymas reiškia kokybišką ugdymą kiekvienam mokiniui, atliepia Mokyklos visiems ir kiekvienam idėją, ir yra aiškiai atspindėta Geros mokyklos koncepcijoje.

28. Įtraukųjį ugdymą tikslinga sieti su personalizuotu kiekvieno mokinio ugdymu, atitinkančiu jo individualias ugdymosi galias ir poreikius. Tokiu būdu įtraukumas apima ir mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių. Kiekvienas jų gali ugdytis Bendrojo ugdymo mokyklose, užtikrinant

⁶ Visos dienos mokykla. Viešųjų diskusijų dėl Visos dienos mokyklos koncepcijos ir ugdymo modelių kūrimo medžiaga 2017;

⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2018 m. birželio 26 d. įsakymas Nr. V-606 „Dėl Rekomendacijų dėl visos dienos mokyklos kūrimo ir veiklos organizavimo patvirtinimo“; Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 6 sprendimas Nr. 1-307 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės ugdymo įstaigų visos dienos mokyklos tvarkos aprašo patvirtinimo“;

švietimo pagalbą, lygias galimybes ir ugdymosi prieinamumą⁸. Mokyklos aplinka turi tiktai visų ir kiekvieno poreikiams, įskaitant ir specialiųjų poreikių turinčius mokinius. Šis teiginys išryškina Mokyklos struktūrinio prieinamumo, universalaus dizaino klausimą, kad suprojektuota aplinka, produktai ar paslaugos yra lengvai pasiekiami, suprantami ir gali būti naudojami visų žmonių, nepaisant jų amžiaus ir galimybių.

29. Reikalavimai įtraukios Mokyklos (Mokyklos visiems ir kiekvienam) erdvėms iš esmės sutampa su šiuolaikinei (XXI amžiaus) mokyklai keliamais reikalavimais. Šiuolaikinėms Mokykloms būdinga savita mokymosi kultūra heterogeniškose (įvairialypėse) grupėse ir todėl reikalinga kitokia erdvinė organizacija, nei ankstesnėje griežtai funkciškai ir erdviškai zonuotoje Mokykloje. Šiuolaikinėje Mokykloje daugiau dėmesio reiktų skirti individualaus mokymosi, ramaus buvimo ar atsitraukimo galybėms (atsitraukimo vietos, sensoriniai kambariai, tylos erdvės). Įtrauki Mokykla palaiko ir skatina mokymosi organizavimą skirtingo dydžio grupėse, konsultavimo ir taip pat pagalbos mokiniui paslaugas ir veiklas. Šiuolaikinėje Mokykloje svarbu numatyti darbo erdves pagalbos mokiniui personalui, kuris apima bet neapsiriboja socialinio pedagogo, psichologo, specialiojo pedagogo, logopedo, mokytojo padėjėjo, visuomenės sveikatos priežiūros specialisto grupe.

30. Mokymo(si) aplinka turėtų būti įvairi, kuo paprastesnė, intuityviai naudojama ir atsižvelgiant į skirtingus jutimo įgūdžius. Visa svarbi orientavimuisi informacija turi būti suprojektuota taip, kad ją būtų galima suvokti bent dviem pojūčiais („daugiaprasmio principo“).

31. XXI amžiaus ugdymas vadovaujasi mokymusi bendraujant ir bendradarbiaujant, mokantis vieniems iš kitų, Mokykla suvokta, kaip besimokanti organizacija, o ir pati Mokykla yra kuriama bendruomenės. Bendruomeninės Mokyklos tipo formavimas lemia naujo pobūdžio erdvių poreikį. XX amžiuje Lietuvoje projektuotose ir statytose Mokyklose buvo laikytasi koncepcijos, kad visos erdvės yra tinkamos tam tikrai funkcijai, todėl kitoms netinkamos. Mokyklų erdvėse pagrindinis dėmesys skirtas mokymo patalpoms (klasėms, kabinetams) ir oficialiems renginiams (aktų salėms), tačiau dažnai trūksta erdvių bendruomeniniam veikimui, pvz., erdvių daugiafunkcinių vestibulių, foje, atriumų, susitikimų erdvių, amfiteatrinės erdvės Mokyklos teritorijoje.

4.5 EDUKACINIS KRAŠTOVAIZDIS IR PERSPEKTYVOS

32. Geroji tarptautinė praktika teigia, kad šiuolaikinė (XXI amžiaus) mokykla kuria Edukacinio kraštovaizdžio elementus. Edukacinis kraštovaizdis – nauja sąvoka, apibūdinanti visiškai kitą mokymo(si) erdvės organizavimo būdą, kuris yra labai atitolęs nuo įprasto bendrosios mokymo erdvės supratimo. Edukacinio kraštovaizdžio organizacinis modelis pagrįstas labiau individualizuoto ir savarankiško mokymosi koncepcija, kur mokiniai ir mokytojai gali pasirinkti skirtingas mokymosi erdves, o prieigos ir poilsio zonos yra neatsiejama mokymosi aplinkos dalis. Edukacinis kraštovaizdis apibūdina Mokyklą įskaitant jos teritoriją kaip integralų miesto, bendruomenės ar rajono elementą, kai Švietimo įstaiga bendradarbiauja su kitomis viešosiomis įstaigomis ir Mokykla veikia kaip vietinių bendruomenių centras (pvz., prieinami užklausinėjimo vakarais ar per mokyklines atostogas). Atviras Edukacinis kraštovaizdis pagrįstas Mokyklos erdvių organizavimo principu, kai grupuojamos skirtingos dydžio, formos ir veiklos pobūdžio erdvės viename mokymuisi skirtame

⁸ Lietuvos Švietimo įstaigoms kyla dideliai iššūkiai, kadangi pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą nuo 2024 metų numatoma mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių visiška integracija Bendrojo ugdymo mokyklose;

erdviniame vienetė, pvz.: dvejoms pagrindinio ugdymo klasėms (60 mokinių) skiriama didelė bendra mokymosi erdvė su darbo vietomis mokiniams, numatomos mažesnės mokymosi grupių patalpos (S, M, L) ir vadinamos „minčių talpyklos“, skirtos koncentruotam darbui mažose iki 5 žmonių grupėse. Gali būti įterpiama erdvė, skirta mokytojų darbo vietoms, pvz.: aplink auditoriją sugrupuoti keli atviri mokymosi kraštovaizdžiai, kur kiekviename yra bendra mokymosi erdvė su darbo vietomis mokiniams, mokytojų darbo kambarys, skirtingų dydžių grupių darbo patalpos (minčių talpykla, grupės kambarys) ir prezentacijų vietos.

33. Jei kelios Mokyklos yra arti viena kitos, atsiranda naujų galimybių bendrai naudotis pasirinktomis funkcinėmis zonomis ar priemonėmis, kaip pvz.: maitinimo zona, sporto salė, medijos centras, biblioteka, renginių patalpos, specialios įrangos reikalaujančios erdvės ar laisvai disponuojami resursai. Tai ypač aktualu ten, kur esamose Mokyklose integruojamos pasikeitusios, t. y. naujosios mokymosi užduotys, kur keičiasi erdvės poreikis ir pobūdis, o tokių galimybių pastatas negali suteikti. Vietos Edukacinis kraštovaizdis taip pat suteikia Mokykloms galimybę į ugdymo programą sistemingai įtraukti popamokinį mokymąsi, neformalųjį švietimą.

34. Tarptautinės tendencijos rodo, kaip skaitmeninimas keičia ugdymo procesą. Visuotinis elektroninis informacijos prieinamumas ir intensyvėjantis mobiliųjų prietaisų naudojimas, programinė įranga, pakeičianti ar imituojanti tikrovę taip pat daro įtaką mokymosi būdui ir erdvei. Kasdienio gyvenimo skaitmeninimas akivaizdžiai persikelia ir į Mokyklą, todėl čia išlaikomi taktilinio, betarpiškai patiriamojo mokymosi priemonės ir būdai (įvairių sričių dirbtuvės, laboratorijos, erdvės eksperimentams, dailės, teatro ir kitų menų studijos), sukuriant atsvarą vienus mokymuisi naudojant skaitmenines technologijas.

35. Mokyklos turi būti atviros ateities pokyčiams, kartu su savo erdvine organizacija ir dizainu jie gali suteikti svarbių impulsų šiandienos švietimo pokyčiams.

V. VEIKSMINGŲ MOKYKLŲ PASTATŲ PRINCIPAI IR SAVYBĖS

36. Mokykloms, kurios vertina mokymąsi kaip aktyvų ir interaktyvų procesą, reikia kitokios erdvės, nei skirtos instrukciniam, pateikiamajam mokymui. Šiuolaikinės Mokyklos, įskaitant jos teritoriją, tampa universalia infrastruktūra, suteikiančia erdvės skirtingoms mokymo ir mokymosi aplinkoms. Griežtai atskirtas „mokymas“ ir „popamokinė priežiūra“, formalios pamokos ir pertraukos, atribotas mokymasis vidaus erdvėse ir ugdymas lauke nebegali būti siejamas su šiuolaikiniu ugdymu. XXI amžiaus mokyklai nebepakanka tik tradicinių klasių skirtų frontaliniam mokymui ar specializuotam mokymui pritaikytų laboratorijų, dirbtuvių, studijų. Reikia skirtingo dydžio ir įvairaus pobūdžio mokymosi ir darbo aplinkos skirtingo dydžio besimokančiųjų grupėms. Gera mokymosi ir darbo aplinka atsiranda tik tada, kai vadovaujamesi aiškia, lengvai atpažįstama pedagogine-architektūrine koncepcija ir kai patenkinamas ir derinamas universalumas su kitomis specifinėmis savybėmis, kurios yra būtinos geros Mokyklos erdvėms.

5.1 MOKYKLŲ ARCHITEKTŪRA – TREČIASIS MOKYTOJAS

37. Fizinė Mokyklos aplinka vis aiškiau suvokiama kaip svarbus ugdymo kokybės veiksnys, ir neretai ivardijama „trečiuoju mokytoju“, kartu su mokymo programa bei ją įgyvendinančia Švietimo įstaiga. Esminė geros Mokyklos erdvės sąlyga yra bendra architektūrinė koncepcija, kuri, vadovaujasi pedagoginėmis nuostatomis, apimdama diferencijuotą ir darnią erdvinę funkcinę programą. Erdvės

formavimas ir funkcijų komponavimas turėtų būti grindžiamas aiškiais principais, kurie atpažįstami tiek skirtingose funkcinėse zonose pastato viduje, tiek jo išorėje, ir taip pat pastato vidaus ir lauko erdvių integracijoje. Pertvarkant esamas Mokyklos erdves, tokie principai turėtų būti papildyti specifiniais sprendimais, kurie reaguoja į konkrečias situacijas ugdymo vietoje ar ypatingas ugdymo koncepcijos ypatybes ir pagerina pastato bei jo lauko zonų praktinę vertę ir funkcionalumą kasdieniame Mokyklos gyvenime.

38. Veiksmingos Mokyklų erdvės pasižymi įtraukumu, kuris pasireiškia, kai visi mokiniai patiria Mokyklą kaip mokymosi, gyvenimo, judėjimo ir tobulėjimo erdvę, įgalinančią kiekvieno individualius pasiekimus ir asmeninę ūgtį. Šiuolaikinės Mokyklos architektūra suvokiama kaip fizinė mokymosi erdvė, kurią programuoja Mokyklos bendruomenė. Šiuolaikinio mokymosi reikalavimai ir Mokyklos bendruomenės poreikiai neturi sukurti Mokyklos griežto vidinio suskaidymo, atskyrimo, erdvių aiškaus atribojimo. Toks Mokyklos prieinamumas turi būti vertinamas kaip galimybė ir neišvengiamumas „kiekvienam kurti ir projektuoti“. Mokyklos architektūra formuojama dalyvaujant Mokyklos bendruomenei.

39. Veiksmingose Mokyklos erdvėse mokiniai, mokytojai ir kiti darbuotojai jaučiasi patogiai. Ši gerovė atsiranda dėl funkcinių, socialinių ir estetinių Mokyklos erdvių savybių. Tai apima besimokančiųjų amžių atitinkančių erdvių zonavimą, aiškias erdvines struktūras ir nuoseklias jų jungtis, jaukias, tinkamo dydžio ir proporcijų erdves ir patalpas su nenutrūkstančiais vizualiniais ryšiais Mokyklos viduje ir išorėje, taip pat kruopščiai ir tikslingai parinktomis medžiagomis, apgalvotais apšvietimo ir spalviniais sprendimais.

5.2 ŠIUOLAIKINĖS MOKYKLOS ERDVINĖS SAVYBĖS

40. Vadovaujantis gerąja praktika ir jau atliktais ugdymo nuostatų ir švietimui skirtos architektūros sąsajų moksliniais tyrimais⁹ nustatytos pagrindinės XXI amžiaus mokyklų erdvinės savybės:

- 40.1. besimokančiųjų mokymasis ir jų įsitraukimas;
- 40.2. mokymasis yra socialus ir dažniausiai vyksta bendradarbiaujant;
- 40.3. besimokančiojo motyvacija ir emocinis nusiteikimas;
- 40.4. dėmesys individualiems skirtumams, įskaitant ir išankstines žinias;
- 40.5. reiklumas kiekvienam besimokančiajam be didelių perkrovų;

⁹ Dovey, K.; Fisher, K. (2014). Designing for adaptation: the school as socio-spatial assemblage. *The Journal of Architecture*, 19(1), 43–63; Tanic, M., Nikolic, V., Stankovic, D., Kondic, S., Zivkovic, M., Mitkovic, P., Kekovic, A. (2015). Interconnection between physical environment and pedagogical process in elementary schools in Niš, Serbia. *Current science*, 108(7), 1228-1234; Barrett P., Davies F., Zhang Y., Barrett L. (2015). *Clever Classrooms*. Summary report of the HEAD Project. University of Salford, Manchester. 52 p.; Pedro, N. (2017). *Redesigning Learning Spaces: What Do Teachers Want for Future Classrooms?* International Conference on Educational Technologies (5th, Sydney, Australia, Dec 11-13, 2017). 8 p.; van Merriënboer, J. J. G., McKenney, S., Cullinan, D., Heuer, J. (2017). Aligning pedagogy with physical learning spaces. *European Journal of Education*, 52, 253–267; de Souza, L. N., Kowaltowski, D. C. C. K. (2017). *Importance of learning modalities in the comfort school architecture*. XIV ENCAC X ELACAC At: Balneário Camboriú: 2014-2021; Braster, S., Grosvenor, I., del Mar del Pozo Andres, M. (2011). *The black box of schooling: A cultural history of the classroom*. Brussels, Belgium: P.I.E-Peter Lang; Duarte, A., Veloso, L., Marques, J. S. (2014). Changing education through learning spaces: impacts of the Portuguese school buildings' renovation programme. *Cambridge Journal of Education*, 44(3), 401-423; Nair, P. (2005). *The Great Learning Street Debate*;

40.6. kritiškas, grindžiamas mokymosi tikslais, dėmesys formuojančiajam grįžtamajam ryšiui;

40.7. „horizontalų ryšys“ tarp žinių ir dalykų sričių, taip pat su bendruomene ir platesniu pasauliu¹⁰.

41. Lankstumas ir įvairovės dėmė yra raktiniai XXI amžiaus mokyklos fizinę aplinką apibūdinantys žodžiai. Pagrindinės mokymosi erdvių charakteristikos: erdvių įvairovė; lankstumas; skaidrumas; stimuliacija; individualizavimas, natūralumas.

42. Mokymo(si) **erdvių įvairovę** apsprendžia skirtingų mokymosi būdų taikymas ir visų bei kiekvieno bendruomenės nario skirtingi poreikiai. Šiuolaikinės mokymosi erdvės gali būti visur, t. y. apima Mokyklos vidaus ir lauko erdves. Mokymosi erdves galima grupuoti į bendras ir specializuotas (fiksotos paskirties su specifine įranga). Bendrosios mokymosi erdvės šiuolaikinėje Mokykloje nėra tik tradicinės mokomosios klasės su nekintančiu baldų ir įrangos išdėstymu; tai individualios mokymosi vietos, konsultavimo erdvės (1+1), tai mažų ir didesnių grupių mokymosi erdvės, seminarinės, rezultatų pristatymo ir aptarimo, susitikimų erdvės. Šios mokymosi erdvės gali būti integruotos į bendrąsias Mokyklos erdves, t. y. būti šalia judėjimo kelių (koridorių), poilsio erdvių (pertraukų praleidimui skirtų erdvių, holų, lauko erdvių), greta salės, bibliotekos, valgyklos ar pritaikant nenaudojamas Mokyklos vietas.

43. Erdvių įvairovė reikalauja logiško, aiškaus ir funkcionalaus (tikslingo) šių erdvių išdėstymo ir susiejimo Mokyklos pastate ir teritorijoje, vengiant triukšmingų patalpų šalia tylos reikalaujančių erdvių ir pan. Logiškai ir aiškiai sujungtos įvairios Mokyklos erdvės, saugus ir laisvas judėjimas jose, erdvių skaidrumas ir atvirumas, įvairūs orientaciniai ženklai, dirbtine ar natūralia šviesa apšviesti tranzitiniai keliai siejami su psichologiniu ir fiziniu saugumu, kuris laikomas pirmine sėkmingos Mokyklos sąlyga.

44. Šiuolaikinės Mokyklos erdvinė sandara perėjo nuo vieno ir visiems tinkančio Mokyklos modelio iki modelio, kuris apima daug skirtingų funkcijų ir dydžių erdvių, suteikiančių galimybę Mokyklos vartotojams pagal taikomas mokymosi formas ir metodus pasirinkti tinkamiausią erdvę

45. Mokyklos erdvių **lankstumas** būtinas norint užtikrinti Mokyklos bendruomenės narių skirtingus ir besikeičiančius poreikius. Daugiafunkcės erdvės puoselėja socialinę sąveiką ir skatina mokymąsi bet kuriuo metu. Kuo mažiau lankstus pastatas, tuo labiau jis varžys naudojimąsi juo ir mažins mokymosi erdvių funkcionalumą (veiksmingumą). Erdvių lankstumas, galimybė keistis vertinama pagal transformavimosi trukmę (trumpalaikis, vidutinės trukmės, ilgalaikis). Mokymosi erdvių lankstumas gali būti pasiektas tinkamai parinkus erdvių dydį ir racionaliai valdant mokymosi laiką. Ši erdvinė savybė leidžia įgyvendinti šiuolaikinei Mokyklai itin svarbų daugiavfunkciškumo ir įvairialaikiškumo siekį.

46. Mokyklose erdvių **skaidrumas** yra sukuriamas projektuojant atviras ar pusiau atviras erdves, angas sienose ir visiškai arba iš dalies įstiklintas sienas. Gausus stiklo ar skaidrių atitvarų naudojimas Mokyklose sukuria ryšio pojūtį, pastato naudotojai jaučiasi labiau susiję su Mokykla ir vieni su kitais, skatinami būti aktyviais švietimo proceso dalyviais. Mokyklos erdvių skaidrumas, vizualus susiejimas prisideda prie Mokyklos bendruomenės aktyvinimo, savarankiškumo, pagarbos ir pasitikėjimo kultūros puoselėjimo. Vizualus skaidrumas ir atvirumas Mokyklose užtikrina saugumo

¹⁰ OECD (2013) Innovative learning environments, Educational research and innovation, OECD publishing, DOI;

jausmą, palengvina aplinkos stebėjimą ir leidžia natūraliai šviesai patekti į pastato interjerą. Pernelyg didelis skaidrumas Mokyklose turi trūkumų: padidina mokinių blaškymąsi, trukdo susikaupti, mokiniai ir mokytojai praranda privatumą ir jaučiasi nejaukiai. Rekomenduojama siekti tinkamo balanso (pusiausvyros) tarp skaidrumo ir vaizdinio atribojimo mokymosi aplinkose.

47. Mokyklos erdvių **stimuliavimas** nusako jų patrauklumą ir įdomumą. Šią savybę galima nustatyti stebint 2 erdvės parametrus – sudėtingumą ir spalvingumą:

47.1. Sudėtingumas nurodo, kaip skirtingi mokymo(si) erdvės elementai turi būti sujungti, kad sudarytų vizualiai darnią ir struktūruotą aplinką. Sudėtingumas apima mokymosi erdvės baldų išdėstymą, mokinių darbų, informacijos eksponavimą, įvairių kitų mokymosi erdvės elementų išdėstymą (augalų, knygų, išmaniųjų technologijų ir pan). Sudėtingumas yra vertinamas pagal bendrą erdvės elementų poveikį žmogui ir šiam parametrai priskiriamas estetiškas, tvarkingas, jaukus Mokyklos interjeras ir eksterjeras, kuriantis palankią atmosferą.

47.2. Spalvingumo priemonė taikoma, atsižvelgus į psichologinį poveikį žmogui (stimuliuoja ar slopina), pagal spalvinį tinkamumą skirtingoms mokinių amžiaus grupėms (ikimokyklinis ugdymas, pradinis ar pagrindinis ar vidurinis ugdymas), ar pagal numatomos veiklos pobūdį (aktyvus ar pasyvus).

48. Mokyklos erdvių **individualizavimas** nurodo ar erdvė atitinka konkrečios mokinių grupės poreikius, užtikrina reikalingas, inovatyvias mokymosi sąlygas ir priemones. Mokymosi erdvių meninė architektūrinė išraiška atskleidžia Mokyklos savitumą, byloja tam tikrą Mokyklos bendruomenės tapatumą. Individualizavimas nurodo, kaip architektūra, erdvinė sandara, organizacija ir meninė išraiška reprezentuoja Mokyklos vertybes ir kultūrą. Mokyklos identitetą atitinkanti ir tai aiškiai išreiškianti aplinka gali stimuliuoti, motyvuoti ir padrašinti bendruomenės narius, suteikti jiems pasididžiavimo, ramybės, saugumo ir tapatinimosi su Mokykla jausmą. Kartu su aiškia ugdymo poreikius atitinkančia funkcija, įgyvendinta Mokyklos erdvėse, išraiškingas vertybių atskleidimas tai atitinkamu dizainu skatina estetinius ir socialinius bendruomenės įgūdžius. Mokyklos tapatumas (individualizavimas) gali būti išreiškiamas formuojant konkrečios Mokyklos savitumą atliepiančias erdves (meninio ugdymo, „žaliosios mokyklos“, sporto, kt.), architektūriniai ar aplinkos dizaino elementais, meno objektais, infografika, besimokančiųjų pasiekimų ekspozicijomis ir kt.

49. Mokyklos erdvių **natūralumas** yra pirminė, pamatinė fizinės mokymosi aplinkos savybė, būtina palankiai ugdymosi atmosferai kurti. Natūralumui yra priskiriami aplinkos parametrai, kurie reikalingi fiziologiniams poreikiams tenkinti ir fiziniam bei psichologiniam saugumui (komfortui) užtikrinti, t. y. natūrali ir dirbtinė šviesa, temperatūra, garsas, oras, ryšys su gamta. Šiuolaikinėje Mokykloje natūralumą įgyvendinantys parametrai turi atitikti rodiklius numatytus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymais patvirtintuose statybos techniniuose reglamentuose, Lietuvos higienos normose ir kituose teisės aktuose, nurodytuose šių Rekomndacijų 6 priede. Svarbu išlaikyti dirbtinio ir natūralaus apšvietimo balansą Mokyklos erdvėse. Palankus temperatūrinis režimas skirtingose erdvėse įvairiais metų laikais sudaro tinkamą mikroklimatą produktyviam ugdymuisi. Garso sklidimo reguliavimas, skirtingų patalpų ir erdvių akustiniai atribojimai, taikant techninius, technologinius, medžiaginius sprendimus esmingai pagerina erdvių naudojamumą ir besimokančiųjų fizinį ir psichologinį komfortą. Oro kokybės užtikrinimas natūraliu ir mechaniniu vėdinimu bei kondicionavimu sudaro tinkamas sąlygas ugdymuisi. Lauko erdvių ir gamtinių elementų įtraukimas į ugdymosi erdves teikia patrauklumo Mokyklai, ir taip pat stimuliuoja mokinių

socialinę ir fizinę sveikatą, skatina vaizduotę ir pažinimo galias. Šiuo požiūriu, sveikintina, kai vidinės Mokyklos erdvės turi tiesioginį išėjimą į lauką, atskiroms mokymosi erdvėms, klasėms priklausančius kiemelius. Taip pat ne mažiau svarbūs vaizdai pro Mokyklos langus į Mokyklos teritorijas. Rekomenduojama gamtos elementus įterpti į interjerines mokymosi erdves (pvz.: įvairūs augalai, žaliosios sienos, žiemos sodas, gamtinės medžiagos interjere, natūralaus medžio baldai ir pan.).

5.3 MOKYKLOS ERDVIŲ LANKSTUMAS IR LAIKIŠKUMAS

50. Pokyčiai edukacijoje, bendruomenės poreikių įvairumas ir kaita kelia fizinei mokymosi aplinkai transformatyvumo, lankstumo reikalavimus. Mokyklų architektūrai neišvengiamai reikia prisitaikyti, persitvarkyti, keistis pagal skirtingus naudojamumo scenarijus.

51. Galimybė keisti Mokyklos erdvių kiekybines ir kokybines charakteristikas turi būti svarstoma atsižvelgiant į Mokyklos erdvių pokyčių mastą (gali apimti tik atskiras erdves ir laikiškumą).

52. Mokyklos erdvių lankstumas suvokiamas per 3 galimus keitimosi laikotarpius:

52.1. ilgalaikis lankstumas (**stacionarus**) reiškia esminius Mokyklos (pastato, statinių, teritorijos) struktūros pokyčius, naujai įvertinant visos Mokyklos konstrukcines galimybes;

52.2. vidutinės trukmės lankstumas (**transformabilus**) reiškia tam tikrų Mokyklos erdvių perkonfigūravimą, padidinimą, sumažinimą arba formų pakeitimą transformacinėmis priemonėmis (transformuojamos atitvaros, pakeliami stogeliai, suformuojamos terasos, pavėsinės, lauko klasės ir kt);

52.3. trumpalaikis lankstumas (**mobilus**) reiškia technologinės įrangos, baldų ar kitos mobilios įrangos nesudėtingą perkėlimą iš vienos Mokyklos erdvės į kitą erdvę, kurį gali atlikti pati Švietimo įstaiga pagal poreikį.

53. Šiuolaikinės Mokyklos lankstumui galimybes sudaro jos erdvių daugiafunkciškumas, todėl svarbu sudaryti erdvėms skirtingo naudojamumo galimybę, jas atskyrus ar sujungus. Rekomenduojama numatyti daugiafunkcines mokymosi erdves, kurias susiejant galima naudoti skirtingu laiku pagal skirtingus scenarijus. Įgyvendinant daugiafunkciškumą gali būti derinamos skirtingos Mokyklos erdvės. Tai galėtų apimti mokymo klasės, grupinio ir individualaus mokymosi erdves, bei aktyvaus ir ramaus poilsio erdves, atitraukimo vietas, mokytojų darbo vietas ar net higienos ir asmeninio naudojimo patalpas. Daugiafunkcės erdvės puoselėja socialinę sąveiką ir skatina bei įgalina mokymąsi bet kuriuo metu (Visos dienos mokykla).

VI. MOKYKLOS FUNKCINĖS SRITYS IR ERDVINIS ORGANIZAVIMAS

54. Pagal Mokyklos erdvių funkcijas ar Mokykloje teikiamas paslaugas, šiose Rekomendacijose sudarytos 6 Mokyklos erdvių grupės:

54.1. Mokykla mokymuisi (Rekomendacijų 6.1 dalyje);

54.2. Mokinio gerovės mokykla (Rekomendacijų 6.2 dalyje);

54.3. Švietimo įstaigos darbuotojų erdvės (Rekomendacijų 6.3 dalyje);

54.4. Higienos ir asmeninio naudojimo erdvės (Rekomendacijų 6.4 dalyje);

54.5. Kitos erdvės / patalpos (Rekomendacijų šio skyriaus 6.5 dalyje);

54.6. Bendrosios erdvės mokykloje (Rekomendacijų 6.6 dalyje).

55. Kai kurios Mokyklos funkcinių erdvių grupės dar turi pogrupius, bet kiekviena jų apibūdinama pagal atliekamas funkcijas (paskirtį), keliamus reikalavimus, teikiamas rekomendacijas, organizavimo būdus ir galimas sąsajas su kitomis Mokyklos erdvėmis.

6.1 MOKYKLA MOKYMUISI

56. Mokykla mokymuisi yra Mokyklos erdvių grupė, kurioje vyksta ugdymosi procesas ir įgyvendinamos bendrojo ugdymo programos. Ši erdvių grupė apima **Bendrasias** ir **Specializuoto mokymo(si) erdves**, kurios yra Mokykloje ir jos teritorijoje. Kuriant ar pertvarkant Mokyklos erdves bei mokymo(si) aplinką reikia atsižvelgti į mokymosi veiklų įvairovę, užtikrinti, kad mokiniai galėtų dirbti grupėmis ar individualiai, vykdyti projektinę ir praktinę veiklą.

6.1.1 Bendrosios mokymo(si) erdvės

57. Bendrosios mokymo(si) erdvės – bendrosios mokymosi paskirties patalpos ir erdvės Mokykloje, naudojamos ugdymo procesui organizuoti ir įgyvendinti. Dėl šiuolaikinių mokymo(si) formų įvairovės, taip pat dėl besikeičiančio Mokyklos dienos ritmo Visos dienos mokyklose atsiranda toks erdvės poreikis, kai tradicinio klasės modelio nepakanka. Bendrosios mokymo(si) erdvės turi būti suprojektuotos ir tinkamos mokytis įvairaus dydžio grupėse, taip pat turėtų būti poilsio ir bendravimo erdvės. Norint užtikrinti lankstų mokymosi ir darbo etapų organizavimą, būtini pakankami vizualiniai ryšiai tarp atskirų zonų.

58. Bendrųjų mokymo(si) erdvių vidinei sandarai galima taikyti įvairius sprendinius, kurie turi būti pagrįsti pedagogine koncepcija ir jau esamos Mokyklos, ar naujai kuriamos Mokyklos, struktūrinėmis galimybėmis. Visais atvejais erdvė turi būti organizuota taip, kad sudarytų sąlygas vykdyti edukacines veiklas skirtingo dydžio grupėse. Mokymosi ir mokymo zonos turi būti suplanuotos kartu su bendro naudojimo Mokyklos erdvėmis ir, atsižvelgiant į Visos dienos mokyklos struktūrą, kad būtų galima sinchronizuotis ir esamas erdves naudoti visą dieną.

59. Bendrosiose mokymosi zonose erdvės poreikis priklauso nuo mokinių skaičiaus ar mokymosi grupių dydžio bei pasirinkto organizacinio modelio. Reikia atsižvelgti į papildomą erdvės poreikį įtraukiams mokymosi priemonėms įgyvendinti, pvz., atitraukimo (nusiramino, atokvėpio) vietos, didesnės fizinio aktyvumo, daiktų laikymo ar sandėliavimo vietos. Erdvinės ir ypač vizualinės jungtys sudaro galimybę tuo pačiu metu naudoti net kelias erdves skirtingoms veikloms. Naudojant klasterio modelius ir atvirą mokymo(si) kraštovaizdį praėjimo (tranzito, koridorių) plotą galima žymiai sumažinti. Pagal tokią erdvinę struktūrą **3,6 kv. m** naudingo ploto 1 mokiniui yra laikoma minimalia riba¹¹.

60. **Mokymo klasė** yra Mokyklos patalpa, skirta ugdymo programai vykdyti, kaip apibrėžia Lietuvos higienos norma HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji

¹¹ Leitlinien für leistungsfähige Schulbauten in Deutschland. 2017 (Veiksmingų Vokietijos mokyklų pastatų gairės);

sveikatos saugos reikalavimai¹² (toliau – HN 21:2017). Į šią mokymosi erdvių grupę įtraukiami ir nespecializuoti mokymo kabinetai (mokymo erdvės, kurioms nebūtina specialiai pritaikyta stacionari įranga: kalbų, geografijos, matematikos, socialinių mokslų kabinetai). Jų aplinka formuojama atsižvelgiant į visos Mokyklos aplinkos formavimo principus, higienos normas bei konkrečios patalpos ypatumus. Ploto ir kitus techninius reikalavimus detaliai apibrėžia ir reglamentuoja HN 21:2017 (22 – 26 skyriai).

61. **Grupinio darbo erdvė** suprantama Mokyklos erdvė, kurioje vyksta mokymasis įvairaus dydžio grupėmis (5 – 15 mokinių), vykdoma projektinė veikla, pristatymai ar mokinių konsultacijos. Tokios erdvės gali būti organizuojamos ir mokymo klasės patalpose ar išplečiant jas į koridorių ir vizualiai susiejant skaidria atitvara („klasė +“), ar apjungiant kelių mokymo klasių erdves ir išskiriant tarpinę grupės darbo erdvę. Tokioje mokymosi erdvėje turi būti lengvi mobilūs baldai, demonstracinė įranga. Priklausomai nuo Mokyklos edukacinių poreikių ir fizinių galimybių, grupinio mokymosi erdvė gali būti pakankamai autonomiška Mokyklos erdvinėje struktūroje ir būti naudojama kaip nedidelės mokinių grupės darbo erdvė. Tokio tipo darbo erdvė gali būti ir Edukacinio kraštovaizdžio vienas iš elementų, ar klasterio struktūroje būti jo sudėtine dalimi. Grupinio darbo erdvė ar seminarų erdvė (iš dalies atveriamą) turi būti ne didesnė nei 40 kv. m, kur galėtų mokytis grupės nuo 5 iki 20 mokinių; tokios erdvės gali būti naudojamos diskusijoms, aptarimams, projektinei veiklai, bet svarbiausia, kad jos netaptų mokymo klasės dydžio uždaromis patalpomis. Į grupinio mokymosi / darbo tipologinę grupę patenka ir „gatvės tipo“ erdvė – atvira mokymosi erdvė, platesnė nei 3 metrai, per kurią galima patekti į kitas erdves (galima cirkuliacija) ir kurioje gali vykti nedidelių grupių mokymas, konsultavimas ir individualus mokymasis ir gali sietis su tradicine mokymo klase¹³. Grupinio mokymosi ar darbo grupės gali būti skirtingo dydžio, kaip pvz., S, M, L dydžio erdvės, skirtos 5, 10 ar 15 besimokančiųjų grupėms¹⁴.

62. **Daugiafunkcės erdvės** yra decentralizuotos Mokyklos erdvės. Bendroji mokymosi erdvė turi būti suplanuota kartu su bendro naudojimo Mokyklos erdvėmis atsižvelgiant į Mokyklos struktūrą, kad, esant poreikiui, būtų galima esamas zonas naudoti visą dieną. Daugiafunkcės erdvės gali apimti klases, grupinio ir individualaus mokymosi erdves, bei aktyvaus ir ramaus poilsio erdves, atsitraukimo vietas, mokytojų darbo vietas ar net higienos ir asmeninio naudojimo patalpas. Daugiafunkčių erdvių organizavimas labai priklauso nuo jų transformabilumo, lankstumo ir skaidrumo. Įvairiafunkčių erdvių principą iš dalies atliepia klasterių struktūra, kai susiejamos funkcijos pagal mokymosi dalykus, būdą, ar besimokančiųjų amžių. Daugiafunkcės erdvės iš esmės labai artimos Edukacinio kraštovaizdžio koncepcijai.

63. Mokyklos **bendrosios poilsio erdvės** yra skirtos aktyviam ir ramiam poilsiui. Šios erdvės turėtų būti skirstomos ne tik pagal veiklą aktyvumą ir pagal besimokančiųjų amžių (pvz.: diferencijuojant pradinukų ir vyresnių mokinių poilsio erdves). Bendrosios poilsio erdvės apima vidaus ir lauko erdves, todėl svarbu jas susieti, įgyvendinant greitą ir patogų pasiekiamumą.

¹² Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. V-284 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“;

¹³ Kim Dovey & Kenn Fisher (2014) Designing for adaptation: the school as socio-spatial assemblage, *The Journal of Architecture*, 19:1, 43-63, DOI: 10.1080/13602365.2014.882376;

¹⁴ Leitlinien für leistungsfähige Schulbauten in Deutschland. 2017 (Veiksmingų Vokietijos mokyklų pastatų gairės);

6.1.2 Specializuoto mokymo(si) erdvės

64. Specializuoto mokymo(si) erdvės yra Mokyklos specialios paskirties ugdymo patalpos, kur vyksta tiriamieji, eksperimentiniai ir kūrybiniai darbai ir, kurioms būtina specifinė stacionari įranga, darbo priemonės, kita mokinių saugumą užtikrinanti įranga (pvz., mokslų ir technologijų mokymo erdvėse turi būti speciali įranga, kuri surinktų dulkes ir garus¹⁵).

65. **Gamtos mokslo erdvėms** yra priskiriamos biologijos, fizikos ir chemijos mokymuisi skirtos specialiai įrengtos erdvės. Rekomenduojama kiekvienoje Mokykloje turėti atskiras biologijos, fizikos bei chemijos mokymo erdves. Greta jų turėtų būti papildomos patalpos, kur būtų laikomos mokomosios priemonės ir kur mokytojas galėtų pasiruošti atlikti demonstracinius bandymus ir laboratorinius darbus. Jei Mokykloje mokiniai ugdomi pagal integruotą gamtos mokslų programą, gali būti bendra gamtos mokslų erdvė, bet ji turėtų atitikti atskiriems gamtos mokslų kabinetams keliamus reikalavimus. Ploto ir kitus techninius reikalavimus gamtos mokslų mokymosi erdvėms detalai apibrėžia ir reglamentuoja HN 21:2017 (29 skyrius).

66. **Muzikos mokymo(si) erdvė** yra specializuota Mokyklos erdvė, pritaikyta skirtingoms mokinių grupėms (pradinio, pagrindinio bei vidurinio ugdymo programos mokiniams). Nedidelėse Mokyklose, kur nėra galimybės daryti atskiras specializuotas mokymo erdves, muzikos mokymo erdvė gali būti jungiama su teatro ar etnokultūros erdvėmis. Muzikos erdvė turi būti įrengiama ramioje, atokiaje vietoje. Esant galimybei, turi būti užtikrinta gera patalpos akustika, garso izoliacija, pakankamai erdvės ritmavimo ir judesio pratimams. Reikia numatyti lengvus, mobilius baldus, ir būtinas mokymo priemones (muzikos instrumentai, muzikos ir garsinimo aparatūra, fonoteka, vaizdinės ir informacinės priemonės, kt.). Mokymo įrangai ir priemonėms Mokykloje reikia numatyti laikymo ir sandėliavimo vietą / patalpą.

67. **Šokių ir judesio erdvė** yra skirta choreografiniam ugdymui. Jei nėra galimybės įrengti atskirą šokių ir judesio lavinimo erdvę, gali būti naudojama aktų / renginių salė ar kita tinkama erdvė. Pageidautina, kad šokių ir judesio erdvė būtų diferencijuojama pagal mokinių amžių (pavyzdžiui, atskirai pradinukams ir vyresniesiems). Esant galimybei, šioje erdvėje turi būti medinės grindys ir natūralus apšvietimas, prie sienų įtvirtintos medinės atramos bei veidrodžiai. Turi būti įrengta muzikos ir garsinimo aparatūra, gali būti muzikos instrumentai, fonoteka, vaizdinės ir informacinės priemonės bei jų demonstravimo prietaisai. Šalia šokių ir judesio erdvės turi būti įrengti persirengimo kambariai (drabužinė, WC, dušai). Persirengimo patalpų įrengimo ploto ir kitus reikalavimus detalai apibrėžia ir reglamentuoja HN 21:2017 (35 – 38 ir 43 skyriai). Taip pat Mokykloje turi būti įrengta atskira vieta / patalpa šokių kostiumų ir kitos įrangos ar priemonių laikymui.

68. **Teatro erdvė** yra teatriniam ugdymui skirta specializuota erdvė. Jei Mokykloje nėra galimybės įrengti atskiros erdvės teatriniam ugdymui, šiai veiklai gali būti naudojama aktų / renginių salė ar kita tinkama erdvė. Teatro erdvėje, esant poreikiui, gali būti sustatomos kėdės ar suoleliai. Turi būti numatoma vieta teatrinio ugdymo šaltiniams, vaizdinėms priemonėms laikyti bei demonstruoti. Jeigu Mokykloje kuriama teatro erdvė, turi būti numatyta atskira vieta / patalpa, kurioje būtų laikomos širmos, dekoracijos, vaidinimo ir įgarsinimo reikmenys, instrumentai. Taip pat turi būti numatoma grimo erdvė ar patalpa, skirta persirengti ir grimuotis (stalai su veidrodžiais ir apšvietimo lempomis); kabyklos kostiumams, teatriniams lėlėms, lentynos ar spintos įvairioms

¹⁵ HN 21:2017;

priemonėms. Pagal galimybes, rekomenduojama įrengti scenos pakylą, užuolaidas, kulisius, užtamsinimo ir stacionaraus apšvietimo įrangą.

35. **Dailės mokymo(si) erdvė** yra skirta piešimui, grafikos, tapybos, keramikos, skulptūros ar kitiems menams ir amatams. Šios erdvės turi būti aprūpintos specifine įranga, pavyzdžiui, mobiliais stalais su pakeliamu paviršiumi, grafikos spaudos mašinomis, molbertais, molio dėžėmis, žiedimo įranga, lentynomis darbams džiovinoti ir laikyti, stendais darbams eksponuoti. Mokykloje turi būti numatyta vieta / patalpa medžiagų ir / ar papildomos įrangos saugojimui, sandėliavimui.

69. **Technologijų (darbų) mokymo(si) erdvė** yra skirta įvairių gamybinių technologijų mokymui(-si). Šios erdvės diferencijuotai turi būti įrengiamos pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokiniams. Tai apima struktūrinių medžiagų apdirbimo ir daiktų formavimo mokymą, pavyzdžiui medžio, metalo, tekstilės (audimo, siuvimo), maisto gaminimo. Prie technologijų (darbų) mokymo(si) erdvės rekomenduojama įrengti priemonių, medžiagų ir kitos įrangos saugojimo vietas / patalpas. Rekomenduojama šias erdves grupuoti ir Mokykloje išdėstyti šalia, kad būtų galimybė racionaliai naudoti įrangą siejant teoriją su praktika, užtikrinti saugaus darbo, sanitarijos ir higienos reikalavimus, pirmosios pagalbos priemones. Rekomenduojama maisto ruošimui ir darbui su tekstilinėmis medžiagomis formuoti atskiras praktinių darbų erdves, o šalia įrengti degustavimui ir teoriniams užsiėmimams skirtą patalpą. Ploto ir kitus techninius reikalavimus technologijų mokymosi erdvėms detaliam apibrėžiam ir reglamentuojama HN 21:2017 (30 – 33 punktai).

70. **Sporto ir fizinio ugdymo(si) erdvė** apima Mokyklos sporto sales (pastato viduje) ir lauko aikštynus Mokyklos teritorijoje. Rekomenduojama Bendrojo ugdymo mokyklose įrengti pradinių klasių mokiniams 12 x 24 m sporto salę, o vyresniems mokiniams – 15 x 30 m sporto salę. Sporto salių įrengimo ploto ir kitus reikalavimus detaliam apibrėžiam ir reglamentuojama HN 21:2017 (34 – 40 skyriai). Bendrojo ugdymo mokyklos teritorijoje turi būti įrengti sporto aikštynai. Jei Mokykloje mokosi daugiau nei 1000 mokinių, tuomet turėtų būti įrengiama futbolo aikštelė (ne mažesnė nei 3000 kv. m), universali aikštelė (ne mažesnė nei 800 kv. m), ir bėgimo takas. Jei Mokykloje mokosi mažiau nei 1000 mokinių, tuomet Mokyklos sklype turėtų būti įrengta ne mažesnė kaip 2 000 kv. m universali aikštelė. Rekomenduojama pradinių klasių mokiniams įrengti jų poreikius (fiziologinius ir antropometrinius) atitinkančią sporto aikštelę. Sporto aikštynų įrengimo ploto ir kitus reikalavimus detaliam apibrėžiam ir reglamentuojama HN 21:2017 (15 – 18 punktai). Jeigu teisinis reguliavimas numato galimybę naudoti šalia esančių Mokyklų sporto infrastruktūrą arba nuomoti šalia Mokyklos esančią sporto infrastruktūrą, Švietimo įstaiga Mokykloje kurti atskirą sporto infrastruktūrą neprivalo. Atsižvelgiant į tai, rekomenduojama Viešajam subjektui ir Švietimo įstaigai įvertinti galimybes sporto infrastruktūrą nuomoti iš trečiųjų asmenų arba naudotis šalia esančios Mokyklos sporto infrastruktūra.

6.1.3 Ikimokyklinio mokymo(si) erdvės

71. Jeigu Mokykloje planuojama įrengti ikimokyklinio mokymo(si) erdves ar pertvarkyti jau esamas Mokykloje, tokios erdvės turi atitikti teisės aktų, nurodytų šių Rekomendacijų 6 priedo 1.18, 29, 30 ir 31 punktuose, reikalavimus, o taip pat savivaldybės tarbos sprendimus, nustatančius vaikų priėmimo į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes tvarką, nustatančius mokesčių už vaikų išlaikymą savivaldybės mokyklose, įgyvendinančiose ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, vienos dienos vaiko maitinimo normas bei ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų išlaikymo ir priežiūros reikalavimus.

6.2 MOKINIO GEROVĖS MOKYKLA

72. Mokinio gerovės mokykla – erdvės, kurios reikalingos mokinio gerovei įgyvendinti Mokykloje. Šios erdvės siejamos su švietimo specialiaja, specialiaja pedagogine, socialine pedagogine, psichologine, profesiniu orientavimu ir švietimo informacine ir kita pagalba mokiniams, ypač turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių.

73. Mokinio gerovės mokyklos erdvės skaidomos į 2 grupes: **pagalbos mokiniui specialistų konsultacinės erdvės** ir **buvimo erdvės**. Įvairių pagalbos mokiniui specialistų poreikis ir jų atsiradimas Mokykloje yra specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių integracijos į Bendrojo ugdymo mokyklas proceso dalis ir esmingai prisideda prie įtraukios Mokyklos koncepcijos įgyvendinimo. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymas reikalauja kompleksinio veikimo, ugdytojų glaudaus bendravimo ir bendradarbiavimo.

74. Daugelio pagalbos mokiniui specialistų konsultacinės erdvės gali būtų apjungtos į klasterį, kuriame kiekvienas specialistas turėtų asmeninę darbo erdvę ir specifinę konsultacijų kabinetą, o mokinių didesnių grupių konsultacijoms ar susitikimams galėtų bendrai naudoti klasteryje suformuotas bendras edukacines erdves. Specialiosios pagalbos teikėjų darbo erdves tikslingiau lokalizuoti arčiau jų kuruojamų ugdytinių mokymosi aplinkos. Rekomenduojama švietimo įstaigai apsvarstyti galimybę ir specialiosios pedagoginės pagalbos teikėjų darbo vietas įrengti arčiau mokinių, kuriems reikia tokių paslaugų (pvz., greta Pradinės mokyklos).

75. Pagalbos mokiniui specialistų veiklą ir poreikį pagal mokinių skaičių reglamentuoja Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas¹⁶ bei Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministrų įsakymais patvirtinti teisės aktai¹⁷.

6.2.1 Pagalbos mokiniui specialistų konsultacinės erdvės

¹⁶ Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas;

¹⁷ Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. V-1228 „Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo šios pagalbos teikėjams tvarkos aprašo patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. birželio 25 d. įsakymas Nr. ISAK-897 „Dėl Pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelio“; Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2017 m. rugpjūčio 30 d. įsakymas Nr. V-663 „Dėl Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. V-1229 „Dėl Specialiosios pagalbos teikimo mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašo patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. rugsėjo 14 d. įsakymas Nr. V-1367 „Dėl Ugdymo organizavimo rekomendacijų mokiniams, kuriems diagnozuotas autizmas, patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymas Nr. V-579 „Dėl Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2016 m. lapkričio 2 d. įsakymas Nr. V-950 „Dėl Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos aprašo patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. V-1795 „Dėl Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. V-1035/ISAK-2680 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. ISAK-2092 „Dėl Mokytojo padėjėjo pavyzdinio pareigybės aprašo“; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1548 „Dėl Mokyklos psichologo bendrųjų pareiginių nuostatų“; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1549 „Dėl Mokyklos psichologo asistento pavyzdinio pareigybės aprašo“; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. lapkričio 2 d. įsakymas Nr. V-951 „Dėl Mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašo patvirtinimo“;

76. Pagalbos mokiniui specialistų konsultacinių erdvių grupė yra pagrindinė pagalbos mokiniui specialistų (pvz.: socialinio pedagogo, psichologo, specialiojo pedagogo, logopedo, mokytojo padėjėjo, visuomenės sveikatos priežiūros specialisto ir pan.) darbo erdvė. Šie specialistai teikia pagalbą ne tik mokiniams, bet ir jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams, medagogams bei kitiems Švietimo įstaigos darbuotojams.

77. **Specialiosios pedagoginės pagalbos teikėjų erdvė** yra skirta specialiesiems pedagogams, tiflopedagogams, surdopedagogams, logopedams. Šių specialistų Mokykloje paskirtis yra didinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio mokinio ugdymosi veiksmingumą. Pagrindinė jų darbo forma – pratybos, kurios gali būti individualios su didesnėmis mokinių grupėmis (po 5–8 mokinius) ar mažesnėmis grupėmis (po 2 – 4 mokinius). Taip pat gali būti teikiamos konsultacijos ir kitiems Švietimo įstaigos darbuotojams bei mokinių tėvams. Specialistai gali dirbti ir betarpiškai mokinio ugdymosi aplinkoje (klasėje), o taip pat bendradarbiaudami su kitais pagalbos mokiniui specialistais. Į specialiojo pedagogo funkcijas taip pat įeina mokinių pedagoginis vertinimas, ataskaitų ir metodikų rengimas, individualių programų rengimas, todėl kuriant specialiosios pedagoginės pagalbos teikėjų erdves būtina įvertinti, kad jų veiklai yra reikalinga rami ir susikaupimą teikianti darbo aplinka. Šių specialistų poreikį Mokykloje detaliau apibrėžia ir reglamentuoja Specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo šios pagalbos teikėjams tvarkos aprašo¹⁸ 9 – 20 punktų nuostatos.

78. **Socialinės pedagoginės pagalbos teikėjų erdvė** yra skirta socialiniams pedagogams, kurių paskirtis yra užtikrinti mokinio saugumą Mokykloje, išsiaiškinti ir šalinti priežastis, dėl kurių mokinyms negali lankyti Mokyklos ar vengia tai daryti, padėti adaptuotis ugdymosi aplinkoje, ugdyti mokinių gyvenimo įgūdžius bendradarbiaujant su mokinio tėvais, ir kitais pedagogais. Socialiniai pedagogai pagalbą teikia dirbdami įvairiais būdais: teikia konsultacijas, atlieka tyrimus, vykdo prevencinę ir tarpininkavimo veiklas. Socialinio pedagogo veikla itin kompleksiška: konsultuoja mokinius, jų tėvus ir Švietimo įstaigos darbuotojus, bendradarbiauja su Švietimo įstaigos vadovu bei kitais darbuotojais, įskaitant klasių vadovus, pagalbos mokiniui specialistais, bei atlieka analitinę veiklą (duomenų rinkimas, sisteminimas, vertinimas). Kuriant socialinės pedagoginės pagalbos teikėjų erdves būtina įvertinti, kad jų veiklai yra reikalinga ramios individualios darbo vietos, o taip pat įvairaus dydžio erdvės, reikalingos konsultacijų, susitikimų, seminarų vykdymui. Šių specialistų veiklą ir poreikį Mokykloje apibrėžia ir reglamentuoja Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos aprašo¹⁹ 6 – 12 punktų nuostatos.

79. **Psichologinės pagalbos teikėjų erdvė** yra skirta psichologui, kurio veikla yra prevencinėmis priemonėmis Mokykloje stiprinti mokinių, Švietimo įstaigos darbuotojų bei, esant poreikiui, mokinių tėvų psichologinį atsparumą ir psichikos sveikatą, skatinti saugios ir palankios ugdymuisi aplinkos Mokykloje kūrimą, padėti mokiniams, mokytojams ir kitiems Švietimo įstaigos darbuotojams atgauti dvasinę darną, gebėjimą gyventi ir mokytis(is), aktyviai bendradarbiaujant su mokinių tėvais ar globėjais. Kuriant psichologinės pagalbos teikėjo erdvę būtina įvertinti, kad jo veiklai yra reikalinga rami individuali darbo vieta, kadangi psichologo veikla apima analitinį darbą (duomenų rinkimas,

¹⁸ Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymo Nr. V-1228 „Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo šios pagalbos teikėjams tvarkos aprašo patvirtinimo“;

¹⁹ Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2016m. lapkričio 2 d. įsakymas Nr. V-950 „Dėl Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos aprašo patvirtinimo“;

sisteminimas, vertinimas), prevencinių programų kūrimą ir įgyvendinimą, konsultavimą ir švietimą. Taip pat psichologo švietėjiškai veiklai atlikti reikėtų didesnių susitikimų erdvių. Psichologų veiklą ir poreikį Mokykloje apibrėžia ir reglamentuoja Mokyklos psichologo bendrųjų pareiginių nuostatų²⁰ 5, 14 – 15 punktų nuostatos.

80. **Specialiosios pagalbos teikėjų erdvė** yra skirta mokytojo padėjėjams ir gestų kalbos vertėjams. Ši specialistų grupė Mokykloje yra tiesiogiai susijusi su specialiuųjų poreikių turinčiu mokiniu ir dirba kartu su mokiniu jo ugdymosi aplinkoje. Mokytojo padėjėjams ir gestų kalbos vertėjams nėra būtinos specifinės darbo patalpos, jie gali naudotis kitomis Mokyklos erdvėmis, esančiomis greta kuruojamojo mokinio ar jų grupės ugdymosi vietos. Šių specialistų veiklą ir poreikį Mokykloje apibrėžia ir reglamentuoja Specialiosios pagalbos teikimo okykllose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašo²¹ 6 – 11 punktų nuostatos.

81. **Visuomenės sveikatos priežiūros teikėjo erdvė yra skirta** specialistui, kurio funkcijos yra nustatytos Visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo²² III skyriuje. Sveikatos priežiūros specialistui reikalinga individuali darbo vieta ir taip pat konsultacinė-educacinė (seminarinė) erdvė, kurioje galima būtų suteikti ir pirmąją medicininę pagalbą. Visuomenės sveikatos priežiūros specialisto veiklą ir darbo kabineto įrengimą reglamentuoja Visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo 2 – 6, 14 – 15 punktų nuostatos.

6.2.2 Buvimo erdvės

82. Kartu su pagalbos mokiniui ar mokinių gerovės specialistų poreikiu Mokykloje būtina psichinę, psichologinę darną stimuliuojančios erdvės, kuriose galima atsiriboti nuo varginančio Mokyklos šurmulio. Tokios erdvės labiausiai subalansuotos mokiniams su specialiaisiais poreikiais, bet gali puikiai pasitarnauti ir kitiems Mokyklos bendruomenės nariams, siekiantiems atokvėpio, nusiramino, atsipalaidavimo. Buvimo erdves sudaro: atsitraukimo erdvės, kurios yra skirtos pabūti vienuoje; (multi)sensoriniai kambariai, kurie yra naudojami kaip aplinkos dalis, siekiant stimuliuoti pojūčius, atsipalaiduoti ar nusiraminti, ir tylos erdvės, kuriose yra galimybė atsiriboti nuo garsinių dirgiklių.

83. **Atsitraukimo erdvė** yra speciali vieta, skirta mokiniams atsitraukti nuo socialinės sąveikos klasės aplinkoje, atsiriboti nuo trikdančio aplinkos poveikio, pabūti vienuoje, atgauti emocijų kontrolę ir atsipalaiduoti po intensyvaus bendravimo. Ši erdvė turi būti atokiau nuo triukšmingų klasės ar kitų mokymo(si) erdvių, kad mokinys jaustųsi patogiai būdamas šioje erdvėje. Atsitraukimo erdvėje mokinys patenkina savo fizinės ir psichologinės vienatvės poreikį. Tokios atsitraukimo erdvės gali būti naudojamos ir individualiam mokymuisi, apmąstymams ar meditacijai, čia mokinys turi galimybę mąstyti ir svajoti, įsitraukti į nepertraukiamą susikaupimą, atgauti emocijų kontrolę ir atsipalaiduoti po intensyvaus bendravimo. Atsitraukimo erdvėse gali būti naudojamos medžiagos ar elementai, kurie subalansuoja pojūčius ir emocijas (švelnūs, minkšti, šilti paviršiai, aptakios formos, knygos, vaizdiniai, analogiški sensorinių kambarių elementams). Atsitraukimo erdvės Mokykloje gali

²⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1548 „Dėl Mokyklos psichologo bendrųjų pareiginių nuostatų“;

²¹ Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. V-1229 „Dėl Specialiosios pagalbos teikimo mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašo patvirtinimo“;

²² Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. V-1035/ISAK-2680 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“;

būti išdėstomos ir visose bendrosiose Mokyklos erdvėse (vestibuliuose, holuose, rekreacijai skirtose erdvėse, greta mokymo klasių ar pačiose klasėse), bet turi būti maksimaliai izoliuotos nuo triukšmo ir kitų išorinių juslinių dirgiklių. Atsitraukimo erdvės tarnauja kaip savireguliacinė priemonė, siekiant atgauti psichinį balansą.

84. **(Multi)sensorinė erdvė** yra skirta įvairių ar tam tikrų pojūčių stimuliacijai, siekiant atsipalaiduoti, nusiraminti ir tuo pačiu skatinti mokinius atkreipti dėmesį į aplinką, padidinti susidomėjimą, motyvuoti ir skatinti tyrinėjimą. (Multi)sensorinė erdvė gali būti pritaikyta įvairaus amžiaus vaikams, turintiems (multi)sensorinės integracijos ar raidos sutrikimų, socialinės adaptacijos sunkumų, emocijų ar elgesio problemų, tačiau tokio pobūdžio erdvė tinkama ir vaikams neturintiems sutrikimų. (Multi)sensorinė aplinka pasitarnauja savireguliacijai, t. y. mokiniui suteikiama erdvė pačiam susitvarkyti su iššūkiais, nusiraminti ir atsipalaiduoti. (Multi)sensorinė erdvė yra skirta ne tik atsipalaidavimui, bet ir tinkama mokiniams, turintiems specialiųjų poreikių, perdėtai aktyviems, turintiems autizmo spektro sutrikimą, klausos ar regos susilpnėjimą. Į (multi)sensorines erdves mokiniai gali ateiti po vieną ar grupelėmis, lydimi Švietimo įstaigos darbuotojų ar pagalbos mokiniui specialistų. (Multi)sensorinė erdvė taip pat gali būti skirta ugdymui, kurio metu gali būti skatinami pirminiai lytėjimo, skonio, regos, garso, kvapo ir judėjimo pojūčiai. (Multi)sensorinė erdvė gali būti užpildyta minkštais ir vibruojančiais baldais, specialiais projektoriais, sukuriančiais apšvietimo efektus ir spalvas, garso aparatūros su atpalaiduojančia muzika ir aromaterapijos įrangos su įvairiais kvapais ir pan. Mokykloje turi būti sukurta bent viena, esant galimybei kelios, skirtingus pojūčius stimuliuojančios (multi) sensorinės erdvės.

85. **Tylos erdvė** yra skirta atsiriboti nuo garsinių dirgiklių, kas padeda lengviau sutelkti dėmesį, mąstyti ir suprasti, įsiminti reikiamus dalykus, atgauti dvasines jėgas. Tylos erdvė ypač reikalingos mokiniams, turintiems specialiųjų poreikių, tačiau gali būti naudojamos visos Mokyklos bendruomenės narių poreikiams. Tylos erdvės gali būti įrengiamos bendrosiose Mokyklos erdvėse (holuose, rekreacijai skirtose erdvėse) ar Mokyklos skaitykloje, bibliotekoje. Formuojant tylos erdves svarbu tinkamai spręsti akustinius klausimus. Mokiniai šiose tylos erdvėse gali mąstyti, skaityti, ar savarankiškai mokytis, atlikti individualias užduotis, ištraukti į darbą, ar nusiraminti, valdyti emocijas, tiesiog pabūti vieni. Tylos erdvė atlieka terapinę ir edukacinę funkciją – mokinys, pastebėjęs išskirtinį savo išsiblaškymą ir susierzinimą pamokų metu, čia gali nusiraminti, išvengti agresyvaus poelgio ir išmokti suvaldyti emocijas. Įrengiant tylos erdvę, rekomenduojama sudaryti kuo didesnę vaizdinę izoliaciją, vengti vizualinio blaškymo, naudoti patogius ir jaukius baldus (minkštasuoliai, sėdmaišiai), atitvaras (lentynos, užuolaidos, tentai, širmos), artikuluoti zonos ribas (kiliminė danga, spalvinis erdvinis sprendimas). Akustinę izoliaciją rekomenduojama spręsti erdviškai ir garsą sugeriančiomis medžiagomis. Siekiant identifikuoti tylos erdvių poreikį, jų dydį bei kiekį, Švietimo įstaigai rekomenduojama nustatyti elgesio taisykles, pvz.: laiko limitą, asmenų skaičiaus, veiklos pobūdį.

6.3 ŠVIETIMO ĮSTAIGOS DARBUOTOJŲ ERDVĖS

86. Švietimo įstaigos darbuotojų erdvės yra skirtos Švietimo įstaigos administracijos darbuotojams, mokytojams, pagalbos mokiniui specialistams ir kitiems Švietimo įstaigos veiklas padedantiems įgyvendinti darbuotojams. Į šią erdvių grupę patenka ir mokinių savivaldos ar Mokyklos bendruomenės įvairių iniciatyvų įgyvendinimo erdvės. Švietimo įstaigos darbuotojų erdvės yra skirtingos tradicinėje, įtraukioje Mokykloje ar Visos dienos mokykloje. Kiekvienoje

Mokykloje, atsižvelgiant į jos kultūrą ir pastato struktūrą, turi būti apsisprendžiama, kiek darbo vietų bus išdėstyta centralizuotoje Švietimo įstaigos darbuotojų darbo erdvėse, o kiek decentralizuotose, skirtingose Mokyklos pastato erdvėse.

87. Švietimo įstaigos darbuotojų erdves galima suskirstyti į 5 erdvių grupes:

87.1. mokytojų darbo erdvė (Rekomendacijų 6.3.1 dalis);

87.2. administracijos darbo erdvė (Rekomendacijų 6.3.2 dalis);

87.3. susitikimų, konferencinės, pasitarimų, bendravimo erdvės (Rekomendacijų 6.3.3 dalis);

87.4. aptarnaujančio personalo erdvė (Rekomendacijų 6.3.4 dalis);

87.5. mokinių savivaldos ir iniciatyvų erdvės (Rekomendacijų 6.3.5 dalis) .

88. Pagal Mokyklos erdvių naudojimo pobūdį galima išskirti Švietimo įstaigos darbuotojų erdvių 4 funkcinius tipus:

- individualios darbo erdvės (kaip nuolatinės biuro darbo vietos arba kaip lankstūs sprendimai su personalizuota, bet mobilią įranga);

- susitikimų, konferencinės erdvės (skirtos darbuotojų mažesnėms grupėms, atvirose arba uždaroje posėdžių salėse; gali būti įrengiamos prie administracinio klasterio ar bendruomenės erdvėse);

- bendravimo erdvės (įrengiamos greta Švietimo įstaigos darbuotojų darbo vietų, kur gali vykti neformalus Švietimo įstaigos darbuotojų susitikimai, informaciniai mainai);

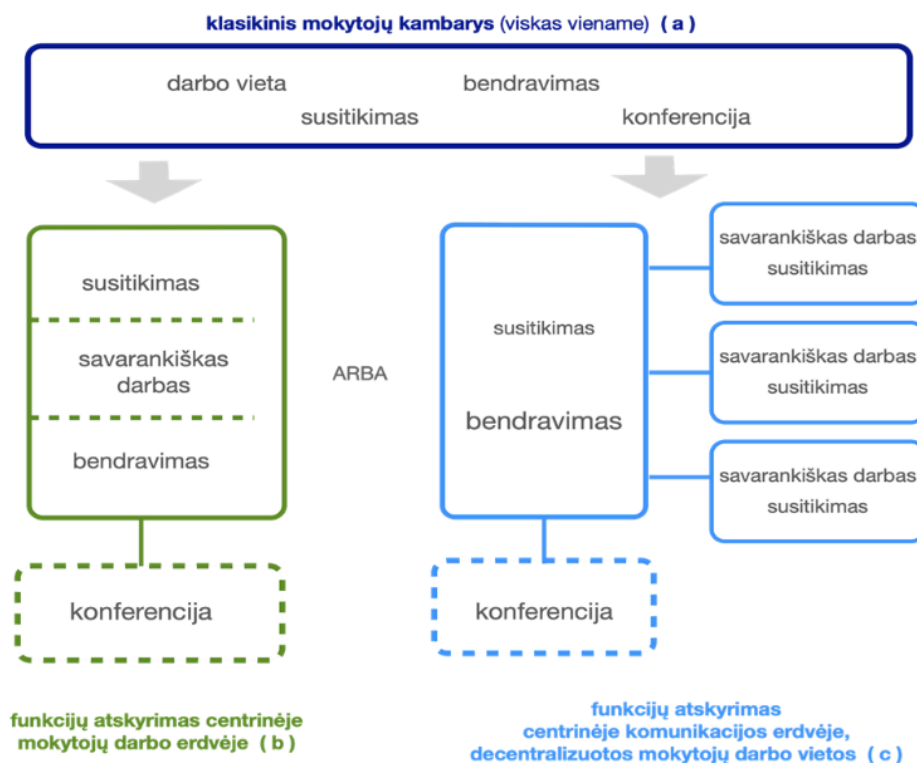
- poilsio erdvės (erdvės su atitinkamomis sanitarinėmis priemonėmis).

89. Mokyklos personalo darbo vietas reglamentuojantys teisės aktai²³.

6.3.1 Mokytojų darbo erdvė

90. Mokytojų darbo erdvių poreikis ir specifika aprašyti šių Rekomendacijų VI skyriaus 6.2 ir 6.2.1 dalyse. Klasikinis mokytojų kambarys buvo projektuojamas Mokyklos centrinėje dalyje ir jame buvo sutelkiamos visos mokytojams reikalingos funkcijos: darbo, susitikimų, bendravimo. (žr. schemas (a) dalį). Besikeičiant ugdymo pobūdžiui ir Mokyklos kultūrai, mokytojų darbo vietas imta skaidyti – pirmiausia atskiriant konferencinę funkciją (dažniausiai ją perkeliama į renginių (aktų) salę), o mokytojų darbo, bendravimo ir susitikimų erdves zonuojant toje pačioje erdvėje ar gretimybėje (žr. schemas (b) dalį). Mokytojų darbo erdvių decentralizacija vykdoma, kai tai atitinka Mokyklos ugdymo koncepciją. Tuomet mokytojų darbo vietos gali būti priskirtos prie bendrųjų mokymo(si) erdvių ir išdėstomos kuo arčiau besimokančiųjų, kur yra galimybė pasiruošti, patarti ir keisti informacija (pvz. pradinių klasių mokytojų darbo vietos (mokytojų kambarys) formuojamos greta pradinių klasių; gamtamokslinių dalykų mokytojų darbo vietos įrengiamos atitinkamuose klasteriuose ir t.t.). (žr. schemas (c) dalį).

²³ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 12 d. įsakymas Nr. V-65 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 32:2004 „Darbas su videoterminalais. Saugos ir sveikatos reikalavimai“ patvirtinimo“ (toliau – HN 32:2004); Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Sveikatos apsaugos ministro 1998 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. 85/233 „Dėl Darboviečių įrengimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 24 d. nutarimas Nr. 501 „Dėl Buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

schema. Mokytojų darbo erdvių išdėstymas

91. Mokytojų savarankiško darbo vietos įrangą paprastai sudaro darbo stalai, kuriuose yra vietos skaitmeninei įrangai ir jo techninei infrastruktūrai, kelios galimybės dirbti stovint ir sėdint (kintamumas), pakankama priemonių saugojimo ir lentynos talpa, kiekviena turi savo užrakinamus skyrius, kad darbo vietos taip pat būtų lanksčiai taikomos skirtingiems žmonėms. Reikėtų vengti daug erdvės reikalaujančių individualių kabinetų. Maži, uždari kambariai turėtų būti numatyti tik konfidencialioms diskusijoms.

92. Atkreiptinas dėmesys, kad nors pagal HN 32:2004 teisinį reguliavimą nustatyta, kad vienai kompiuterizuotai darbo vietai turi būti skiriama ne mažiau kaip 6 kv. m darbo patalpos ploto ir ne mažiau kaip 20 m³ erdvės, tačiau svarbu pažymėti, kad tai neapima erdvės mokytojų susitikimams, bendravimui, konsultavimui ar poilsiui, todėl pagal gerąją ofisų įrengimo praktiką vienam darbuotojui reikėtų skirti apie 8,0 – 8,5 kv. m ploto. Matuojant būtinus erdvės reikalavimus mokytojų grupės darbo erdvėms (decentralizuotoms), pagal gerąją Vokietijos mokyklų praktiką²⁴, daroma prielaida, kad 3 darbuotojams reikalinga bent 1 visiškai įrengta biuro darbo vieta (12 – 15 kv.m vienai darbo vietai grupės biuruose), ir, kuri orientacinę normą, kuri yra 4 – 5 kv. m vienam asmeniui, pridėdant erdvę susitikimų, poilsio ir papildomoms patalpoms (sanitarinės ir rūbinės).

93. Centralizuotos mokytojų darbo vietos sprendimo atveju „niša“ ar panaši vieta, priešais „mokytojo kambarį“, skirta susitikti su mokiniais, pasiteisina didelių Mokyklų praktikoje. Netoli darbuotojų darbo erdvių turėtų būti įrengta poilsio zona ir, esant galimybei, virtuvėlė.

²⁴ Leitlinien für leistungsfähige Schulbauten in Deutschland. 2017, (Veiksmingų Vokietijos mokyklų pastatų gairės) <https://gruberpoppe.de/wp-content/uploads/2018/05/Leitlinie;>

6.3.2 Švietimo įstaigos administracijos darbuotojų darbo erdvė

94. Švietimo įstaigos administracijos darbuotojų darbo erdvė yra skirta Švietimo įstaigos vadovui, jo pavaduotojams, skyrių vedėjams bei asistentams (padėjėjams). Administracinė zona su informacijos ir patariamosiomis paslaugomis turėtų būti lengvai randama ir prieinama. Intensyvaus naudojimo zonos (registratūra, sekretoriatas, „skelbimų lenta“, laukimo vietos mokinių tėvams ir lankytojams) turi būti įrengtos taip, kad netrukdytų kitoms Švietimo įstaigos funkcijoms. Rekomenduojama trumpalaikio archyvavimo patalpas integruoti administracijos darbuotojų erdvėje (ilgalaikiai archyvai gali būti Mokyklos rūsyje ar ne Mokyklos patalpose). Turi būti įrengtos atskiros erdvės, skirtos informacinių technologijų įrangai, biuro reikmenims, kopijuokliams ir kt. Administracijos darbuotojų susitikimams turi būti skirtos atskiros erdvės arba gali būti naudojamos kitos tam tinkamos Mokyklos erdvės. Švietimo įstaigos administracijos darbuotojų erdvės gali būti formuojamos į klasterius.

6.3.3 Susitikimų, konferencijų, aptarimų, bendravimo erdvės

95. Susitikimų, konferencijų, aptarimų, bendravimo erdvės šiuolaikinei Mokyklai vis labiau reikalingos erdvės. Mokykloje išivyraujant bendruomeniškumo nuostatomis ir ugdydamą grindžiant bendravimu ir bendradarbiavimu, vis paklausesnės darosi komunikavimą įgalinančios erdvės. Susitikimų, pasitarimų erdvės turi būti projektuojamos greta administracinės erdvės ir tai galėtų būti skirtingo dydžio erdvės skirtos skirtingo dydžio asmenų grupėms (pvz., 10 – 15 ar 16 – 30 asmenų). Konferencijų, didelių susibūrimų ir renginių erdvė turėtų būti bendrųjų erdvių Mokyklos zonoje. Švietimo įstaigos darbuotojų susitikimų ir bendravimo erdves reikėtų įrengti netoli mokytojų darbo vietų, kai jos yra decentralizuotos, t. y. išdėstytos skirtingose Mokyklos vietose ar skirtinguose klasteriuose.

6.3.4 Švietimo įstaigą aptarnaujančių darbuotojų erdvės

96. Švietimo įstaigą aptarnaujančių darbuotojų erdvės yra skirtos Mokyklos inžinerinių sistemų prižiūrėtojams, valymo paslaugų teikėjams, maitinimo paslaugas teikiantiems darbuotojams ar kitam aptarnaujančiam personalui. Šiose erdvėse turi būti sudarytos sąlygos aptarnaujančių darbuotojų persirengimui ir reikalingų daiktų laikymui. Rekomenduojama šias erdves projektuoti ir įrengti taip, kad būtų patogiu aptarnaujantiems darbuotojams atlikti numatytas veiklas.

6.3.5 Mokinių savivaldos ir iniciatyvų erdvė

97. Rekomenduojama Mokykloje įrengti atskiras erdves, skirtas mokinių savivaldai ir kitoms besimokančiųjų socialinėms iniciatyvoms įgyvendinti. Tokios erdvės atitiktų mažų grupių (5 asmenų) ar seminarinio pobūdžio (15 asmenų) erdves ir jas rekomenduojama sujungti su holais, fojė. Tokios erdvės taip pat gali būti naudojamos Mokyklos bendruomenės diskusijoms ir socialiniam darbui. Šios erdvės tikslingai gali būti projektuojamos ir įrengiamos netoli Mokyklos bendrųjų erdvių, administracijos bei erdvių, skirtų susitikimams ir konferencijoms.

6.4 HIGIENOS IR ASMENINIO NAUDOJIMO ERDVĖS

98. Ši Mokyklos erdvių funkcinė grupė apima sanitarinius mazgus (tualetai ir praustuvai), persirengimo patalpas, drabužines ir asmeninių daiktų laikymo vietas (bendros drabužinės ir individualios spintelės).

99. **Tualetų ir praustuvų** kiekybinį poreikį pagal mokinių ir Švietimo įstaigos darbuotojų skaičių ir išdėliojimo būdą Mokykloje reglamentuoja STR 2.02.02:2004²⁵. Taip pat turi būti tenkinami prieinamumo reikalavimai pagal STR 2.03.01:2019²⁶. Sanitarinių mazgų patalpos gali būti įrengiamos rūsiuose ir cokoliniuose aukštuose pagal STR 2.02.02:2004 II priedo reikalavimus. Tualetai ir prausyklos turi būti kiekviename Mokyklos aukšte, kurių įrengimui detalesni, kiekybiniai reikalavimai pateikiami HN 21:2017.

100. **Persirengimo patalpos** – tai specialiai įrengtos patalpos prie sporto, treniruoklių salių, šokių salių. Jų įrengimo būdą ir kiekybinius parametrus detalai apibrėžia ir reglamentuoja HN 21:2017. Persirengimui skirtos erdvės gali būti įrengiamos rūsių patalpose ir cokoliniame aukšte.

101. **Bendrosios drabužinės** gali būti įrengiamos Bendrose mokyklų erdvėse (fojė, greta renginių salės, valgyklos, sporto salės, bibliotekos-skaityklos ir kitų Mokyklos bendruomeninių erdvių). Jos gali būti transformuojamos – sulankstomos, sustumiamos ar išskleidžiamos pagal poreikį. Taip pat galima numatyti ir stacionarias, griežtai atribotas, apsaugotas drabužines.

102. Asmeninių daiktų laikymo vietos siejamos su **asmeninėmis spintelėmis** (atviros ir rakinamos). Tokių spintelių grupės numatomos mokiniams patogiose vietose. Spintelės turi būti grupuojamos pagal mokinių amžių ir pan. ir numatomas geras jų pasiekiamumas ir patogus naudojimas.

6.5 KITOS PATALPOS

103. Ši Mokyklos erdvių funkcinė grupė apima pastato technologinių sistemų ir jų priežiūros zonas, sandėliavimo patalpas, pagalbines ūkines patalpas ir koridorius.

104. **Pastatų technologinių sistemų ir jų priežiūros zonos** – šilumos punktai, vandentiekio ir nuotekų siurblynės, vėdinimo ir oro kondicionavimo įrangos patalpos, inžinerinių sistemų ir pastato technologinių įrenginių valdymo patalpos, liftų, eskalatorių įrangos ir valdymo patalpos, serverinė. Šios patalpos gali būti įrengiamos Mokyklos pastato rūsyje.

105. **Sandėliavimo erdvės** skirtos įvairių Mokyklos gyvavimui ir pastato eksploatavimui skirtų priemonių, medžiagų ir įrankių laikymui. Ugdymo procesui organizuoti, prie specializuotų mokymosi erdvių gali būti įrengiamos medžiagų, įrankių ir įrangos sandėliavimo kambariai. Inventoriaus ir sandėliavimo patalpos gali būti įrengiamos Mokyklos pastato rūsyje. Jeigu Mokykloje vykdoma maisto gamyba, greta virtuvės, maisto paruošimo erdvėje, turi būti įrengiamos sandėliavimo patalpos.

106. **Pagalbinės erdvės** – tai ūkinės paskirties erdvės Mokyklos viduje ir lauke. Mokyklos teritorijoje ūkinėms reikmėms skirtose aikštelėse turi būti talpos buitinėms atliekoms su sandariai uždaromais dangčiais (HN 21:2017).

107. **Koridorius** – siaura patalpa, jungianti atskiras pastato dalis. Koridoriaus pagrindinė paskirtis yra susisiekimui, perėjimui iš vienos pastato dalies į kitą. Jei Mokyklos koridoriai yra

²⁵ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. vasario 4 d. įsakymas Nr. D1-91, „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.02.02:2004 „Visuomeninės paskirties statiniai“ patvirtinimo“ (toliau – STR 2.02.02:2004);

²⁶ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymas Nr. D1-653, „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019, Statinių prieinamumas“ patvirtinimo“;

platesni nei 3 metrai ir gali būti naudojami kitoms paskirtims (pvz. rekreacijai), tuomet jie turi turėti natūralų apšvietimą (STR 2.02.02:2004).

6.6 BENDROSIOS ERDVĖS MOKYKLOJE

108. Bendrosios erdvės Mokykloje – fojė, aula, auditorija, susitikimų ir susirinkimų erdvė, renginių salė, valgykla, kavinė, biblioteka, skaitykla, poilsio, susibūrimų ar renginių vietos Mokyklos teritorijoje. Šiose erdvėse gali vykti įvairios formalios ir neformalios veiklos ir tokiu būdu palaikyti Mokyklos bendruomenės gyvenimą. Mokyklos bendrojo naudojimo erdvės turėtų būti naudojamos kuo lanksčiau ir prireikus turėtų būti lengvai derinamos. Šių erdvių komponavimas turėtų užtikrinti galimybę susitikti visai Mokyklos bendruomenei.

109. **Fojė** (vestibiulis) erdvė yra skirta susitikimams Mokyklos bendruomenei ir dažniausiai kuria ir įgyvendina ryšį tarp skirtingų Mokyklos erdvių. Įprastai tokia erdvė yra arčiau įėjimo į Mokyklą, kur organizuojami renginiai, įgyvendinami svarbūs informavimo ir Mokyklos tapatumo reprezentavimo veiksmai. Priklausomai nuo dydžio, fojė gali būti organizuojamos parodos ar gali atlikti ir kitas funkcijas, pvz.: poilsio vieta, kavinės dalis ar auditorija.

110. **Maitinimo erdvės** (valgykla ir kavinė) pagal pirminę paskirtį skirtos užtikrinti mokinių ir Švietimo įstaigos darbuotojų viešojo maitinimo paslaugas. Valgykla skirta kasdieniam maitinimui (pusryčiai, pietūs, vakarienė), o kavinėje pateikiami karšti ir šalti gėrimai, užkandžiai, desertai. Valgykla ir kavinė kasdieniniame gyvenime gali būti naudojamos ne tik kaip viešojo maitinimo erdvės, bet kaip socialinio bendravimo vietos, todėl pagrindinę maitinimo funkciją gali palaikyti ir papildyti kitos veiklos, pvz.: skaitymo ir poilsio zonos, žaidimų zonos, užklausinės veiklos vietos. Rekomenduojama prie kavinės įrengti lauko terasą, bent iš dalies apsaugotą nuo saulės ir lietaus. Valgyklos ir kavinės ploto poreikį galima sumažinti tinkamai planuojant valgymo laiko režimus (priešpiečių, pietų laikus). Kaip orientacinė reikšmė galioja apie 1,5 kv. m reikalavimas 1 valgančiojo vietai. Faktinę valgymo salės erdvę tikslinga kiek įmanoma lanksčiau padalinti į skirtingas zonas, kad būtų galima naudotis kavine ir popamokiniu metu. Esant galimybei, rekomenduojama kavinės zonoje įrengti „mini virtuvę“, kurią būtų galima naudoti tuo metu, kai Mokyklos valgyklos virtuvė yra uždaryta. Prie valgyklos ir kavinės turi būti įrengti sanitariniai mazgai (praustuvai ir tualetai). Jeigu teisinis reguliavimas numato galimybę kitaip organizuoti maitinimo paslaugas maisto neruošiant Mokykloje, pavyzdžiui vyresnių klasių mokiniams sudarant galimybę maitintis šalia Mokyklos esančiose viešojo maitinimo įstaigose ar šalia esančioje Mokykloje, kuri turi atitinkamas maitinimo erdves, rekomenduojama įvertinti galimybes naudotis šalia esančių viešojo maitinimo įstaigų paslaugomis arba maitinimą organizuoti užsakant jau paruoštą maistą. Tokiu atveju Mokykloje turi būti įrengta erdvė paruoštam maistui laikyti ir jį pateikti.

111. **Aula** – pagrindinė susirinkimų ir renginių erdvė Mokykloje, kuri turėtų būti lengvai pasiekiamoje vietoje – pirmame Mokyklos aukšte. Aula naudojama nuolatiniams Mokyklos bendruomenės susitikimams, pasirodymams, diskusijoms ir šventiniams renginiams. Aula turėtų būti naudojama tiek Mokyklos bendruomenės vidiniams, tiek ir išorės renginiams, todėl reikia numatyti galimybę ją atskirti, ir naudoti autonomiškai popamokiniu laiku. Tokie prieinamumo ir naudojamumo reikalavimai vienodai taikomi auditorijai ir scenos erdvei, ir priklausančioms erdvėms (sandėliavimo, sanitarinėms patalpoms ir drabužinėms). Pagal poreikį aulos scena gali būti naudojama kaip savarankiška erdvė, pvz., kaip šokio ir judesio erdvė, kaip erdvė kitiems atlikimo menams, todėl reikia

atsižvelgti į specialius akustinius šios erdvės reikalavimus. Aulos dydis nustatomas atsižvelgiant į Mokyklos bendruomenės dydį. Jei aula yra skirta ne tik Mokyklos bendruomenės, bet ir kitų lankytojų (gretimos bendruomenės) renginiams ar susitikimams, ją galima suplanuoti didesnę nei Švietimo įstaigos poreikiai. Esant ribotai Mokyklos teritorijai, aula gali būti apjungta su maitinimo erdvėmis, užtikrinant tokių erdvių funkcionalumo pakeitimą jas pritaikant susirinkimams bei renginiams.

112. **Biblioteka ir skaitykla** – tai skirtingos funkcinės erdvės. Tradiciškai biblioteka skirta knygų rinkinių (fondo) saugojimui ir knygų skolinimui skaitytojams. Skaitykla glaudžiai susijusi su biblioteka, bet atlieka kitą funkciją – čia skaitoma, gali vykti ir kitos veiklos (individualus, grupinis mokymasis). Biblioteka ir skaitykla gali sudaryti vieną erdvinį darinį, kuris virsta informacijos, skaitymo, mokymo(si) ir duomenų centru / erdve mokiniams ir mokytojams; kuriame galima dirbti, atlikti tyrimus, individualias užduotis mažesnėse grupėse. Į Mokyklos bibliotekos-skaityklos vidinę struktūrą, be įėjimo, informacijos ir laikmenų zonos, turėtų būti įtrauktos aiškiai apibrėžtos ramaus darbo ir atsitraukimo erdvės ar tylos erdvės bei vietos mažų grupelių darbui (akustiškai atskirtos vietos / patalpos). Tyrimams ir informacijos rinkimui turi būti skirtas pakankamas skaičius nuolatinių darbo vietų naudojant informacines technologijas. Biblioteka ir skaitykla gali būti įrengtos Mokyklos centrinėje dalyje ir lengvai pasiekiamos. Reikalingas erdvės dydis priklauso nuo laikmenų fondo ir mokinių bei Švietimo įstaigos darbuotojų skaičiaus. Taip pat reikia atsižvelgti į bibliotekoje integruotų individualių bei grupinių darbo vietų prieinamumą. Atsižvelgiant į Mokyklos dydį, tikslinga būtų decentralizuoti ir pagal mokinių amžių įrengti Mokyklos biblioteką keliuose pastato dalyse (pvz. pradinės ir pagrindinės Mokyklos bibliotekas).

113. **Poilsio erdvės lauke** yra skirtos Mokyklos bendruomenės grupių (mokinių, mokytojų, mokinių tėvų) aktyviam poilsiui (mankšta, žaidimai, sportas) ir ramiam poilsiui (bendravimas, atsipalaidavimas, susitikimai, laukimas). Visoms amžiaus grupėms visais metų laikais turi būti įrengtos pakankamos sėdėjimo, žaidimų, mankštos ir sporto zonos. Susitikimų vietos ir poilsio zonos turi būti suprojektuotos ir įrengtos taip, kad mokiniai ir Švietimo įstaigos darbuotojai galėtų naudotis ir mažomis, saugomomis teritorijomis, ir teritorijomis, kuriose susirenka visa Mokyklos bendruomenė (pvz., Mokyklos bendruomeninės šventės, lauko koncertai ir spektakliai).

114. Mokyklos lauko teritorijos (be lauko sporto įrenginių, aikštynų) matmenų nustatymui taikoma 5 kv. m norma 1 mokiniui. Pagal HN 21:2017 minimali neužstatyta sklypo dalis (kv. m), skirta poilsiui (pvz.: želdiniams, takams, poilsio aikštelėms), apskaičiuojama taip: planuojamas mokinių skaičius padauginamas iš 4 ir pridedama 1200. Į šį plotą neįskaičiuojamos sporto aikštelės. Atsižvelgiant į urbanistinę situaciją ir sklypo užstatymo tankumą, į poilsio erdves lauke gali būti įtraukiami ir Mokyklos stogo plotai.

VII. POKYČIŲ PLANŲ RENGIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

115. Šios Rekomendacijos taikomos rengiant Pokyčių planus tiek pertvarkant esančias, tiek ir numatomas naujas statyti Mokyklas bei įgyvendinant Pokyčių planų pagrindu rengiamus investicijų projektus VPSP būdu.

116. Išskiriami Pokyčių plano parengimo (I etapas) ir Pokyčių plano įgyvendinimo (II etapas) etapai. I etapas yra aktualus ir skirtas Viešajam subjektui bei Švietimo įstaigai, o II etapas – Viešajam subjektui, Švietimo įstaigai ir Privačiam subjektui.

117. I etapas. Pokyčių plano rengimas:

117.1 **Duomenų rinkimas.** Šiame etape turi būti surenkami išeiniai, faktiniai duomenys apie Mokyklą. Šiuos veiksmus turi atlikti Viešasis subjektas kartu su Švietimo įstaiga. Šiame etape atliekami Mokyklos pastato ir teritorijos naudojamo tyrimas bei Mokyklos bendruomenės ir Teritorinės bendruomenės sociologinis tyrimas. Esant galimybei, rekomenduojama, kad atitinkamus tyrimus atliktų architektas bei sociologas.

117.2 **Duomenų apdorojimas ir vertinimas.** Šiame etape pagal Rekomendacijų 117.1 punkte surinktus duomenis įvertinamas kiekvieno Mokyklos statinio ir teritorijos atitikimas statybiniais techniniais reikalavimams, higienos normoms, švietimo standartams ir šiuolaikinės (XXI amžiaus) mokyklos rekomendacijoms. Taip pat šiame etape atliekamas sociologinis tyrimas Rekomendacijų 2 priede nustatyta tvarka. Pagal Mokyklos bendruomenės ir Teritorinės bendruomenės sociologinio tyrimo rezultatus, nustatomas Mokyklos tapatumas ir poreikiai. Esant galimybei, rekomenduojama, kad atitinkamus vertinimus atliktų architektas bei sociologas. Duomenų apdorojimas ir vertinimas atliekamas vadovaujantis Rekomendacijų IV - VI skyrių nuostatomis.

117.3 **Pokyčių kryptių, nurodytų šių Rekomendacijų 12 punkte, pasirinkimas.** Viešasis subjektas ir Švietimo įstaiga, atsižvelgdama į vertinimo, atlikto pagal Rekomendacijų 117.2 punktą, rezultatus, užpildo Modelį pagal Rekomendacijų 3 priede *Pokyčių plano įrankio (modelio) naudojimo instrukcija* pateiktą instrukciją bei šio priedo priedėlyje pateiktą formą, bei pasirenka Mokyklos pokyčių kryptis, nurodytas Rekomendacijų 12 punkte, kurias įgyvendinus būtų pasiektas Pokyčių planu siekiamas tikslas.

117.4 **Pokyčių plano projekto rengimas ir svarstymas.** Atlikus duomenų vertinimą bei gretinant architektūrinės analizės ir sociologinio tyrimo rezultatus, Viešasis subjektas pagal šių Rekomendacijų 4 priede *Pokyčių plano forma* pateiktą formą, parengia Pokyčių plano projektą ir jį pristato suinteresuotiems asmenims (Viešojo subjekto, ir / ar Švietimo įstaigos steigėjui, Mokyklos bendruomenei ir kt.). Viešasis subjektas turi nustatyti pakankamą terminą, kad suinteresuoti asmenys turėtų galimybę detaliau susipažinti su Pokyčių plano projektu, išsakyti nuomones bei pastebėjimus.

117.5 **Pokyčių plano tvirtinimas.** Viešasis subjektas, įvertina suinteresuotų asmenų išsakytus pasiūlymus bei pastebėjimus, parengia galutinį Pokyčių plano projektą. Rekomenduojama Pokyčių planą patvirtinti Viešojo subjekto vadovo sprendimu.

118. II etapas. Pokyčių plano įgyvendinimas:

118.1. **VPSP dokumentų rengimas.** Jeigu Viešasis subjektas nusprendžia Pokyčių planą įgyvendinti VPSP būdu, yra rengiami IP, PK, Privataus subjekto atrankos dokumentai, įskaitant techninės specifikacijos rengimą, atsižvelgiant į parengtą Pokyčių planą. Šiame punkte nurodyti dokumentai rengiami vadovaujantis Metodiniais dokumentais.

118.2. **VPSP dokumentų vertinimas ir tvirtinimas.** VPSP projektų socialinė ekonominė nauda vertinama ir sprendimas dėl projekto tikslingumo įgyvendinti VPSP būdu yra tvirtinamas vadovaujantis Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų rengimo ir įgyvendinimo taisyklėmis.

118.3. **Privataus subjekto atranka, VPSP sutarties sudarymas ir įgyvendinimas.** Vykdamas Privataus subjekto atranką, rekomenduojama atrankoje dalyvaujantiems ūkio subjektams

rengiant pasiūlymus, atsižvelgti į Pokyčių planą, į šių Rekomendacijų IV-VI skyrių nuostatas bei Rekomendacijų 5 priede pateiktą Mokyklos pokyčių kryptių vizualizaciją. Teisės aktų nustatyta tvarka Viešojo subjekto atrinktas Privatus subjektas, su kuriuo Viešasis subjektas pasirašo VPSP sutartį, įgyvendindamas VPSP sutartyje prisiimtus įsipareigojimus, turi atsižvelgti į šių Rekomendacijų IV- VI skyrių nuostatas.

118.4. **Pokyčių plano įgyvendinimo vertinimas.** Užbaigus esamos Mokyklos modernizavimo ar naujos Mokyklos statybos darbų etapą, rekomenduojama Viešajam subjektui kartu su Švietimo įstaiga įvertinti Pokyčių plano įgyvendinimo **rezultato rodiklius**: kiekybiškai ir /arba kokybiškai sukurtą Pokyčių plano naudą tikslinei grupei (Švietimo įstaigai, Mokyklos bendruomenei bei kitiems suinteresuotiems asmenims ir pan.); pokyčių mastą ir / arba kokybės pagerėjimą (pokyčių teigiamų pusių išryškėjimas) ar teisingai pasirinktos kryptys, nurodytos Rekomendacijų 12 punkte; ar tinkamai įvertinti Mokyklos bendruomenės bei kitų suinteresuotų asmenų poreikiai ir lūkesčiai; Mokyklos galimybės rengiant Pokyčių planą pagal XXI amžiaus mokyklai keliamus reikalavimus dėl ugdymosi aplinkos sukūrimo bei šiuolaikinei Mokyklos fizinei aplinkai būdingas erdvines savybes – daugiafunkciškumą, erdvių įvairovę, lankstumą, skaidrumą, natūralumą, stimuliaciją ir individualumą

MOKYKLOS (FUNKCINĖS-ERDVINĖS) ARCHITEKTŪROS VERTINIMO INSTRUKCIJA

1. Šis Rekomendacijų priedas *Mokyklos (funkcinės – erdvinės) architektūros vertinimo instrukcija* nustato etapus ir procedūras atliekant Mokyklos architektūros (funkcinę-erdvinę) analizę ir vertinimą statybiniais techniniais reikalavimams, atsižvelgiant į teisės aktų, nurodytų Rekomendacijų priede, reikalavimus, įskaitant atitikimą higienos normoms, ugdymo standartams.

2. **I etapas. Išeitinių duomenų ir statistinės informacijos apie Švietimo įstaigą ir Mokyklą rinkimas.** Šio etapo metu Švietimo įstaiga surenka duomenis apie mokinių bei Švietimo įstaigos darbuotojų skaičių, esamą ar naujai statomą Mokyklą (pastatus, inžinerinius statinius), žemės sklypą ir pan. Tikslūs duomenys, kuriuos turi surinkti Švietimo įstaiga, yra pateikti Modelio 1 darbalaukyje *Išeitiniai duomenys* ir 2 darbalaukyje *Statistinė informacija*.

3. **II etapas. Surinktų duomenų analizė.** Iš surinktų išeitinių duomenų ir statistinės informacijos nustatomos žemės sklypo ir Mokyklos (pastato / statinių) plėtros galimybės arba naujos Mokyklos sukūrimas: atitikimas užstatymo tankiui, intensyvumui ir pan. Analizės pavyzdys pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. Mokyklos (pastato / statinių) plėtros galimybės

Duomens tipas	Išeitiniai duomenys / statistinė informacija	Plėtros poreikis / galimybės arba naujos Mokyklos sukūrimo galimybės
Mokinių skaičius		
Švietimo įstaigos darbuotojų skaičius		
Žemės sklypo plotas, kv. m (<i>duomenys iš nekilnojamojo turto registro (NTR)²⁷</i>)		
Bendras Mokyklos pastatų plotas, kv. m (<i>duomenys iš NTR išrašo žr. „bendras plotas“</i>)		
Sporto aikštynų plotas, kv. m (<i>sumuojami visi aikštynai: lauko sporto įrenginių aištelė, universali sporto aikštelė, tinklinio aikštelė ir kt.; duomenys iš NTR</i>)		
Esamas užstatymo plotas, kv. m		

²⁷ Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės duomenys apie nekilnojamąjį turtą.

<i>(duomenys iš NTR išrašo žr. „užstatytas plotas“)</i>		
Esamas neužstatytas plotas be aikštynų plotų, kv. m <i>(iš žemės sklypo ploto atimtinamas sporto aikštynų ir esamo užstatymo plotas)</i>		
Esamo neužstatyto ploto be aikštynų plotų poreikis pagal mokinių skaičių, kv. m <i>(mokinių skaičius dauginamas iš 4 ir pridedama 1200)</i>		
Užstatymo intensyvumas (esamas, leistinas)	<i>(esamas žemės sklypo užstatymo intensyvumas apskaičiuojamas Mokyklos pastato bendrą plotą padalinus iš žemės sklypo ploto)</i>	<i>(leistinus žemės sklypo užstatymo intensyvumo parametrus žiūrėti bendruosiuose planuose)</i>
Užstatymo tankis (esamas, leistinas), proc.	<i>(esamas žemės sklypo tankis, proc. apskaičiuojamas užstatymo plotą padalinus iš žemės sklypo ploto)</i>	<i>(leistinus parametrus žiūrėti bendruosiuose planuose)</i>

4. III etapas. Švietimo įstaigos teikiamų formalaus ir neformalaus ugdymo paslaugų identifikavimas. Šio etapo metu Valdžios subjektas kartu su Švietimo įstaiga:

4.1. identifikuoja Mokyklos bendruomenės vykdomas veiklas, apimančias mokymąsi, poilsį, užklausinę veiklą prieš ir po pamokų (įskaitant Visos dienos mokyklos koncepciją), darbo vietas Švietimo įstaigos darbuotojams, renginius, maitinimą, judėjimą – tranzitą, veiklas Mokyklos viduje ir lauke, socialinę – psichologinę pagalbą;

4.2. įvertina kokias pagal šio priedo 4.1 punktą identifikuotas veiklas norima / galima keisti (pvz.: išplėtoti mokymo metodus, sudaryti galimybes judėti per pamokas, sudaryti galimybes savarankiškam, grupių darbui, renginių organizavimui). Identifikuoja kokias veiklas, kurių šiuo metu Švietimo įstaiga negali įgyvendinti, norėtų įgyvendinti;

4.3. įvertina ar yra pakankamai patalpų / erdvių Mokykloje norimų veiklų įgyvendinimui, koks tokių patalpų / erdvių tinkamumas (atsižvelgiama į jų dydį, plotą, lankstumą, užimtumą, materialias sąlygas (pvz.: galimybę taršiai veiklai pradinėse klasėse dailės pamokų metu);

4.4. įvertina Mokyklos prieinamumą asmenims su negalia;

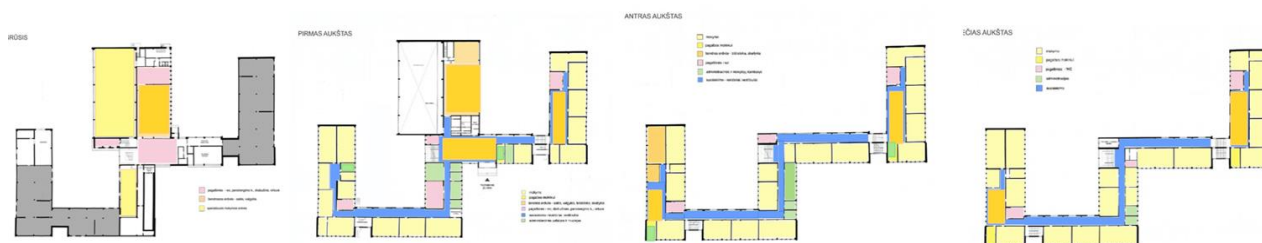
4.5. įvertina skirtingos paskirties erdvių tarpusavyje sąsajas – pasiekimo patogumą, judėjimo patogumą, srautų apimtis;

4.6. užpildo Modelio 3 darbalaukį *Ugdymo paslaugos funkcijos* atsižvelgiant į esamu metu Švietimo įstaigos teikiamas formalus ir neformalus ugdymo paslaugas.

5. **IV etapas. Mokyklos funkcinė erdvių grupių nustatymas.** Šio etapo metu Švietimo įstaiga užpildo Modelio 4 darbalaukį *Mokyklos erdvės* ir 5 darbalaukį *Funkcinė – ervinė sąsaja*. Švietimo įstaiga nustato kokios yra Mokyklos funkcinės erdvių grupės (žr. Rekomendacijų VI skyrius) ir kaip jos išsidėstę esamos ar naujai statomos Mokyklos planuose, kokie jų plotai. Taip turi būti įvertinta ar Mokyklos funkcinės grupės apima visas 6 šiuolaikinės (XXI amžiaus) mokyklos erdvių grupes, kaip nurodyta Rekomendacijų 54 punkte.

Pavyzdys.

patalpų grupės		mokyklos aukštai	pusrūlis	1 aukštai	2 aukštai	3 aukštai	iš viso mokykloje
1	mokykla mokymuisi (formalus mokymo erdvės):	bendrosios mokymosi erdvės	-	394 (prad.269)	791 (prad.341)	691 (prad. 342)	1876 (prad. 952)
1		specializuoto mokymo erdvės	2 sporto salės	433	72	270	1296
2	bendrijų mokyklos erdvių plotas (aktų salė, valgykla, biblioteka, skaitykla)	209 valgykla	455+66+521	aktų salė, fojė, holai 272+187+117=1076	biblioteka -skaitykla + holai 105 +202+307	holai 200	1792
3	pagalbinė patalpų plotas (WC, drabužinės, persirengimo kambariai, virtuvė)	22,5 persirengimo kamb. 194 drabužinė 186,5	49 wc, 54 drabužinė 103	60,5 wc	43,5 wc	383,5	
4	personalo erdvės (administracijos, mokytojų ir pagalbos specialistų kambariai + muziejus)	-	56 + 36 + 36= 128	67,5 + 37,5=105	23 +36,5 +59,5	292,5	
5	koridoriai	-	197	250	247,5	694,5	

Vertinimo rezultatas. Nėra „Mokinio gerovės mokyklos“ „buvimo erdvių“ (tylos, atsitraukimo, (multi)sensorinių erdvių).

6. **V etapas. Mokyklos funkcinė erdvių analizė.** Šiame etape Švietimo įstaiga įvertina ar konkrečios Mokyklos erdvės, priskirtos atskiroms Mokyklos funkcinė erdvių grupėms, (žr. Rekomendacijų 54 punktą) ir Modelio 4 darbalaukyje *Mokyklos erdvės* nurodyti atskirų erdvių plotai atitinka teisės aktų keliamus reikalavimus (įskaitant higienos normas).

Pavyzdys. Vertinama, kaip funkcinės erdvių grupės „Mokykla mokymui(si)“ plotai atitinka keliamus reikalavimus:

Mokyklos funkcinės erdvių grupė	erdvių detalizavimas	reikalavimai (STR, HN ir rekomendacijos)
Mokykla mokymuisi	Bendrosios mokymosi erdvės	<p>kiekvienam mokiniui ne mažiau 1,7 kv.m (HN 21:2017)</p> <p>kiekvienam mokiniui ne mažiau nei 3,5 kv.m (gerosios šiuolaikinės praktikos rekomendacija, Leitlinien für leistungsfähige Schulbauten in Deutschland. 2017, (Veiksmingų Vokietijos mokyklų pastatų gairės))</p>
	Specializuoto mokymosi erdvės	<p>Kiekvienam mokiniui mokymo klasėje turi būti skirta ne mažiau kaip 1,7 kv. m patalpos ploto, o elektronikos, tekstilės mokymo kabinetuose, gamtos mokslų (biologijos, chemijos, fizikos ar bendrajame gamtos mokslų) mokymo kabinete, kuriame atliekami tiriamieji darbai (toliau – gamtos mokslų kabinetas), – 2,4 kv. m, konstrukcinių medžiagų dirbtuvėse, mokomojoje virtuvėje – 3 kv. m. (HN 21:2017);</p> <p>34. Mokykloje atsižvelgiant į planuojamą mokinių skaičių turi būti įrengiama viena arba daugiau sporto salių. Minimalus bendras sporto salių plotas (kvadratiniais metrais) apskaičiuojamas padauginus planuojamą mokinių skaičių iš 0,9. (HN 21:2017)</p> <p>38. Kūno kultūros pratybų metu vienam mokiniui sporto salėje turi būti skirtas ne mažesnis kaip 8,5 kv. m plotas. (HN 21:2017)</p>

PUSRŪSIS

Mokykloje atsižvelgiant į planuojamą mokinių skaičių turi būti įrengiama viena arba daugiau sporto salių. Minimalus bendras sporto salių plotas (kvadratiniais metrais) apskaičiuojamas padauginus planuojamą mokinių skaičių iš 0,9. (HN 21:2017)

sporto salių turi būti ne mažiau nei $770 \times 0,9 = 693 \text{ kv.m}$

sporto salių bendras plotas yra $455 + 66 = 521 \text{ kv.m}$

Kūno kultūros pratybų metu vienam mokiniui sporto salėje turi būti skirtas ne mažesnis kaip 8,5 kv. m plotas. (HN 21:2017)

Bendrosios mokymosi erdvės

Bendrašias mokymosi erdves (kv.m) padalinus iš mokinių skaičiaus -

gautas skaičius turi būti ne mažesnis nei 1,7 kv.m (pagal HN),

o pagal rekomendacijas (kai taikomi šiuolaikiniai ugdymo būdai, įtraukiamos grupinio darbo erdvės) - ne mažiau nei 3,5 kv.m

$1876,0 \text{ kv.m} : 770 \text{ mok.} = 2,44 \text{ kv.m}$

Specializuotos mokymosi erdvės (be sporto salių)

specializuotos mokymo patalpos	esamų patalpų kv.m	esamų iš viso	reikalavimas vienam mokiniui	kaip tenkina reikalavimus
biologijos klasės	55 ir 55 kv.m	110 kv.m	$\geq 2,4 \text{ kv.m}$	1,83 kv.m
fizikos	73 kv.m	73 kv.m		2,43 kv.m/mok.
chemijos	73 kv.m	73 kv.m		2,43 kv.m/mok.
IT mokomosios lab.	36, 73 ir 72 kv.m	181 kv.m		2,43 kv.m
tekstilės mokymo	0	0		0
mokomoji virtuvė	19 kv.m	19	$\geq 3 \text{ kv.m}$	0,63 kv.m
medžio dirbtuvės	72 ir 43 kv.m	115 kv.m		3,83 kv.m (berniukų pogrupis)

7. VI etapas. Mokyklos funkcinių erdvių išsidėstymo pagal ugdymo(si) programas analizė. Šiame etape nustatoma, kaip funkcinės erdvių grupės Mokyklos pastate išsidėstę pagal ugdymo(si) programas ir vertinama, koks jų susitelkimas, ir kokios klasterizavimo galimybės.

Pavyzdys.

pradinėje ugdymo programoje - 17 klasių komplektų, 367 mokinių, (vidutiniškai 22 mokiniai vienoje klasėje)

Vertinimo rezultatas. Pradinis ugdymas lokalizuojasi viename Mokyklos korpuse (analogija klasteriui), kaip ir buvo numatyta pirminiame projekte; pagrindinio ugdymo erdvės ir bendrosios Mokyklos erdvės išdėstytos visoje kitoje pastato dalyje.

8. VII etapas. Mokyklos specializuotų mokymosi erdvių išdėstymo vertinimas. Šiame etape analizuojama, kaip išsidėstę Mokyklos specializuoto mokymosi erdvės Mokykloje ir vertinama

kaip išsidėstymo pobūdis atitinka telkimo logikai, siekiant racionaliau naudoti erdvę ir mokymo resursus.

Pavyzdys.

Vertinimo rezultatas. Pastebimas Mokyklos technologijų mokymo erdvių grupavimas-klasteriavimas. Informacinių technologijų (IT) ugdymui skirtos erdvės telkiamos trečiojo aukšto centrinėje dalyje. Kitos specializuoto mokymosi erdvės Mokyklos erdvėje išsidėstę be aiškios logikos.

9. **VIII etapas. Mokyklos bendrųjų erdvių išdėstymo vertinimas.** Šiame etape nustatoma kur išsidėstę bendrosios Mokyklos erdvės, vertinama „Mokyklos šerdies“ formavimo galimybė, atitikimas Mokyklos bendruomenės narių skaičiui.

Pavyzdys.

Vertinimo rezultatas. Bendrosios Mokyklos erdvės pasklidę po visą Mokyklą ir nesudaro akivaizdžios „Mokyklos šerdies“ (kur Mokyklos bendruomenės 1 nariui rekomenduojama apie 2 kv. m), kur galėtų telktis visa Mokyklos bendruomenė. Pagal Mokyklos bendruomenės dydį (770 mokinių ir daugiau nei 80 personalo) bendrųjų erdvių yra per mažai, jų trūksta.

10. **IX etapas. Švietimo įstaigos darbuotojų erdvių išdėstymo vertinimas.** Šiame etape nustatomas Švietimo įstaigos darbuotojų erdvių išdėstymas Mokyklos pastate, vertinamas šių patalpų plotų kiekybinis atitikimas Švietimo įstaigos darbuotojų skaičiams, išsidėstymo būdas, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų darbo vietų koncentravimas ir decentralizavimas.

Pavyzdys.

Vertinimo rezultatas. Švietimo įstaigos darbuotojų erdvės išsklidę po visą Mokyklą. Pagalbos mokiniui specialistų kabinetai lokalizuoti pačiose netikėčiausiose vietose; reikia atkreipti dėmesį į šių erdvių koncentravimą ar tikslingą lokalizavimą. Mokytojų kambarys vienintelis Mokykloje - antrame aukšte centrinėje Mokyklos dalyje; jo dydis 46,5 kv. m, o mokytojų Mokykloje daugiau nei 60; mokytojams trūksta darbo vietų, susitikimų, bendravimo ir poilsio vietų.

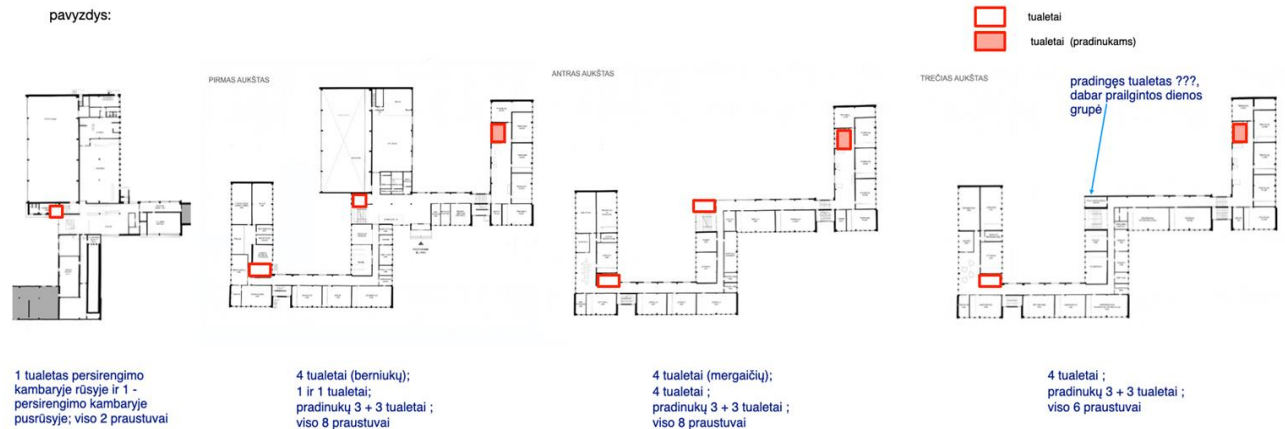
11. **X etapas. Mokyklos pagalbinių patalpų išdėstymo vertinimas.** Šiame etape nustatoma pagalbinių patalpų (drabužinių ir persirengimo kambarių) Mokykloje lokacija ir vertinamas kiekybinis atitikimas vartotojų skaičiui ir išdėstymo tolygumas tikslingumas.

Pavyzdys.

12. **XI etapas. Mokyklos higieninių (sanitarinių) patalpų išdėstymo vertinimas.** Šiame etape nustatomas Mokyklos pagalbinių patalpų (sanitarinių) išsidėstymas ir įrenginių kiekis, vertinamas jų išsidėstymas Mokykloje ir kiekybinis atitikimas teisės aktų reikalavimams ir rekomendacijoms.

Pavyzdys.

Vertinimo rezultatas. Mokykloje iš viso $2 + 12 + 14 + 10 = 38$ tualetai (pagal reikalavimus $770 : 20 = 38,5$ tualetu). Pradinukams skirta 18 tualetų ir atitinka reikalavimus $367 : 20 = 18,35$. Yra 24 praustuvai ($770 : 30 = 26$), pagal teisės aktų reikalavimus būtina įrengti daugiau. Jeigu bus panaikintas 1 tualetų blokas trečiame aukšte, tuomet bus per didelis atstumas tarp esamų tualetų.

SOCIOLOGINIO TYRIMO ATLIKIMAS

I. Bendrosios nuostatos

1. Šiame priede aprašytos socialinio tyrimo instrukcija ir rekomendacijos, kaip Viešieji subjektai ir Švietimo įstaigos turi atlikti sociologinį tyrimą, aiškinantis Mokyklos bendruomenės tapatumą, poreikius ir lūkesčius bei Teritorinės bendruomenės poreikius ir lūkesčius

2. Prieš rengiant Pokyčių planą, Švietimo įstaiga turėtų įvertinti Mokyklos bendruomenės ir Teritorinės bendruomenės poreikius ir lūkesčius. Sociologiniame tyrime turi dalyvauti visų Mokyklos bendruomenės dalyvių grupių atstovai: mokinių (skirtingų ugdymo programų), Švietimo įstaigos administracijos, mokytojų (pradinių klasių, dalykininkų, pagalbos mokiniui specialistų), tėvų. Taip pat dalyvauti sociologiniame tyrime turi būti pakviesti Teritorinės bendruomenės atstovai, kurie gali perteiktų atstovaujama asmenų grupės poreikius.

3. Rekomenduojama, kad sociologinį tyrimą atliktų arba dalyvautų jį atliekant sociologas, turintis patirties švietimo, miesto, architektūros sociologijos srityje arba edukologas / edukologė (reikalavimas: kokybinių tyrimų išmanymas, privalumas: darbo su bendruomene, fasilitavimo patirtis), architektas, turintis patirties švietimo architektūros srityje. Viešosios įstaigos ir Švietimo įstaigos specialistų, atliekančių sociologinį tyrimą užduotis, vadovaujantis turimomis švietimo ir švietimo architektūros žiniomis padėti Mokyklos bendruomenei ir Teritorinei bendruomenei įvertinti pokyčių kryptis, nurodytų šių Rekomendacijų 12 punkte, poreikį.

4. Sociologinio tyrimo metu turi būti identifikuoti ir su Mokyklos bendruomene aptarti Mokyklos bendruomenės ir Teritorinės bendruomenės siekiai, lūkesčiai, poreikiai:

4.1. oficiali mokykla – edukacinė kultūra (vertybės, edukaciniai tikslai, metodai, mokymo(si) praktikos;

4.2. neformali mokykla – mokinių ir mokytojų dinamika (oficialūs ir asmeniniai ryšiai, motyvacija, tapatumas, erdvės įsisavinimas);

4.3. organizacija – Švietimo įstaigos personalo sandara, ugdymo programa, tvarkaraštis, administracinė parama.

5. Rekomenduojama Mokyklos bendruomenei susitarti dėl svarbiausių Švietimo įstaigos vertybių, kurios būtų išreiškiamos Mokyklos architektūroje (pvz., skaidrumas, bendruomeniškumas, kūrybingumas, ryšys, kt.) ir Švietimo įstaigos tapatumą formuojančiuose meniniuose sprendimuose (pvz., freska reprezentacinėje Mokyklos erdvėje – hole, „Mokyklos šerdyje“).

II. Sociologinio tyrimo struktūra, metodai, respondentai

6. Atliekant sociologinį tyrimą galima taikyti metodus: diskusijų grupės, interviu, ekskursijos, kūrybinės dirbtuvės.

7. Sociologinio tyrimo struktūra, metodai, respondentai, pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė. Sociologinio tyrimo struktūra, metodai, respondentai, tyrėjai

Eil. Nr.	Tyrimo metodas	Tyrimo objektas	Tyrimo trukmė, sąlygos	Tyrime dalyvaujantys asmenys	Tyrėjai
1	Vizitas, neformalus apsilankymas	Mokyklos erdvės	Pamokų ir pertraukų metu, apie 2 val.		Architektas, sociologas
2	Ekskursija, pokalbis	Mokyklos erdvės	Pamokų ir pertraukų metu, apie 3 val.	Švietimo įstaigos administracijos atstovai	
3	Interviu		Interviu apie 2-3 val.	Pradinių klasių mokytojai	Sociologas
4	Interviu		Interviu apie 2-3 val.	Mokytojai dalykininkai ir pagalbos mokiniui specialistai	Sociologas
5	Diskusijos		1,5 val. pamokų metu	8 mokiniai iš 5 klasės (4 bern. ir 4 merg.) atrinkti atsitiktinai	Sociologas
6	Diskusijos		1,5 val. pamokų metu	8 mokiniai iš 8 klasės (4 bern. ir 4 merg.) atrinkti atsitiktinai	Sociologas
7	Ekskursija	Mokyklos erdvės	1 val. pamokos metu (mokinių grupelės po 3-4)	2, 3, 4, 5, 7, 8- ū klasių mokiniai	Architektai ir sociologai
8	Kūrybinės dirbtuvės		Apie 2 val.	Mokytojai (pagrindinės mokyklos) ir pagalbos mokiniui specialistai	Architektai ir sociologai
9	Pokalbis	Mokyklos erdvės	Apie 2 val.		
9	Pokalbis		1-2 val.	Teritorinės bendruomenės atstovai	

III. Rekomendacijos kūrybinėms dirbtuvėms su mokytojais

8. Dalyvauja 15 mokytojų, dalykininkų ir pagalbos mokiniui specialistų. Nedalyvauja Švietimo įstaigos administracijos darbuotojai (vengiant psichologinio spaudimo). Kūrybinės dirbtuvės vyksta didelėje Mokyklos erdvėje, kur galima laisvai judėti ir dirbti grupėmis (dažniausiai auloje, foje). Po prisistatymo ir susipažinimo, pateikiamas veiklos planas (3 užduotys ir rezultatų aptarimas). Atsitiktinai, traukiant spalvotus lapelius, sudaromos 5-ios mokytojų grupelės, kiekvienoje po 3 asmenis ir vieną tyrėją.

9. **I užduotis** (trukmė 10 – 15 min.). Grupelėse tyrėjas išdalina korteles su žodžiais – apibūdinimais pvz.: *lankstumas ir nejudumas / stacionarumas, atvirumas ir uždarumas, tęstinumas ir apibrėžtumas, vidaus ir išorės, ramumas ir aktyvumas / stimuliacija, gretima ir atoku, įvairumas ir vienodumas, pažįstama ir neatrasta, tvirtumas ir trapumas, neišbaigtumas ir išbaigtumas*. Kiekvienas kūrybinių dirbtuvių dalyvis individualiai sukategorizuoja 3 būdvardžius kurie labiausiai susisieja su dabartine Mokykla, jos erdve ir mokymu(si). „Kokie būdvardžiai apibūdina tiek Mokyklos erdvę tiek mokymo(si) procesą?“. Baigus kategorizuoti, kiekvienas mokytojas savo grupelėje pakomentuoja, kodėl pasirinko būtent šiuos būdvardžius. Kartu aptariama kas bendro tarp visų pasirinkimų ir kas skiriasi. Užduoties tikslas – labai abstrakčiame lygmenyje išsiaiškinti kiekvieno mokytojo „Mokyklos“ viziją, „kokią Mokyklą ir mokymą jis mato dabar, kokios charakteristikos – apibūdinimas atrodo bendras tarp Mokyklos ir mokymo“. Apibendrinami I užduotį, aptariama, kodėl svarbiausi būtent šie kūrybinių dirbtuvių dalyvių pasirinkimai.

10. **II užduotis** (trukmė 30 – 40 min.). Šios užduoties tikslas, sukurti plakatus, aptariant kaip mokytojai bendrauja su skirtingomis Mokyklos bendruomenės grupėmis. Apsvarstoma kaip geriausia ir kur patogiausia jiems būti kartu su kitais mokytojais / pedagogais (1), su mokiniais (2), su tėvais (3), su Švietimo įstaigos administracijos darbuotojais (4), su Teritorine bendruomene (5), siekiant, kad vienu ir kitų grupių atstovų poreikiai būtų patenkinti, vyktų reikiamas bendradarbiavimas, žinių apsikeitimas. Visos grupelės gauna vieną iš šių temų:

- 10.1. mokytojas – mokytojas;
- 10.2. mokytojas– mokiniai;
- 10.3. mokytojas– mokinių tėvai;
- 10.4. mokytojas– Švietimo įstaigos administracija;
- 10.5. mokytojas– Teritorinė bendruomenė.

11. Kiekviena grupelė gauna po 44 vaizdinių kortelių komplektą, ir temai vizualizuoti plakato lapą. Grupės paruošia plakatą, koliažą, kuris išryškina inspiracijas, formuoja „minčių lietu“, kai dalyviai klijuoja pasirinktas korteles, su įvairiomis erdvės charakteristikomis (X kortelių su vaizduojamais erdvės elementais, kategorijomis kaip ikonos-šviesa, temperatūra, medžiagiškumas, mokytojo vieta, paveikslėliai-erdvių išdėstymai, erdvės elementai), čia gali atsirasti anksčiau naudotos kortelės su būdvardžiais (erdvių charakteristika: lanksti ir nejudama/stacionari erdvė, atvira ir uždara, tęstina ir apibrėžta, vidaus ir išorės, ramu ir aktyvu/stimuliuojanti, gretima ir atoku, įvairu ir vienoda, pažįstama ir neatrasta, tvirta ir trapi, neišbaigta ir išbaigta). Renkantis vaizdines korteles, dalyvių yra prašoma galvoti, kokie vaizdiniai

jiem labiausiai asocijuojasi, atitinka esamą Mokyklos, mokymosi, bendravimo situaciją ir kokie labiau siejasi su „geriausiai galima“ ir tikėtina ateitimi.

12. Kuriamas koliažas *esamai* situacijai ir „*geriausiai galima*“. Tokiu būdu galima dalinti baltą lapą į dvi dalis, ir klijuoti vaizdines korteles, jas susieti, raštiškai komentuoti. Rengiant plakata analizuojami šie klausimai:

12.1. Kaip vyksta bendravimas dabar?

12.2. Kokie iškyla sunkumai?

12.3. Ko mokytojams reikia individualiai, kur jų vieta visoje analizuojamo santykio grupėje?

12.4. Kokie procesai vyksta kartu?

12.5. Kokioje aplinkoje jie geriausiai gali bendradarbiauti, vykdyti tai, ką reikia atlikti kartu?

12.6. Kokia perspektyva, ko siekiama?

12.7. Ko nerandama vaizdinėse kortelėse (užrašoma ant tuščių kortelių, ar nupiešiama)?

13. Ant plakato užrašomi pagrindiniai 3 – 5 teiginiai apie aptariamą santykį ir jam tinkamą, reikiamą erdvę. Šios užduoties tikslas – išsiaiškinti mokytojo poreikius mokymo ir bendravimo procesams NMokykloje su kitų Mokyklos bendruomenės grupių nariais, suprasti jų tarpusavio ryšius ir vykstančius procesus, vėliau atsižvelgti į tam tikrus iškilusius klausimus tyrime.

14. **III užduotis** (trukmė 20-30 min.). Kiekviena mokytojų grupelė su Valdžios subjekto ar Švietimo įstaigos specialistu (-ais), atliekančiu(-iais) tyrimą, pristato bendrai savo išvalgas, aptartus klausimus ir pastebėjimus. Vyksta bendra diskusija – kitų grupelių nariai gali prisidėti savo klausimais, pastebėjimais. Aptariama kiekviena situacija. Tikslas – išsiaiškinti kiek iškilę klausimai yra bendriniai ir kurie yra labiau asmeniniai, individualaus mokytojo poreikiai.

15. Po visų trijų užduočių aptarimo, Valdžios subjekto ar Švietimo įstaigos specialistas (-ai), atliekantis(-ys) tyrimą, apibendrina kūrybinių dirbtuvių rezultatus.

IV. Rekomendacijos klausimyno, skirto mokinių tėvams (Mokyklos bendruomenė ir Teritorinė bendruomenė), sudarymui

16. Tyrimo tikslas – išsiaiškinti Mokyklos bendruomenės – mokinių tėvų bei Teritorinės bendruomenės, poreikius.

17. Tyrimo metu paruošiamas klausimynas ir išsiunčiamas elektroniniu paštu mokinių tėvams užpildyti.

18. Į klausimyną įtraukiami šie klausimai:

18.1. Kurioje klasėje mokosi Jūsų vaikas?

18.2. Jūsų požiūriu, noriai ar nenoriai Jūsų vaikas (-ai) eina į Mokyklą?

18.3. Įvardinkite priežastis, kodėl vaikas (-ai) (ne)noriai eina į Mokyklą.

18.4. Nurodykite, kiek laiko per dieną vaikai praleidžia Mokykloje prieš pamokas ir po pamokų.

18.5. Įvertinkite Mokyklos teritoriją skalėje nuo 1 iki 10, kur 1 reiškia – labai blogai, 10 reiškia – puikiai.

18.6. Jūsų manymu, ko trūksta Mokyklos lauko teritorijoje.

18.7. Įvertinkite Mokyklos vidaus erdves skalėje nuo 1 iki 10, kur 1 reiškia – labai blogai, 10 reiškia – puikiai.

18.8. Jūsų nuomone ar yra Mokykloje erdvės, kurios yra nepakankamai naudojamos mokymuisi (pvz., platūs koridoriai, didelė renginių salė, lauko pavėsinės ir kt.)? Jeigu taip, nurodykite tokias erdves.

18.9. Įvardinkite erdves, kurių trūksta Mokyklai (pvz. sporto salė ir kt.).

18.10. Įvardinkite įrangą, kurios trūksta Mokyklai.

18.11. Kaip manote, ar pamokos gali vykti už klasės ribų? Jeigu taip, nurodykite vietas, kuriose galėtų vykti pamokos už klasės ribų.

18.12. Įvertinkite nuo 1 iki 10, kiek Mokykla atitinka Jūsų vaiko poreikius, kur 1 reiškia – visiškai neatitinka, 10 reiškia – visiškai atitinka.

18.13. Įvardinkite, kokie yra Mokyklos trūkumai.

18.14. Įvardinkite, kokie yra Mokyklos privalumai.

18.15. Įvardinkite Teritorinės bendruomenės poreikius, kuriems galėtų būtų naudojamos Mokyklos erdvės.

18.16. Jūsų nuomone, kurios Mokyklos erdvės galėtų būti naudojamos tokiems poreikiams?

18.17. Jūsų nuomone koku periodiškumu Mokyklos erdvės galėtų būti naudojamos Teritorinės bendruomenės poreikiams?

18.18. Įvardinkite Jūsų poreikius, kuriems galėtų būtų naudojamos Mokyklos erdvės.

19. Gavus atsakymus į klausimą, apibendrinami apklausos rezultatai. Esant poreikiui, gali būti organizuojami gyvi susitikimai su Mokyklos bendruomene ir Teritorine bendruomene aptarti apklausos rezultatus.

V. Sociologinio tyrimo rezultatų apibendrinimas

20. Atsižvelgiant į sociologinio tyrimo metu gautą informaciją ir ją išanalizavus, parengiama atlikto sociologinio tyrimo ataskaita, kuri apima tris dalis:

21. Oficiali Mokykla (edukacinė kultūra):

21.1. Mokytojų ir mokinių suvokimas apie Mokyklą kaip dviejų atskirtų laiko / erdvių struktūrų visumą: mokymo(si) erdvės / laiko; laisvalaikio kaip trūkių tarp mokymo(si) laiko. Šioje ataskaitos dalyje nurodoma, kaip sociologinio tyrimo dalyviai supranta bendrumą ir atskyrimą šių dviejų struktūrų:

21.1.1. ar mokymas(is) siejamas su pamokomis, didžiąją dalį laiko praleidžiant apibrėžtoje klasės erdvėje?

21.1.2. kokie mokymo tipai taikomi – instruktavimas, pamokos aiškinimas, nurašymas nuo vadovėlio, užduočių sprendimas ir pan.?

21.1.3. kokios būdingos mokymosi erdvės (pvz. sociofugalinė, t.y. slopinanti besimokančiųjų komunikaciją)?

21.1.4. kokia yra mokymo situacijos preferencija (pvz.: tyla, kontrolė, informacijos priėmimas)?

21.1.5. kokia mokinių patirtis: neigiama (pvz.: nuobodulys, mokymasis grįstas baime) ir . ar teigiama (pvz.: siejama su mokytojų asmenybėmis – geras humoro jausmas, įdomus pasakojimas, informacijos pateikimas, atsižvelgia į mokinio asmenybę)?

21.1.6. ar yra kontaktas tarp skirtingų klasių, skirtingų kartų mokinių? Ar toks kontaktas, jeigu jis yra, yra teigiamas, ar neigiamas?

21.1.7. ar yra poreikis nusiramavimo erdvėms?

21.1.8. koks yra Mokyklos bendruomenės požiūris į mokymosi erdvių transformaciją?

21.2. Integruoto mokymosi galimybės:

21.2.1. mokinių fizinis judėjimas erdvėje;

21.2.2. alternatyvių erdvių – koridorių, visos Mokyklos pasitelkimas;

21.2.3. pozityvaus santykio tarp skirtingų klasių patirtis;

21.2.4. kūrybinės veiklos integravimas;

21.2.5. laiko / erdvės struktūra sudaranti prielaidą lankstumui – reikiamos erdvės mokymuisi formavimui parengiamos visai darbo dienai, mokytojais nereikia perstatyti suolų prieš kiekvieną pamoką;

21.3. Mokyklos dizaino ir mokymo kultūros sąsaja:

21.3.1. koks šiuo metu yra santykis (refleksyvus ar nerefleksyvus)? Pvz.: Mokyklos erdvė yra pagrįsta instruktavimu ir griežtu paskirstymu, kas atitinka instruktavimu pagrįstą pedagoginį modelį;

21.3.2. ar yra poreikis ir galimybės Mokykloje įgyvendinti laisvumą ir mokinių patogumą pertraukų metu – įvairūs prisėdimo scenarijai?

21.3.3. koks šiuo metu yra klasės dizainas ir baldų pobūdis? Pvz., jeigu klasėse yra sunkūs, stabilūs baldai, kurie apsunkina lankstų pamokos organizavimą, tokiomis sąlygomis lankstumui įgalinti svarbus laikas, kurį gali paskirti mokytoja. Jeigu klasės struktūrą reikia perorganizuoti per pertrauką – veikiau vengiama tai daryti. Kas ir kaip pasikeistų, jeigu klasėse būtų lengvi transformuojami baldai;

21.4. Mokytojams skirtos erdvės:

21.4.1. kaip mokytojais suvokia kabineto / klasės paskirtį (pvz.: tai yra mokytojo asmeninė erdvė / darbo vieta - resursų prieinamumas, asmeninių daiktų laikymas, tapatumas – savo vietos

turėjimo patirtis, saugumo patyrimas, dalyko tapatumas – dekoracijos, informacija susieta su dėstomu dalyku, atmosferos kūrimas – objektai, dekoracijos)?

21.4.2. kaip šiuo metu organizuojamas mokytojų asmeninis darbas (pvz.: darbas atliekamas namuose arba mokytojo kabinete / klasėje)?

21.4.3. kaip užtikrinamas bendras mokytojų darbo organizavimas bei mokytojų bendravimas ir kokie identifikuoti poreikiai / galimybės pakeisti Mokyklos erdves tokiam bendravimui (pvz.: dalykiniai kabinetai, kaip konkretais mokytojo tapatumo erdvė, jauki erdvė bendradarbiauti; darbas metodiniuose būreliuose; mokytojų kambarys, skirtas skirtingų dalykų mokytojų sąveikai; aula / fojė, skirta posėdžiams organizuoti)?

21.5. Alternatyvių mokymo metodų taikymas pamokų metu:

21.5.1. dialogas;

21.5.2. darbas grupėse – kūrybinės užduotys / projektai;

21.5.3. papildymas vizualine medžiaga, žaidimais, pasitelkiant interaktyvią lentą.

21.6. Klasės struktūra:

21.6.1. ar dominuoja sociofugalinė struktūra, ar yra sociopetalinės pavyzdžių?

21.6.2. ar sociofugalinė matoma kaip padedanti užtikrinti kontrolę ir informacijos įsisavinimą?

21.6.3. ar būdinga sociopetalinė struktūra, kaip įgalinanti kūrybingumą ir bendravimą, bet mažinanti kontrolės galimybes?

21.6.4. koks mokinių patyrimas (pvz.: patraukli sociopetalinė struktūra – patiriamas „jaukumas“, galios santykio išbalansavimas)?

21.6.5. ar klasės struktūra yra veikiama klasės dydžio, baldų pobūdžio, fiksuotų elementų (fiksuota lentos vieta), mokymo metodų pasirinkimo?

21.6.6. Ar dominuoja mokytojos stalas kaip klasikinis tradicinės struktūros elementas. Kuris mokytojų patyrimu yra svarbus, apibrėžia mokytojos vietą ir tapatumą Mokykloje?

21.7. Klasės tapatumas. Erdvinė transformacija – sociopetalinės (bendravimą skatinančios) struktūros kūrimas:

21.7.1. ar klasės struktūra kuriama mokytojo fizinėmis pajėgomis?

21.7.2. ar yra identifikuoti apribojimai: mokytojos laikas, baldų pobūdis, klasės dydis?

21.7.3. koks yra mokytojų patyrimas (pvz.: kontrolės praradimas)?

22. Neoficiali Mokykla (mokinių ir mokytojų dinamika):

22.1. mokytojams – mokinių laisvalaikio valdymo ir įprasminimo iššūkiai. Mokiniams – draugų ir bendravimo laikas (svarbiausia, geroji Mokyklos pusė);

22.2. mokinių erdvės:

22.2.1. ar identifikuoti pozityvūs aspektai (pvz.: įvairūs erdviniai scenarijai, leidžiantys mokiniams prisėsti pertraukų metu, tačiau – skirtingo patrauklumo ir netolygiai paskirstyti Mokykloje, diena be telefono, kai mokiniams pasiūloma aktyvių veiklų pertraukų metu);

22.2.2. ar identifikuoti negatyvūs aspektai (mokinių hierarchinis pasiskirstymas laisvalaikio erdvėmis; negatyvus skirtingų kartų tarpusavio kontaktas, ribotos prielaidos (nesama tikslingai sudarytų prielaidų) pozityviam kontaktui). Atlieptini aspektai: jaunesnio amžiaus mokinių poreikis fiziškai išsiliesti, aktyviai judėti (judėjimas koridoriuose, lauke, Mokykloje sporto salėje); paauglių poreikis asmeninei erdvei, tapatumo apsibrėžimui; galimybė atsitraukti nuo aktyvių Mokyklos erdvių: visos laisvalaikio erdvės esamomis sąlygomis labai triukšmingos ir pilnos judėjimo. Atsitraukimui naudojami tualetai. Arba tokia erdvė matoma tik namuose?

22.2.3. ar klasė / kabinetas gali tapti patrauklia erdve pertraukų metu:

22.2.3.1. mokiniui suteikiamas stabilumo laiko / erdvės atžvilgiu jausmas;

22.2.3.2. atsiribojama nuo kitų erdvių, kaip nuolatinio judėjimo ir ytriukšmo erdvių;

22.2.3.3. ribojami neigiami socialiniai kontaktai;

22.2.3.4. nelieka draudimo pertraukų metu būti klasėje / kabinete.

22.2.4. Kaip vertinama galimybė Mokykloje kurti ansktesnių ir esamų kartu pėdsakus – išpieštos sienos, piešiniai ant sienų, nuotraukos, mokinių darbų matomumas, mokinių laidų nuotraukos ir pan.

23. Laiko – erdvės organizacija:

23.1. Kokie šiuo metu yra klasteriai?

23.2. Kokia yra tikslųjų (fizikos / chemijos, gamtos pažinimo / biologijos) mokslų situacija (pvz.: atitolę kabinetai, netolygi apkrova, atskiri didžiausi kabinetai, mažai pamokų)?

23.3. Ar yra poreikis tikslųjų mokslų klasteriui, paskirstant klasių / kabinetų krūvį, klases / kabinetus susiejant erdvėmis (patalpomis), kurios būtų laikomos mokymo priemonės (resursai)?

23.4. Ar yra poreikis kitų mokymo dalykų (pvz.: kalbos) klasteriui?

23.5. Kokios šiuo metu naudojamos priemonės klasėse / kabinetuose ir koks naujų ar papildomų priemonių (interaktyvi lenta, projektorius, priemonės demonstravimui / eksperimentams) poreikis? Ar būtų naudojamos priemonės, jeigų jų pasiekimas reikalauja papildomo mokytojo laiko (atsinešti priemonę iš kito aukšto ir pan.)?

23.6. Ar yra poreikis atskirai erdvei tėvams laukiant pradinių klasių mokinių?

23.7. Ar nustatytos konfliktinės erdvės (pvz.: persirengimo kambariai), kuriomis naudojasi (pvz.: persirengti) skirtingų klasių mokiniai?

24. Specifinės erdvės:

24.1. Kaip vertinama galimybė biblioteką / skaityklą naudoti individualiam / savarankiškam darbui, grupiniam ar seminariniam darbui, pasiruošimui mokytojams prieš pamoką ir pan.?

24.2. Kaip vertinama galimybė valgyklą naudoti visos Mokyklos bendruomenės ir Teritorinės bendruomenės susibūrimui?

24.3. Kaip vertinama galimybė mokyti(is) Mokyklos kieme (lauke)?

24.4. Kaip vertinama galimybė Mokyklos kieme įrengti sodą / daržą, jį pasitelkiant pvz.: gamtos pažinimo / biologijos pamokose?

25. Techniniai aspektai, t. y ar yra poreikis keisti natūralaus apšvietimo sprendinius juos derinant su naudojimosi multimedija galimybėmis ir atsižvelgiant į patalpų temperatūrą? Pvz.: pietinėje Mokyklos pusėje labai šviesu, nesimato multimedijos, be to, prikaista patalpos. Atitinkamai šiaurinėje Mokyklos pusėje yra tamsu, nepakanka šviesos.

26. Kokie pastebėjimai ir nuomonė dėl triukšmo valdymo pertraukų metu? Pvz.: užtikrinti akustines sąlygas koridoriuose; keisti koridorių išdėstymą, kas padėtų sukontroliuoti mokinių judėjimą bei srautus; pasiūlyti mokiniams pertraukų metu veiklas specifinėse erdvėse, kas padėtų jiems fiziškai išsikrauti.

POKYČIŲ PLANO ĮRANKIO (MODELIO) NAUDOJIMO INSTRUKCIJA

1. Šiame Rekomendacijų priede *Pokyčių plano įrankio (modelio) naudojimo instrukcija* (toliau – Instrukcija) yra pateikti žingsniai ir veiksmai pildant Modelį.

2. Modelį Valdžios subjektas kartu su Švietimo įstaiga pildo po to, kai surenkami išeidiniai Mokyklos duomenys bei Švietimo įstaigos statistiniai duomenys ir jie išanalizuojami Rekomendacijų 1 priede nustatyta tvarka, atlikus sociologinį tyrimą (jeigu toks yra atliekamas) pagal Rekomendacijų 2 priedą ir pasirinkus Mokyklos pokyčių kryptis, nurodytas Rekomendacijų 12 punkte.

3. Modelį sudaro šie darbalaukiai:

- 3.1. Išeidiniai duomenys.
- 3.2. Statistinė informacija.
- 3.3. Paslaugos ir funkcijos.
- 3.4. Mokyklos erdvės.
- 3.5. Funkcinė – erdvinė sąsaja.
- 3.6. Pokyčių kryptys:
 - 3.6.1. Etika;
 - 3.6.2. Lietuvių k. ir literatūra;
 - 3.6.3. Pirmoji užsienio k.;
 - 3.6.4. Antroji užsienio k.;
 - 3.6.5. Matematika;
 - 3.6.6. Informacinės technologijos;
 - 3.6.7. Biologija;
 - 3.6.8. Fizika;
 - 3.6.9. Istorija;
 - 3.6.10. Geografija;
 - 3.6.11. Dailė;
 - 3.6.12. Muzika;
 - 3.6.13. Šokis;
 - 3.6.14. Teatras;
 - 3.6.15. Tekstilė;
 - 3.6.16. Kūno kultūra;

- 3.6.17. Robotika;
- 3.6.18. FabLab dirbtuvės (*angl. Fabrication/Fabulous Laboratory*);
- 3.6.19. Maitinimas;
- 3.6.20. Tėvų susirinkimai;
- 3.6.21. Mokymai tėvams;
- 3.6.22. Teritorinė bendruomenė.

4. Darbalaukį Nr. 1 *Išėtiniai duomenys* sudaro:

4.1. **Modelio pildymo informacija**, kurioje nurodoma Modelio pildymo data, duomenų surinkimo laikotarpis bei informacija apie asmenį, kuris pildė Modelį.

4.2. **Bendra informacija apie Švietimo įstaigą ir Mokyklą.**

4.3. **Duomenys apie Mokyklą ir žemės sklypą** (pildoma informacija yra apie pagrindinius Mokyklos parametrus: žemės sklypą, pastatą, jo gabaritus, būklę bei situaciją teritorijoje – intensyvumas ir tankis. Šioje dalyje nurodomi duomenys apie esamą Mokyklos ir žemės sklypo iš paskutinio VĮ Registrų centro išrašo. Ši lentelė yra susijusi su Rekomendacijų 1 priedo *Mokyklos (funkcinės – erdvinės) architektūros vertinimo instrukcija* I ir II etapais.

Šios dalies duomenys yra naudojami darbalaukyje Nr. 4. *Mokyklos erdvės* „rodiklių“ dalyje. Iš pateiktų duomenų galima iš karto spręsti: ar yra galima papildoma statyba (palyginami esamo užstatymo tankio ir leistino užstatymo tankio rodikliai); ar yra galimybė statyti papildomus aukštus ant esamo Mokyklos pastato (palyginami esamo užstatymo intensyvumo ir leistino užstatymo intensyvumo rodikliai). Pavyzdžiui, jeigu Mokyklos plėtra nėra galima dėl to, kad jau yra pasiektas leistinas žemės sklypo užstatymo intensyvumas, galima svarstyti galimybę nugriauti dalį esamo Mokyklos pastato aukštus ir nugriautų aukštų sąskaita praplėsti Mokyklos pastatą pirmame aukšte, t.y. padidinti žemės sklypo užstatymo tankį pakeičiant pastato struktūrą, tačiau neviršijant bendro visų Mokyklos statinių ploto.

5. Darbalaukyje Nr. 2 *Statistiniai duomenys* sudaro:

5.1. **Esama situacija.** Šioje lentelėje yra pateikiami tiesiogiai su Mokyklos erdvių naudotojų kiekiu – Mokyklos bendruomene, susiję duomenys: mokinių, mokytojų skaičius ir pan. Ši lentelė yra susijusi su Rekomendacijų 1 priedo *Mokyklos (funkcinės – erdvinės) architektūros vertinimo instrukcija* I ir II etapais. Šioje lentelėje pildomi tik pilkai nuspalvinti laukai. Šios lentelės duomenys yra naudojami Modelio darbalaukyje Nr. 4. *Mokyklos erdvės* „rodiklių“ dalyje. Pildant šią dalį, Švietimo įstaigos darbuotojai priskiriami atitinkamos kategorijoms žemiau nustatyta tvarka:

5.1.1. mokytojų kategorijai priskiriami – visi mokytojai ir mokytojų padėjėjai (bendrojo ugdymo, pradinio ugdymo, individualaus ugdymo), meno vadovai, meninio ugdymo pedagogai, neformaliojo ugdymo pedagogai, pedagogai / specialistai;

5.1.2. pagalbos mokiniui specialistams priskiriami – soc. pedagogai, psichologai, spec. pedagogai, logopedai, mokytojų padėjėjai spec. klasėms, mokytojų padėjėjai specialių ugdymo poreikių turintiems mokiniams;

5.1.3. Švietimo įstaigos aptarnaujančiam personalui priskiriami – buhalteris, apskaitininkas, bibliotekininkai, informacinių technologijų specialistai, techninių (informacinių technologijų) priemonių specialistai, raštinės vadovas, laborantas, sekretorius (referentas), pastatų priežiūros specialistas (kūrikas), vairuotojas, rūbininkas, būdėtojas – sargas, kiemsargis, valytojai;

5.1.4. Švietimo įstaigos administracijai priskiriami – Švietimo įstaigos direktorius, direktoriaus pavaduotojai;

5.1.5. Mokyklos erdvių naudotojams priskiriami – Mokyklos bendruomenė ir Teritorinė bendruomenė.

5.2. **Planuojama situacija.** Šioje lentelėje yra pateikiami tiesiogiai su Mokyklos erdvių naudotojų kiekiu – Mokyklos bendruomene, susiję pokyčiai. Pokyčio išraiška pateikiama procentais, pvz.: numatoma, kad 20 proc. padidės mokinių skaičius. Jeigu numatomas mažėjimas, tokiu atveju nurodoma reišmę su „-“, ženklu“, pvz.: - 20. Planuojami pokyčiai yra susieti su konkrečiais Mokyklos erdvių vartotojų kiekiais ir apskaičiuojami lentelės dalyje „planuojamos situacijos duomenys“. Šie duomenys yra rekomendacinio pobūdžio vertinant kurios Mokyklos erdvės bus labiau reikalingos. Šioje lentelėje pildomi tik pilkai nuspalvinti laukai. Pildant šią lentelės dalį, Švietimo įstaigos darbuotojai priskiriami atitinkamos kategorijoms Rekomendacijų 5.1 punkte nustatyta tvarka.

6. Darbalaukyje Nr. 3 *Paslaugos ir funkcijos* sudaro trys skyriai, kurie atspingi Paslaugų grupes ir funkcijas, kurias teikia / vykdo Švietimo įstaiga:

6.1. **Formalusis ugdymas**, t.y. Švietimo įstaigos veiklos vykdomos pagal švietimo ugdymo programą.

6.2. **Neformalusis ugdymas**, t.y. Švietimo įstaigos veiklos vykdomos šalia formaliojo švietimo ugdymo programos, kaip popamokinės veiklos, įvairūs būreliai.

6.3. **Atvira bendruomenė**, t.y. kitos Švietimo įstaigos veiklos, kurios yra organizuojamos Mokykloje ir jose gali dalyvauti ne tik Mokyklos bendruomenė, bet ir Teritorinė bendruomenė.

Pažymėtina, kad formaliojo ir neformaliojo ugdymo paslaugas galima identifikuoti per veiklų tvarkaraščius, tačiau tėvams ir Teritorinei bendruomenei teikiamos ar prieinamos paslaugos dažnai yra sutartinės, kurios dažnai būna neformalizuotos (nėra rašytinių susitarimų), todėl svarbu šiame etape konsultuotis su Švietimo įstaiga ir Mokyklos bendruomene / Teritorine bendruomene, bei atsižvelgti į sociologinio tyrimo rezultatus. Ši lentelė yra susijusi su Rekomendacijų 1 priedo *Mokyklos (funkcinės – erdvinės) architektūros vertinimo instrukcija* I ir II etapais.

Šiame darbalaukyje Paslaugos ir funkcijos yra pateiktas Švietimo įstaigos teikiamų paslaugų ir vykdomų funkcijų sąrašas. Jeigu Švietimo įstaiga teikia paslaugą, kuri nėra nurodyta lentelėje, tokiu atveju paslaugų / funkcijų sąrašą – stulpelius galima praplėsti paspaudus ženkliuką „+“ ir nurodant papildomas paslaugas / funkcijas. Pildant lentelę, būtina pasirinkti paslaugų statusą: „taip“, jeigu paslauga yra teikiama; „ne“, jeigu paslauga neteikiama ir jos neplanuojama teikti arba „planuojama“, jeigu paslauga nėra teikiama, tačiau ją planuojama teikti.

Šios lentelės duomenys yra naudojami Modelio darbalaukyje Nr. 5. *Funkcinė – erdvinė sąsaja*.

7. Darbalaukį Nr. 4 *Mokyklos erdvės* sudaro:

7.1. **Mokyklos erdvių sąrašas (darbalaukio „A“, „B“, „C“ ir „D“ stulpeliai).** Šis sąrašas, nurodytas darbalaukio, sudarytas atsižvelgiant į Rekomendacijose pateiktas erdvių grupes: Mokykla mokymuisi (detalus erdvių aprašymas pateiktas Rekomendacijų 6.1 dalyje), Mokinio gerovės mokykla (detalus erdvių aprašymas pateiktas Rekomendacijų 6.2 dalyje), Švietimo įstaigos darbuotojų erdvės (detalus erdvių aprašymas pateiktas Rekomendacijų 6.3 dalyje), Higienos ir asmeninio naudojimo erdvės (detalus erdvių aprašymas pateiktas Rekomendacijų 6.4 dalyje), Kitos patalpos (detalus erdvių aprašymas pateiktas Rekomendacijų 6.5 dalyje) ir Bendrosios erdvės mokykloje (detalus erdvių aprašymas pateiktas Rekomendacijų 6.6 dalyje). Kiekviena erdvių grupė turi savo erdvių pogrūpius, kurių specifika yra detalčiai aprašyta.

Švietimo įstaiga turi pasirinkti kokias erdves turi Mokykloje ir „E“ stulpelyje pažymėti atsakymus: „taip“, jeigu tokia erdvė yra, „ne“, jeigu tokios erdvės nėra. Pasirinkus atsakymą „ne“, šalia esantis vertinamos erdvės laukelis nusispalvina raudonai ir iš esmės indikuoja, kad tokios erdvės Mokykloje nėra, tačiau ji turi atsirasti.

7.2. **Esamų Mokyklos erdvių mažiausi plotai arba su tam tikra erdve siejamos įrangos skaičius (darbalaukio „F“ ir „G“ stulpeliai).** Prie skirtingos grupės (pogrūpio) erdvės „G“ stulpelyje reikia nurodyti esamos erdvės plotą arba maksimalų turimos įrangos skaičių, pvz.: tualetų vienetą.

7.3. **Rodikliai (darbalaukio „H“, „I“ ir „J“ stulpeliai).** Šie rodikliai naudojami kaip indikatoriai renkant Mokyklos pokyčių kryptis. Jie sugeneruojami automatiškai, kai yra užpildomas „G“ stulpelis, o taip pat yra susiję su konkrečia Mokyklos erdvės naudotojų grupe, nurodyta darbalaukyje Nr. 2 *Statistinė informacija*. Jeigu „esamas rodiklis“ („H“ stulpelis) yra mažesnis už „norma“ („I“ stulpelis), tai rodo, kad tokioms erdvėms reikia skirti papildomą dėmesį ir jas prioritetizuoti. Jeigu „I“ stulpelyje „norma“ nenurodyta reikšmė, rekomenduojama atsižvelgti į „J“ stulpelyje „rekomenduojama vienam asmeniui“ nurodytą reikšmę, kuri yra parinkta siekiant šiuolaikiniam ugdymui taikomų erdvių kokybės.

Šiame darbalaukyje Mokyklos erdvės pateikta lentelė yra susijusi su Rekomendacijų 1 priedo *Mokyklos (funkcinės – erdvinės) architektūros vertinimo instrukcija IV - X etapais*.

8. Darbalaukyje Nr. 5 **Funkcinė – erdvinė sąsaja** reikia pažymėti kurios Švietimo įstaigos paslaugos kokiose Mokyklos erdvėse gali būti teikiamos. Reikia pasirinkti atsakymą „taip“, jeigu Švietimo įstaiga sutinka, kad paslaugos būtų teikiamos konkrečioje erdvėje ir atsakymą „ne“, jeigu nesutinka. Renkant atsakymą, reikia vertinti galimą Mokyklos erdvių potencialą, o ne esamą situaciją. Šiame darbalaukyje nurodyta informacija yra siejama su Švietimo įstaigos teikiamomis paslaugomis (Modelio darbaulaukiai Nr. 3 Paslaugos ir funkcijos bei Nr. 6.1 – 6.24).

9. Darbalaukyje Nr. 6 **Pokyčių kryptys** yra automatiškai pateikiama (sugeneruojama) suvestinė informacija, atsižvelgiant į ankstesniuose darbalaukiuose užpildytus ar esamus duomenis. Šio darbalaukio 3 ir 4 eilučių „I – V“ stulpeliuose yra nurodytos dvylika Mokyklos pokyčių kryptų, kurios yra susietos su konkrečiomis Mokyklos erdvėmis. Mokyklos pokyčių kryptys yra detalčiai aprašytos Rekomendacijų 12 punkte, o Rekomendacijų 5 priede yra pateikti pavyzdžiai, kaip gali atrodyti erdvės, atitinkančios konkrečią Mokyklos pokyčių kryptį.

10. Darbalaukiuose Nr. 6.1 - 6.24 yra pateikiama duomenų suvesti pagal konkrečią Švietimo įstaigos teikiamą paslaugą bei vykdomą funkciją bei atsižvelgiant į Švietimo įstaigos užpildytas

lenteles, esančias Modelio darbalaukiuose Nr. 3 *Paslaugos ir funkcijos*, Nr. 5 *Funkcinė – erdvinė sąsaja*.

Priedėlis. Pokyčių plano įrankis (modelis).

POKYČIŲ PLANO FORMA

(data)

(vieta)

Bendra informacija apie Švietimo įstaigą:	
Švietimo įstaigos pavadinimas	<i>(įrašyti Švietimo įstaigos pavadinimą)</i>
Švietimo įstaigos rekvizitai	<i>(įrašyti Švietimo įstaigos kodą, adresą, telefono nr., el.pašto adresą)</i>
Švietimo įstaigos steigėjas	<i>(įrašyti Švietimo įstaigos steigėjo pavadinimą)</i>
Švietimo įstaigos steigėjo rekvizitai	<i>(įrašyti Švietimo įstaigos steigėjo kodą, adresą, telefono nr., el.pašto adresą)</i>
1. Išeginiai Mokyklos duomenys:	
1.1 Mokyklos pastatymo metai	<i>(įrašykite jeigu žinomi)</i>
1.2 Mokyklos pastato pirminis projektas <i>(Ar turite mokyklos originalaus projektą?)</i>	<i>Taip / Ne (pasirinkti „taip“, jei yra arba „ne“, jeigu nėra)</i>
1.3 Mokyklos pastato ir teritorijos kadastrinė byla <i>(Mokyklos kadastrinė byla, kurioje pateikti Mokyklos aukštų planai, sklypo planas)</i>	<i>Taip / Ne (pasirinkti „taip“, jei turite arba „ne“, jeigu neturite)</i>
1.4 Ar nuo Mokyklos pastatymo buvo Mokyklos rekonstrukcijos / remonto darbai (vidaus ir / ar išorės)?	<i>Taip / Ne (jeigu taip, nurodyti data sir esminius pakeitimus, pvz.: pakeistas stogas ir sustiprinta mokyklos pastato stogo konstrukcija, dalinai išgriauta laikanti siena prie pradinukų korpuso, padarytas išėjimas į lauką arba iš esmės perplanuotas pirmas aukštas, prie įėjimo pakeistos pertvaros ir atvertos buvusios rūbinės patalpos bendro poilsio paskirčiai pertraukų metu ir kt.)</i>
1.5 Žemės sklypo plotas, kv. m <i>(duomenys pagal NTR)</i>	
1.6. Kam nuosavybės teise priklauso žemės sklypas?	<i>(įrašyti Lietuvos Respublikos valstybei arba [nurodyti pavadinimą] savivadybei)</i>
1.7. Žemės sklypo užstatymo intensyvumas	
1.8. Esamas mokinių skaičius	
1.9. Esamas Švietimo įstaigos darbuotojų skaičius	
1.10. Esamas klausių skaičius	
1.11. Esama sporto infrastruktūra	<i>(nurodomi elementai, jų plotai)</i>

2. Sociologinis tyrimas	<i>(pildoma, jeigu buvo atliekamas tyrimas)</i>
2.1. Ar buvo atliktas sociologinis tyrimas?	<i>(pažymima taip / ne. Jeigu nebuvo atliktas, nurodomos priežastys, jeigu atliktas, nurodomas laikotarpis kada buvo atliktas tyrimas)</i>
2.2. Tyrime dalyvavusieji asmenys	<i>(pildoma tik jeigu buvo atliktas tyrimas. Detalizuojamos tyrime dalyvavusios grupės – mokiniai, mokytojai, tėvai, Teritorinė bendruomenė)</i>
2.3. Taikyti tyrimo metodai / būdai	<i>(pildoma tik jeigu buvo atliktas tyrimas galimi tyrimo metodai / būdai nurodyti Rekomendacijų 2 priede)</i>
2.3. Apibendrinti tyrimo rezultatai	
3. Mokyklos pokytis	
3.1. Planuojamas mokinių skaičiaus pokytis	<i>(jeigu yra galimybė, nurodyti mokinių skaičiaus pokytį kiekvienais metais, 5-ių metų laikotarpyje)</i>
3.2. Planuojamas Švietimo įstaigos darbuotojų skaičiaus pokytis	<i>(jeigu yra galimybė, nurodyti darbuotojų skaičiaus pokytį kiekvienais metais, 5-ių metų laikotarpyje)</i>
3.3. Ar planuojama Mokyklos pletra?	<i>(pvz.: keičiamas aukštingumas, planuojamas priestatas ar naujas pastatas)</i>
3.4. Pasirinktos pokyčių kryptys, nurodytos Rekomendacijų 12 punkte	<i>(detalizuoti pokyčių kryptis)</i>
2.5. Povyčių plano įgyvendinimo terminai (metais ir ketvirčiais)	<i>(datas detalizuoti pagal įgyvendinimo etapus, pvz.: investicijų projekto rengimas - 2022 m. I ketv.; pirkimo dokumentų rengimas – 2022 m. III ketv. Ir pan.)</i>
3.6. Ar Pokyčių planą planuojama įgyvendinti VPSP būdu?	<i>(Taip / Ne. Jeigu pasirenkama Ne, paaiškinti kokiū būdu bus įgyvendintas Pokyčių planas)</i>
3.7. Ar planuojama Mokyklos pletra?	<i>(pvz.: keičiamas aukštingumas, planuojamas priestatas ar naujas pastatas)</i>
3.8. Preliminarios Pokyčių plano įgyvendinimo sąnaudos	<i>(detalizuoti pagal sąnaudų grupes, pvz.: projektavimas, statyba, įranga, baldai ir pan.)</i>
3.9. Laukiamas rezultatas įgyvendinus Pokyčių planą	
3.10. Kita su Pokyčių plano įgyvendinimu susijusi informacija	

POKYČIŲ PLANO PRIEDAI.

1. Modelis.
2. Sociologinio tyrimo ataskaita.

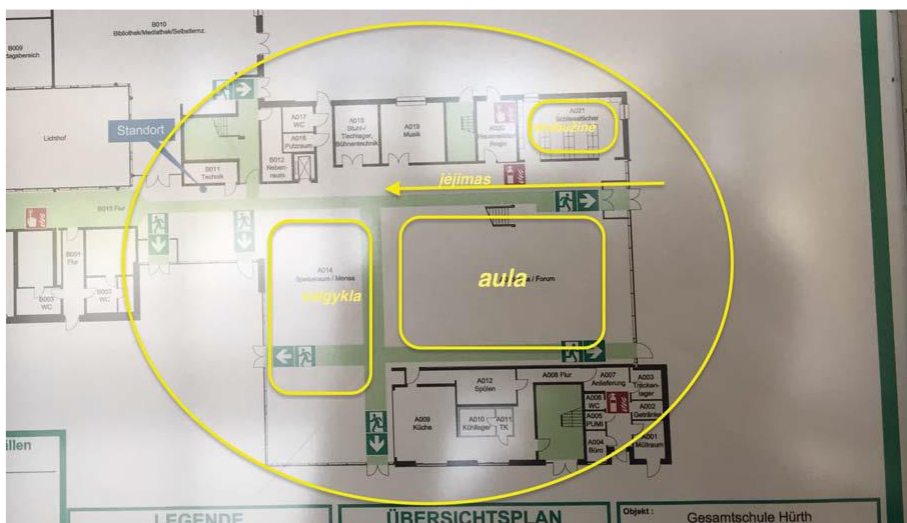
MOKYKLOS POKYČIŲ KRYPTIŲ VIZUALIZACIJA

1. Pirmą pokyčių kryptis. Bendruomenės apjungimo erdvių sukūrimas

1.1. Aulos erdvių pritaikymo bendruomenės apjungimui pavyzdžiai

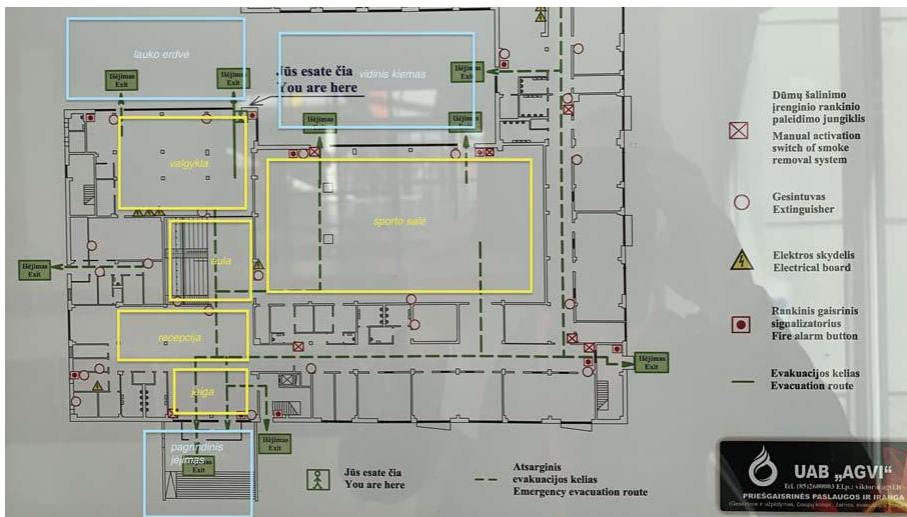
Bendroji mokykla Hürth Vokietijoje, nuotr. E.Riaubienė

Bendrosios mokyklos Hürth 1 a. planas, Vokietijoje, nuotr. E.Riaubienė

Aulos erdvė Karalienės Mortos mokykloje, Vilnius (archit. K. Olechnovič, 2020), nuotr. E. Riaubienė

Karalienės Mortos mokyklos 1 a. planas, Vilnius (archit. K. Olechnovič, 2020), nuotr. E. Riaubienė

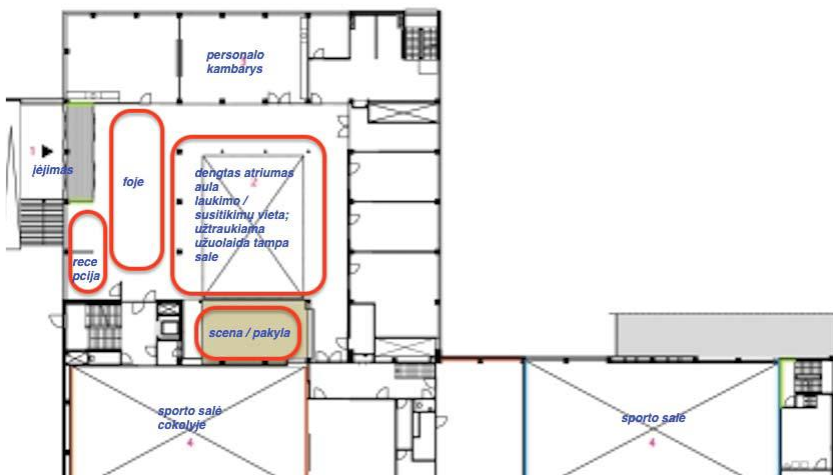
De Kikker mokykla, Amsterdamas, nuotr. L. Nekrošius

Delfo architektūros mokykla, nuotr. E. Riaubienė

Roterdame Nieuwstraat dviejų mokyklų pastatas, aulos erdvė, nuotr. E.Riaubienė

Roterdame Nieuwstraat dviejų mokyklų pastato planas, "mokyklos šerdies" schema, nuotr. E.Riaubienė

1.2. Bibliotekos erdvių pritaikymo bendruomenės apjungimui pavyzdžiai

Arkivyskupijos profesinis koledžas (Erzbischöfliches Berufskolleg) Kelne-Sulz (archit.3pass, 2016), nuotr. E.Riaubienė

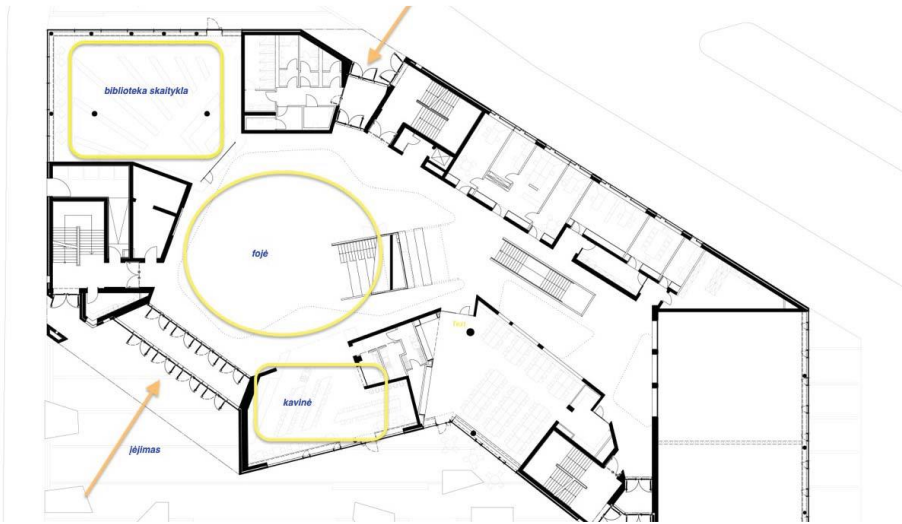

Bendroji erdvė Amsterdamo bibliotekoje, nuotr. L.Nekrošius

1.3. Fojė erdvių pritaikymo bendruomenės apjungimui pavyzdžiai

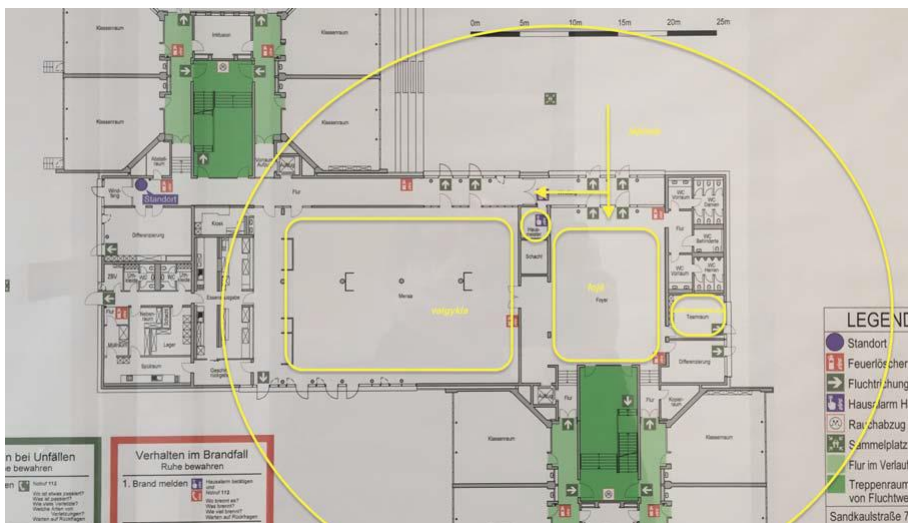
Arkivyskupijos profesinis koledžas (Erzbischöfliches Berufskolleg) Kelne-Sulz (archit.3pass, 2016), nuotr. E.Riaubienė

Arkivyskupijos profesinis koledžas (Erzbischöfliches Berufskolleg) Kelne-Sulz (archit.3pass, 2016), “mokyklos šerdis”: fojė, kavinės ir bibliotekos ryšiai, nuotr. E.Riaubienė

Bendorjo lavinimo mokykla Achene (rekonstrukcijos archit. Kresings, 2017), nuotr. E. Riaubienė

Bendorjo lavinimo mokykla Achene (rekonstrukcijos archit. Kresings, 2017), 1 aukšto planas, ‘mokyklos šerdis’: valgyklos ir fojė ryšiai, nuotr. E. Riaubienė

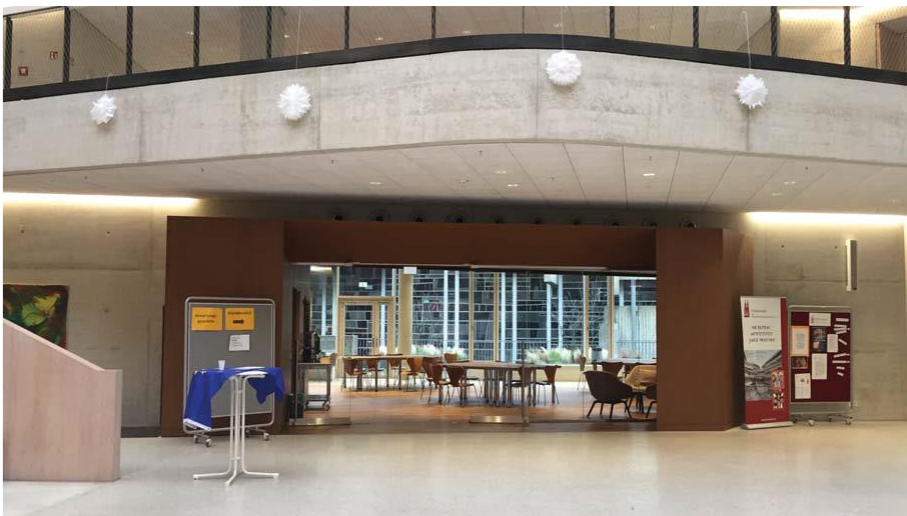

Delfto architektūros mokykla, nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

1.4.Valgyklos, kavinės erdvių pritaikymo bendruomenės apjungimui pavyzdžiai

Arkivyskupijos profesinis koledžas (Erzbischöfliches Berufskolleg) Kelne-Sulz (archit.3pass, 2016), “mokyklos šerdis”: vaizdas iš fojė į kavinę, nuotr. E.Riaubienė

Arkivyskupijos profesinis koledžas (Erzbischöfliches Berufskolleg) Kelne-Sulz (archit.3pass, 2016), “mokyklos šerdis”: vaizdas iš kavinės į fojė, nuotr. E.Riaubienė

Valgykla bendrojoje mokykloje Achene Vokietijoje, nuotr. E.Riaubienė

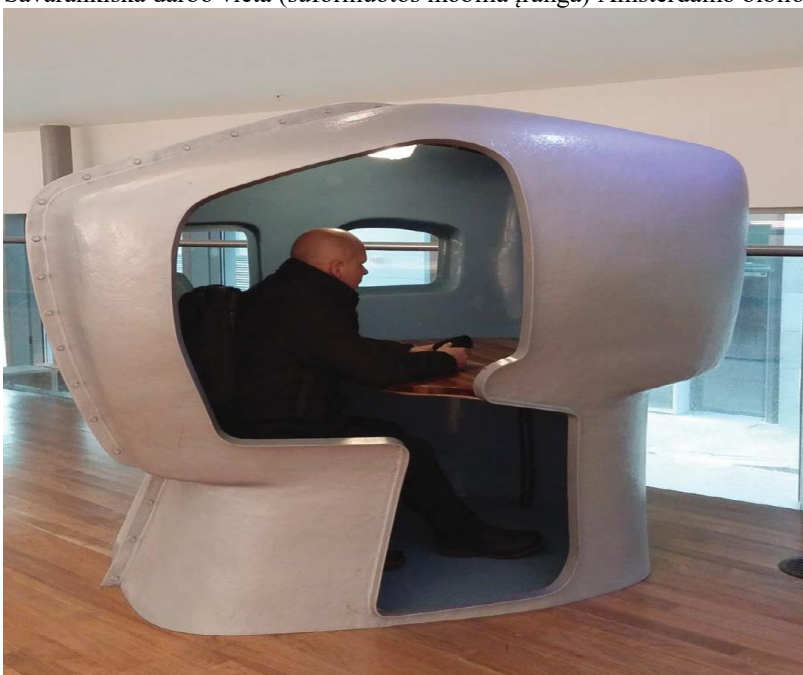
Bendroji mokykla Hürth Vokietijoje, valgyklos erdvė pasiekama iš aulos erdvės, nuotr. E.Riaubienė

2. Antra pokyčių kryptis. Individualaus savarankiško darbo erdvių sukūrimas

2.1. Bibliotekoje įrengiamų individualių savarankiško darbo erdvių pavyzdžiai

Savarankiška darbo vieta (suformuotos mobilia įranga) Amsterdamo bibliotekoje, nuotr. L.Nekrošius

Savarankiška darbo vieta Amsterdamo bibliotekoje, nuotr. L.Nekrošius

Savarankiška darbo vieta Amsterdamo bibliotekoje, nuotr. L.Nekrošius

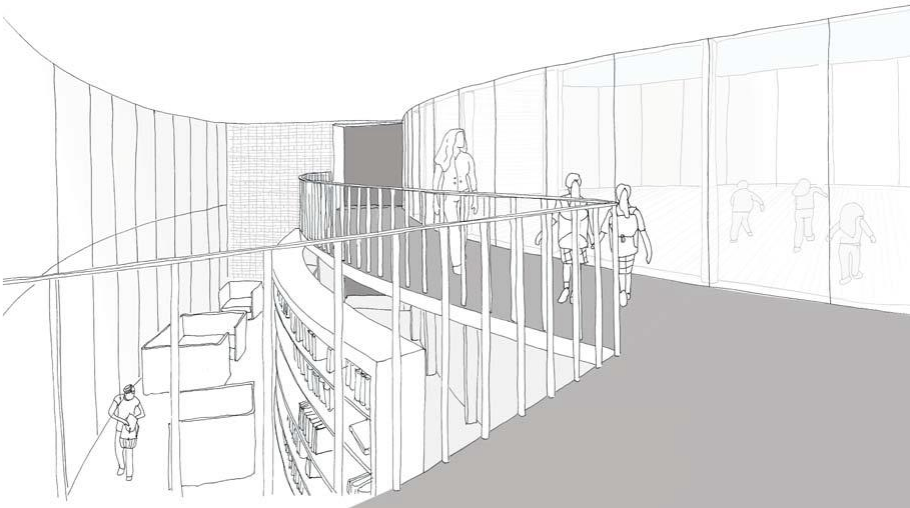
2.2. Skaitykloje įrengiamų individualių savarankiško darbo erdvių pavyzdžiai

Katalikiškoji gimnazija Kelne, vaizdas į skaityklos erdvę, nuotr. E.Riaubienė

Technologijų ir dizaino kolegijos skaityklos erdvė su individualaus darbo vietomis, nuotr. E.Riaubienė

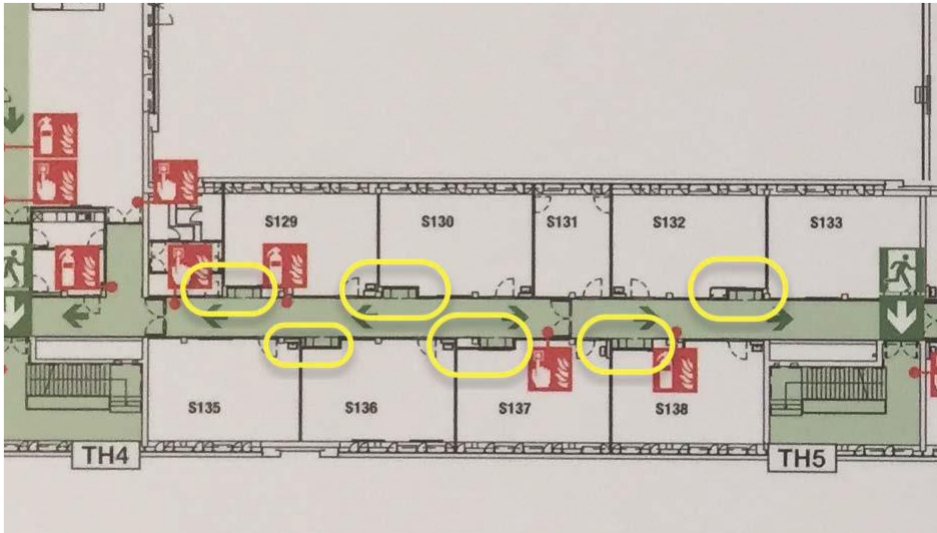

Atviros informacijos ir komunikacijos skaityklos erdvė (Palangos pradinės mokyklos išplėtimo projektas) su individualaus darbo vietomis pirmame aukšte, iliust. E.Vasiliauskaitė

2.3. Koridoriuose įrengiamų individualių savarankiškų darbo erdvių pavyzdžiai

Gimnazija Alsdorfe (archit. GMP Architekten, 2017), integruotos individualaus darbo vietos koridoriaus erdvėje, nuotr. E.Riaubienė

Mokyklos schematinis planas: gimnazija Alsdorfe (archit. GMP Archiekten, 2017), integruotos individualaus darbo vietos koridoriaus erdvėje, nuotr. E. Riaubienė

Delfto Monterssori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E. Riaubienė

Nieuwstraat dviejų mokyklų pastatas Roterdame, individualaus darbo vietos (suformuotos integruotų baldų pagalba) bendrosiose poilsio erdvėse, nuotr. E. Riaubienė

2.4. Švietimo įstaigos administracijos darbuotojų individualių savarankiškų darbo erdvių pavyzdžiai

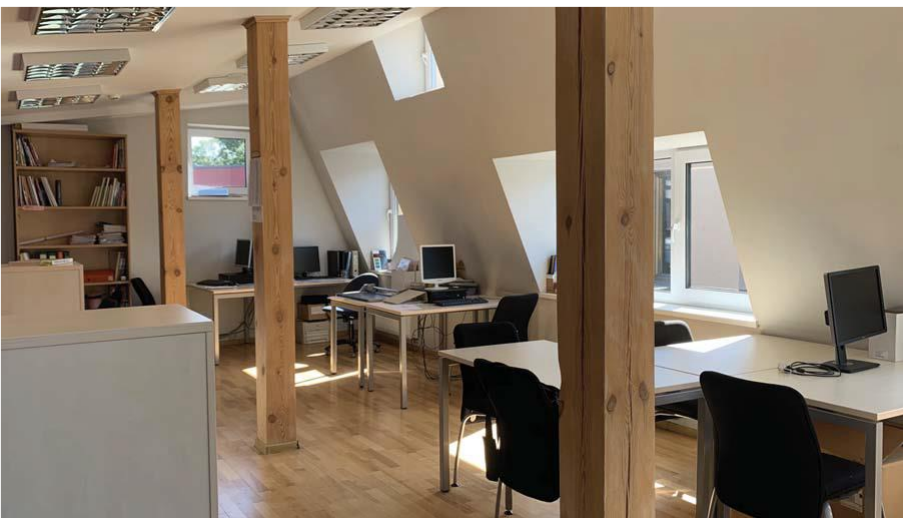

Valdorfo mokykla Vilniuje (VIVA), mokyklos administracijos erdvė, nuotr. E.Riaubienė

De Kans specialiųjų poreikių mokyklos Amsterdame mokytojų kambarys, nuotr. E.Riaubienė

2.5. Mokytojų individualių savarankiškų darbo erdvių pavyzdžiai

Valdorfo mokykla Vilniuje (VIVA), mokytojų kambarys, nuotr. E.Riaubienė

Valdorfo mokykla Vilniuje (VIVA), mokytojų kambarys, nuotr. E.Riaubienė

3. Trečia pokyčių kryptis. Mažų grupių savarankiško darbo ar konsultavimo erdvių sukūrimas

3.1. Bibliotekoje įrengiamų mažų grupių savarankiško darbo erdvių pavyzdžiai

Mažų grupių darbo ir individualaus konsultavimo vietos Amsterdamo bibliotekoje, nuotr. L.Nekrošius

Mažų grupių darbo vietos vaikų skaitykloje šalia Palangos pradinės mokyklos, iliustr. E.Vasiliauskaitė

3.2. Mokymo klasėse įrengiamų mažų grupių savarankiško darbo erdvių pavyzdžiai

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

3.3. Bendro poilsio erdvėse įrengiamų mažų grupių savarankiško darbo erdvių pavyzdžiai

Mažų grupių darbo vietos Karalienės Mortos mokykloje, nuotr. E.Riaubienė

Mažų grupių darbo vietas Karalienės Mortos mokykloje, nuotr. E.Riaubienė

Nieuwstraat dviejų mokyklų pastatas Roterdame, mažų grupių darbo vietas holo erdvėje, nuotr. E.Riaubienė

Mažų ir individualių darbo vietų erdvė Vilniaus Barboros Radvilaitės progimnazijoje, nuotr. E.Riaubienė

Mažų grupių darbo vietos holo erdvėje, po laiptais, Hazel Wolf K-8 mokykla (JAV), iliustr. E.Vasiliauskaitė

3.4. Daugiafunkcinėse erdvėse mažų grupių darbo erdvių pavyzdžiai

Delfto Monterssori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

3.5. Mokytojams įrengiamų mažų grupių savarankiško darbo erdvių pavyzdžiai

Mokytojų kambarys Alsdorfo gimnazijoje Vokietijoje, nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Bendroji mokykla Hürth Vokietijoje, mokytojų kambarys, nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. L.Nekrošius

De Kans specialių poreikių mokyklos Amsterdame mokytojų kambarys, nuotr. E.Riaubienė

4. Ketvirta pokyčių kryptis. Seminarinio pobūdžio mokymo(si) erdvių sukūrimas

4.1. Fojė pritaikymas seminarinio pobūdžio mokymo (si) erdvėms pavydžiai

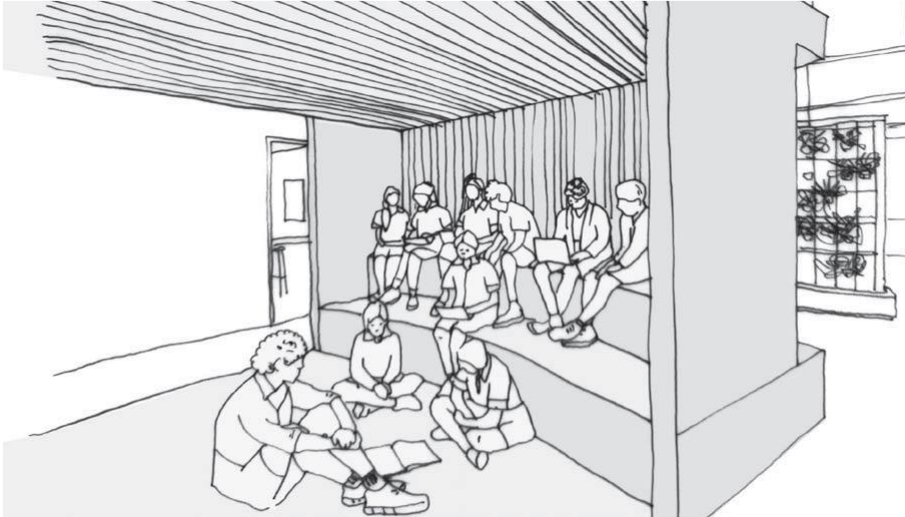

Arkivyskupijos profesinis koledžas (Erzbischöfliches Berufskolleg) Koln-Sulz archit.3pass 2016, nuotr. E.Riaubienė

4.2. Skaitykloje įrengiamų seminarinio pobūdžio mokymo (si) erdvių pavydžiai

Palėpės erdvė naudojama skaityklos funkcijai su seminariniam mokymuisi Vydūno mokykloje Šilutėje, nuotr. E.Riaubienė

Vittra mokykla, iliustr. E.Vasiliauskaitė

4.3. Mokymo klasėse įrengiamų seminarinio pobūdžio mokymo(si) erdvių pavydžiai

Seminarinė mokymosi erdvė Raguvos gimnazijoje, nuotr. E.Riaubienė

Seminarinė mokymosi erdvė Raguvos gimnazijoje, nuotr. E.Riaubienė

Seminarinė mokymosi erdvė Raguvos gimnazijoje, nuotr. E.Riaubienė

Bendroji mokykla Hürth Vokietijoje, nuotr. E.Riaubienė

4.4. Muzikos mokymo seminarinio pobūdžio erdvių pavyzdžiai

Seminarinė muzikos mokymosi erdvė Raguvos gimnazijoje, nuotr. E.Riaubienė

4.5. Dailės mokymosi seminarinio pobūdžio erdvių pavyzdžiai

Seminarinė dailės mokymosi erdvė Raguvos gimnazijoje, nuotr. E.Riaubienė

4.6.Mokytojams skirtų seminarinio pobūdžio erdvių pavydžiai

Mokyklos personalo konferencinė erdvė Alsdorfe Vokietijoje, nuotr. E.Riaubienė

5. Penkta pokyčių kryptis. Erdvių transformavimas

5.1. Valgyklos erdvių transformavimo pavyzdžiai

Technologijų ir dizaino kolegijos valgyklos-kavinės interjeras, nuotr. E.Riaubienė

Transformuojami baldai Eijkschool mokykloje Rotterdame, nuotr. E.Riaubienė

5.2. Technologijų erdvių transformavimo pavyzdžiai

Specializuotos technologijų mokymosi erdvės Rietveldo akademijoje Amsterdame, nuotr. L.Nekrošius

5.3.Sporto ir judesio erdvių transformavimo pavyzdžiai

Transformuojamos salės frangmentas iš De Kans pradinės mokyklos Amsterdame, nuotr. L.Nekrošius

Transformuojamos salė Van Eijkschool mokykloje Rotterdame nuotr. E.Riaubienė

Transformuojama sporto salė De Kans pradinėje mokykloje Amsterdame, nuotr. L.Nekrošius

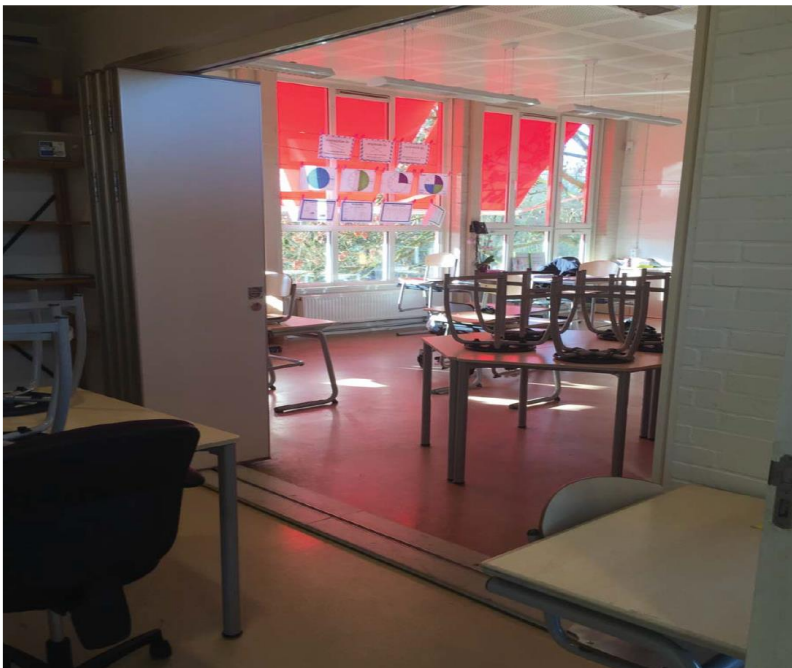
Transformuojamos sporto salės inventoriaus dalis De Kans pradinėje mokykloje Amsterdame, nuotr. L.Nekrošius

5.4. Bibliotekos erdvių transformavimo pavyzdžiai

Nuolatinė transformacija baldų pagalba Amsterdamo bibliotekoje, nuotr. L.Nekrošius

5.5. Mokymo klasių transformavimo pavyzdžiai

Transformuojamos mokymosi erdvės De Kans specialiųjų poreikių mokykloje Amsterdame, nuotr. E.Riaubienė

Transformuojamos mokymosi erdvės Karalienės Mortos mokykloje, nuotr. E.Riaubienė

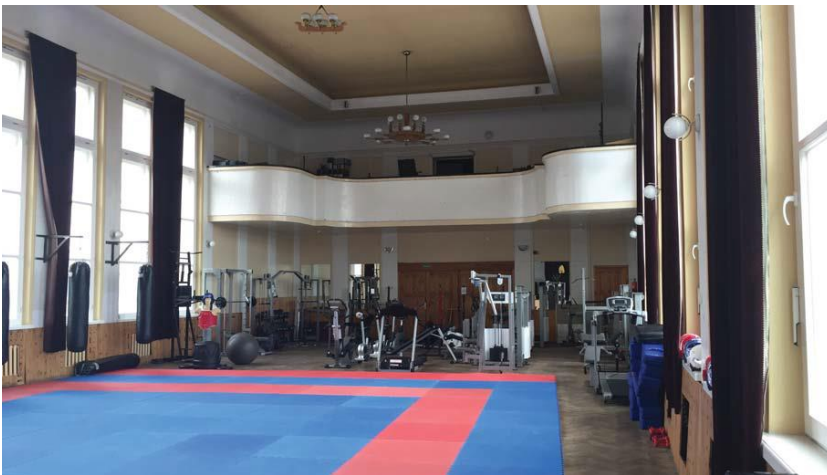
Transformuojama erdvė baldų pagalba Van Eijkschool mokykla Rotterdame, nuotr. E.Riaubienė

5.6. Bendro poilsio erdvės transformavimo pavyzdžiai

Nuolatinė transformacija lengvų širmų pagalba Amsterdamo bibliotekos bendrosiose poilsio erdvėse, nuotr. L.Nekrošius

5.7. Aulos erdvės transformavimo pavyzdžiai

Sezoninė ir reta aulos transformacija į sporto salę Kauno suaugusiųjų mokykloje, nuotr. E.Riaubienė

Užuolaidos pagalba transformuojama aulos erdvė mažai mokymosi grupei ar konsultacijai, iliust. E.Vasiliauskaitė

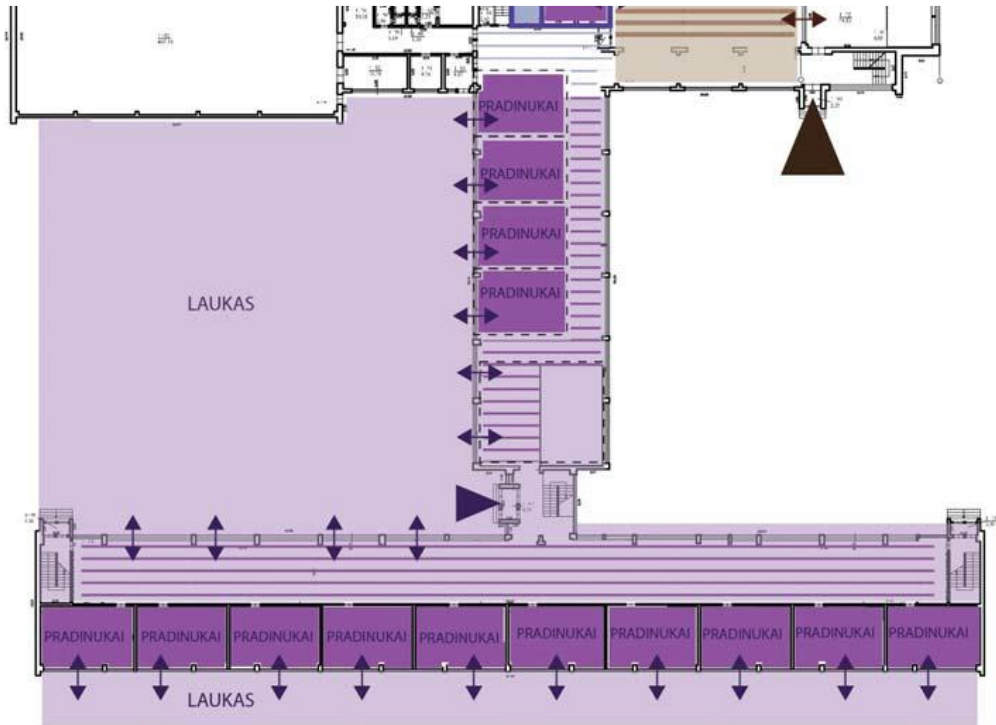
6. Šešta pokyčių kryptis. Mokymosi erdvių klasterių sukūrimas

6.1. Klasterio bibliotekoje ir skaitykloje įrengimo pavyzdžiai (mokymo(si) erdvių klasteris)

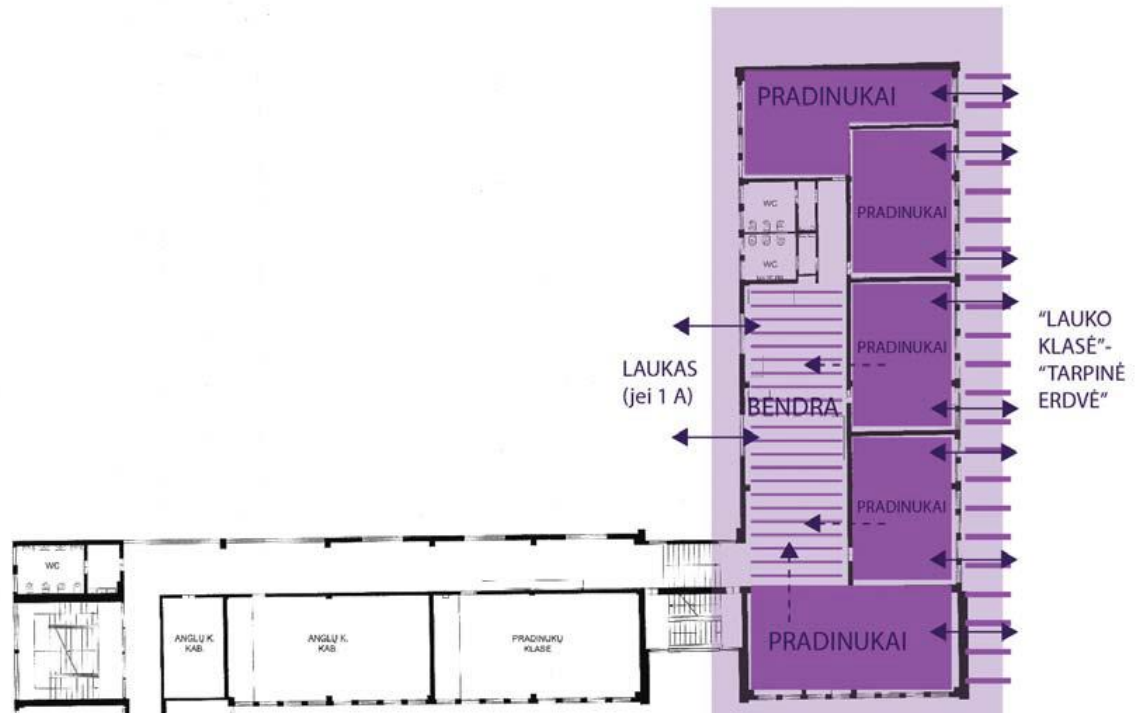

Gerosios Vilties progimnazija, schema, iliust. E.Vasiliauskaitė

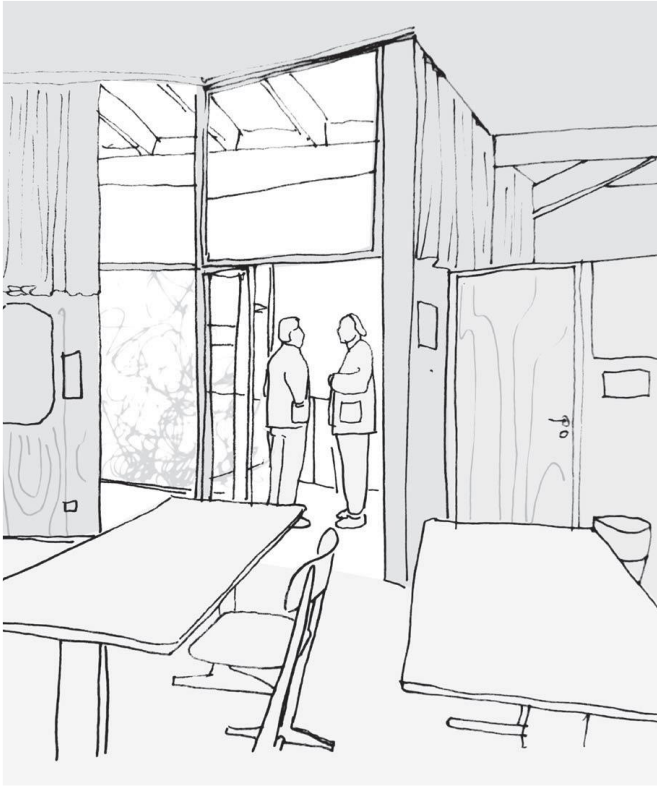
6.2. Mokymosi klasių klasterio pavyzdžiai

Gerosios Vilties progimnazija, pradinių klasių klasterizavimo schema, iliust. E.Vasiliauskaitė

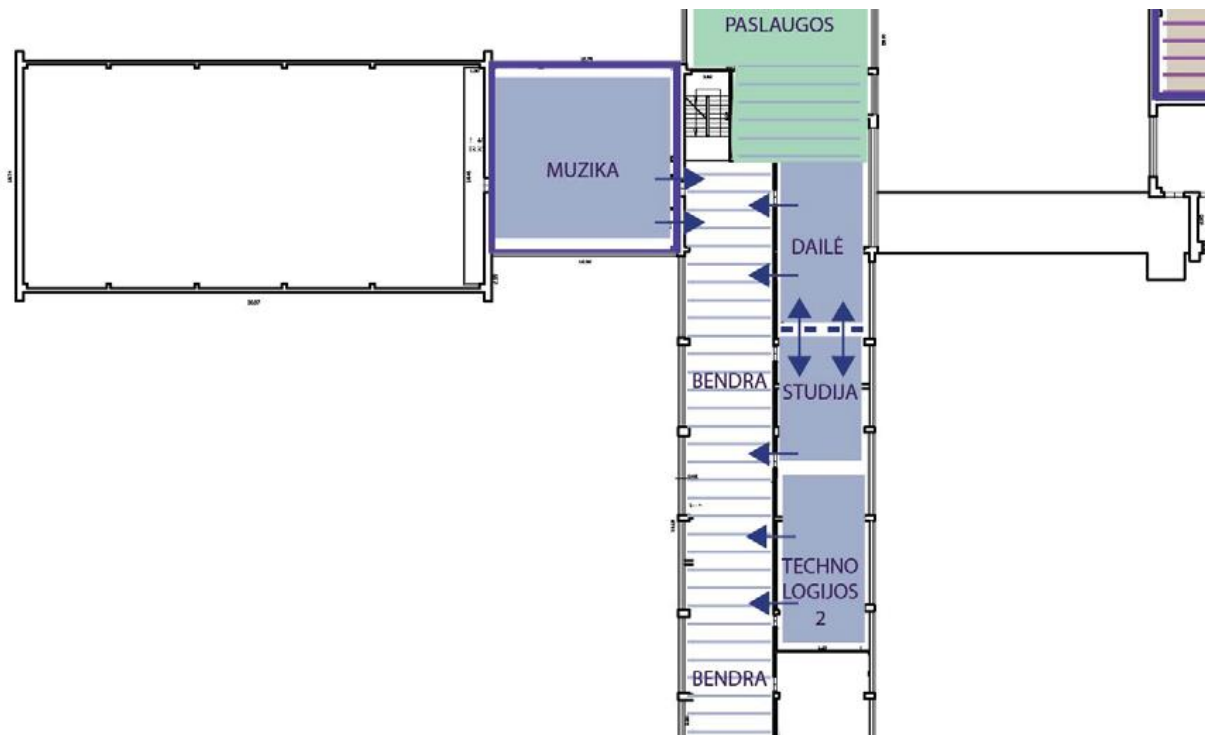

Barboros Radvilaitės progimnazijos pradinių klasių klasterizavimo schema, iliust. E.Vasiliauskaitė

Vaizdas iš klasės į bendras poilsio erdves kasteryje, iliust. E.Vasiliauskaitė

6.3. Dailės, muzikos, technologijų mokymosi klasterių pavyzdžiai (mokymo (si) erdvių klasteris)

Gerosios Vilties progimnazija, meno erdvių klasterizavimo schema, iliust. E.Vasiliauskaitė

Bendroji mokykla Hürth Vokietija, dailės kabineto įranga, nuotr. E.Riaubienė

Bendroji mokykla Hürth Vokietijoje, dailės įranga, nuotr. E.Riaubienė

Katalikiška gimnazija Kelne, dailės įranga, nuotr. E.Riaubienė

Nacionalinė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokykla, dailės studija, nuotr. E.Riaubienė

Keramikos įranga Valdorfo VIVA mokykla, nuotr. E.Riaubienė

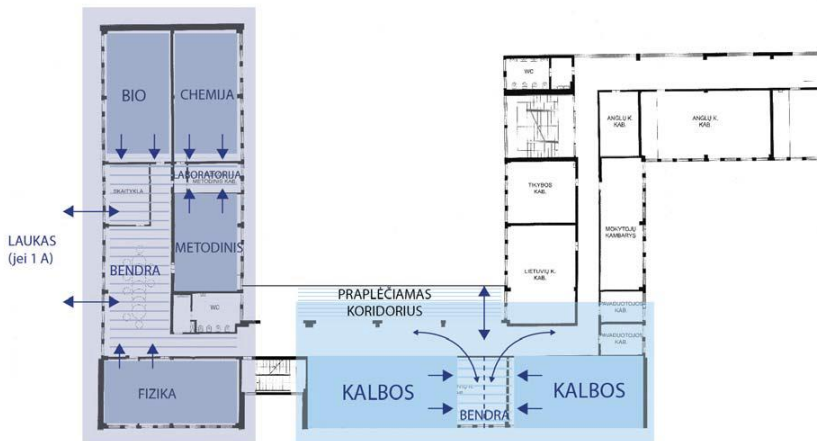

Medžio dirbtuvės Valdorfo VIVA mokykla, nuotr. E.Riaubienė

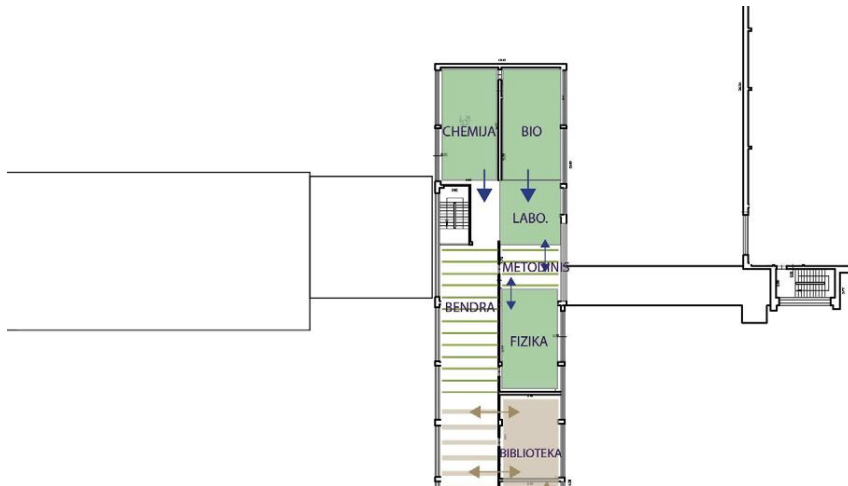

Technologijų kabinetas, bendroji mokykla Hürth Vokietijoje, nuotr. E.Riaubienė

6.4. Gamtos mokslų klasterių pavyzdžiai (mokymo(si) erdvių klasteris)

Barboros Radvilaitės progimnazija, gamtos mokslų erdvių klasterizavimo schema, iliust. E. Vasiliauskaitė

Gerosios Vilties progimnazija, gamtos mokslų erdvių klasterizavimo schema, iliust. E. Vasiliauskaitė

Bendroji mokykla Achene Vokietijoje, fizikos kabinetas, nuotr. E.Riaubienė

Bendroji mokykla Hürth Vokietija, fizikos kabinetas, nuotr. E.Riaubienė

Gimnazija Alsdorfe Vokietijoje, fizikos kabinetas, nuotr. E.Riaubienė

Gimnazija Alsdorfe Vokietijoje, chemijos kabinetas, nuotr. E.Riaubienė

7. Septinta pokyčių kryptis. Mokyklos tapatumas, estetizavimas

7.1. Tapatumo išraiškos fojė pavyzdžiai

Infografika, Gesamtschule Hürth Vokietijoje (kairėje) ir Ukmergės technologijų ir verslo mokykloje (dešinėje), nuotr. E.Riaubienė

Reprezentavimas, Šilutės Vydūno gimnazija (arch. H.Reismanas), nuotr. E.Riaubienė

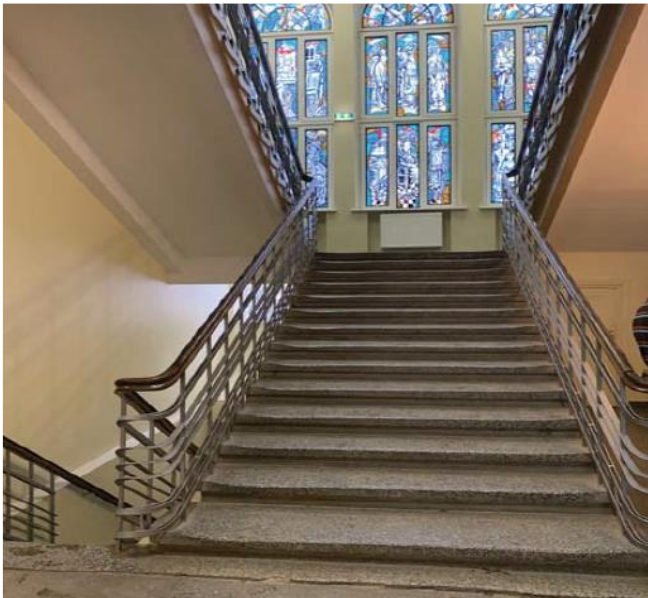
7.2. Tapatumo išraiškos koridoriuose pavyzdžiai

Infografika. Diemedis meninė studija, darželis ir mokykla (archit. Vitalijus Jankūnas ir Marius Morkūnas, 2020), nuotr. E.Riaubienė

Reprezentavimas. Pradinė ir bendrojo lavinimo mokykla Bülowstrasse, Kelnas-Nipai (archit. R., M. Schwartz, 1964; Reinhard Angelis, 2014), nuotr. E.Riaubienė

Estetizavimas, Rokiškio Vaižganto gimnazija (arch. Gumeniukas), nuotr. E.Riaubienė

Estetizavimas, Vytauto Didžiojo gimnazija Vilniuje (arch. J.Makariūnas), nuotr. E.Riaubienė

Reprezentavimas, Vytauto Didžiojo gimnazija Vilniuje (arch. J.Makariūnas), nuotr. E.Riaubienė

7.3. Tapatumo išraiškos auloje pavyzdžiai.

Eksponavimas, De Kans mokykla Amsterdame, nuotr. E.Riaubienė

Eksponavimas, Gerosios Vilties progimnazija, Vilnius, nuotr. E.Riaubienė

7.4. Tapatumo išraiškos bendrosiose mokymo(si) erdvėse pavyzdžiai

Eksponavimas, Montessori mokykloje Defte, nuotr. E.Riaubienė

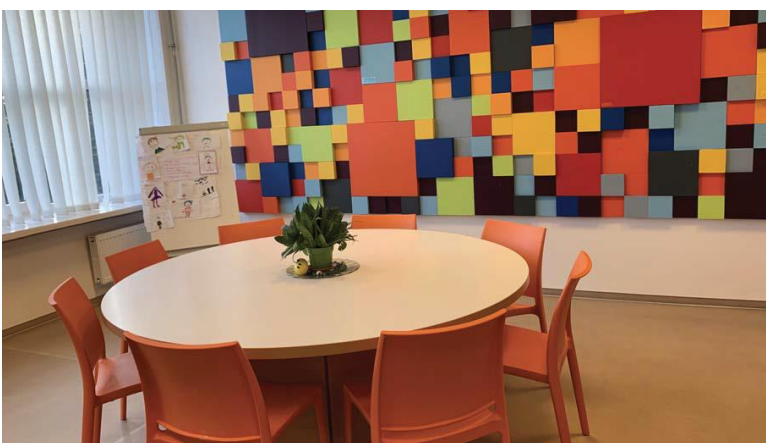

Eksponavimas, Grund und Hauptschule Kelne, nuotr. E.Riaubienė

Delft Montessori mokykla (arch. Hertzberger), nuotr. L. Nekrošius

7.5. Tapatumo išraiškos pagaalbos specialistų konsultacinėse erdvėse pavyzdžiai

Estetizavimas, Raguvos gimnazija, nuotr. E.Riaubienė

Infografika, Karalienės Mortos mokykla Basabnavičiaus g. Vilniuje, nuotr. E.Riaubienė

8. Aštunta pokyčių kryptis. Komunikacijos ir informacijos centras

8.1. Komunikacijos ir informacijos centro bibliotekos ir skaityklos erdvėse pavyzdžiai

De Kans specialių poreikių mokykla Amsterdame, skaityklos veikiančios kaip komunikacijos ir informacijos centras, vaizdas į bibliotekos erdvę, nuotr. E.Riaubienė

De Kans specialių poreikių mokykla Amsterdame, skaityklos veikiančios kaip komunikacijos ir informacijos centras, vaizdas į bendrą renginių erdvę, nuotr. L.Nekrošius

Skaityklos-bibliotekos erdvė Karalienės Mortos mokykloje, Vilniuje (Basanavičiaus g.), nuotr. E.Riaubienė

Katalikiškoji gimnazija Kelne, bibliotekos recepcija, nuotr. E.Riaubienė

Katalikiškoji gimnazija Kelne, knygų lentynos gimnazijos bibliotekoje, nuotr. E.Riaubienė

Katalikiškoji gimnazija Kelne, vaizdas į skaityklos erdvę, nuotr. E.Riaubienė

Technologijų ir dizaino kolegijos skaityklos erdvė, nuotr. E.Riaubienė

Vydūno gimnazijos Šilutėje bibliotekos ir skaityklos erdvė per du aukštus, nuotr. E.Riaubienė

8.2. Komunikacijos ir informacijos centro lauko erdvėse pavyzdžiai

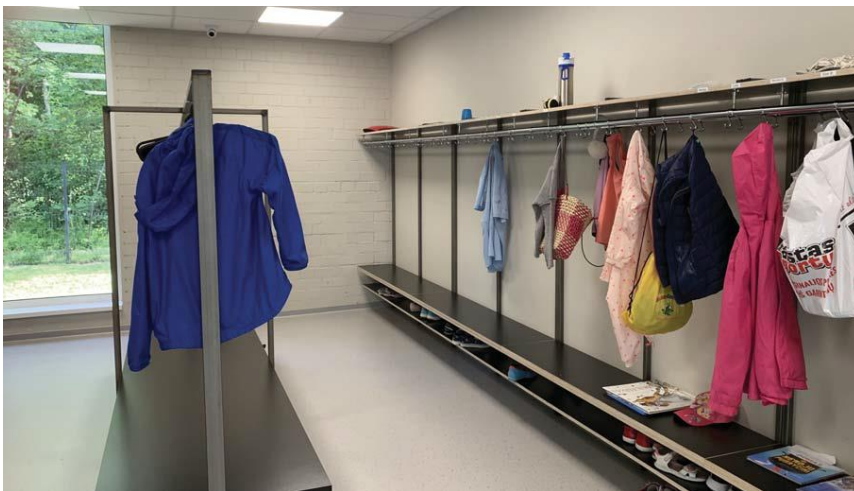
Kumečiuose bendruomenės sukurtas daigafunkcinis lauko baldas - žaidimų ir poilsio erdvė, lauko klasė ir skaityklos lauko erdvė prie mokyklos <https://www.keliaujanciosdirbtuves.lt/projektas/kumeciai/>

9. Devinta pokyčių kryptis. Mokyklos pasiekiamumas po pamokų

9.1. Higienos ir asmeninio naudojimo erdvių prieinamumo pavyzdžiai (drabužinėš ir spintelės)

Diemedis meninė studija, darželis ir mokykla (archit. Vitalijus Jankūnas ir Marius Morkūnas, 2020), nuotr. E.Riaubienė

Diemedis meninė studija, darželis ir mokykla (archit. Vitalijus Jankūnas ir Marius Morkūnas, 2020), nuotr. E.Riaubienė

Demokratinė mokykla Vilniuje, nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Karalienės mirtos mokykla Vilniuje (archit. K.Olechnovič, 2020), nuotr. E. Riaubienė

Gimnazija Alsdorfe (archit. GMP Archiekten, 2017)

Vilniaus Valdorfo Žalioji, (archit G. Gasperaitis), nuotr. L. Nekrošius

10. Dešimta pokyčių kryptis. Lauko ir vidaus erdvių integracija

10.1. Aulos (susirinkimo erdvių) integracijos su lauko ir vidaus erdvėmis pavyzdžiai

Amsterdamas, nuotr. L.Nekrošius

De Kikker mokykla Amsterdame, nuotr. E. Riaubienė

Balsių progimnazija, Vilnius (archit. S. Kuncevičius, 2011), nuotr. L. Nekrošius

Upynos bendruomenės sukurtas bendruomenės erdvė prie mokyklos <https://www.keliaujanciosdirbtuves.lt/projektas/upyna/>

10.2. Koridorių integracijos su lauko ir vidaus erdvėmis pavyzdžiai

“Tarpinė erdvė”, TU Delftas, nuotr. L.Nekrošius

Bendroji mokykla Hürth Vokietija, nuotr. E.Riaubienė

Diemedis meninė studija, darželis ir mokykla (archit. Vitalijus Jankūnas ir Marius Morkūnas, 2020), nuotr. E.Riaubienė

10.3. Mokytojų darbo vietų integracijos su lauko ir vidaus erdvėmis pavyzdžiai

Mokytojų kambarys, Delfto Montessori mokykloje (arch. Hertzberger), nuotr. E. Riaubienė

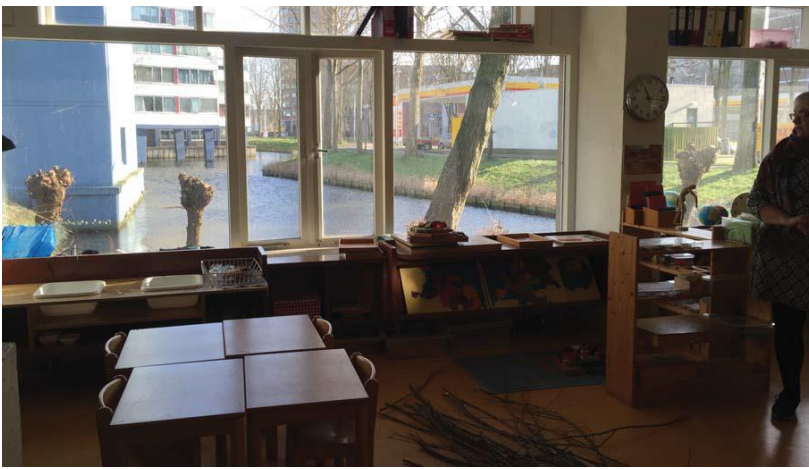

Architektūros Akademija Amsterdame, nuotr. L.Nekrošius

10.4. Specializuotų mokymosi erdvių integracijos su lauko ir vidaus erdvėmis pavyzdžiai

Diemedis meninė studija, darželis ir mokykla (archit. Vitalijus Jankūnas ir Marius Morkūnas, 2020), nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykloje (arch. Hertzberger), nuotr. E. Riaubienė

Mokomasis sodas, Delfto Montessori mokykloje (arch. Hertzberger), nuotr. E. Riaubienė

Miesto daržas Amsterdame, nuotr. L. Nekrošius

Amsterdam De Kikker School Dok architects nuotr. L.Nekrošius

Sporto aikštelės ir lauko gimnastikos įrenginiai ant mokyklos stogo, Rotterdame Nieuwstraat brede school, nuotr. E. Riaubienė

10.5. Lauko poilsio erdvių pavyzdžiai

Nevarėnų mokyklos bendruomenės sukurta lauko scena - žaidimų ir poilsio erdvė prie mokyklos <https://www.keliaujanciosdirbtuves.lt/projektas/nevarenai/>

Kumečiuose bendruomenės sukurta daugiavfunkcinis lauko baldas - žaidimų ir poilsio erdvė, lauko klasė ir skaityklos lauko erdvė prie mokyklos <https://www.keliaujanciosdirbtuves.lt/projektas/kumeciai/>

Suolelis Hagoje, nuotr. L.Nekrošius

Antanave bendruomenės sukurta - žaidimų ir poilsio erdvė, 2016 “Keliaujančios architektūros dirbtuvės”

Nemunėlio Radviliškio bendruomenės sukurta lauko poilsio erdvė

De Kans mokykla Amsterdame, nuotr. E. Riaubienė

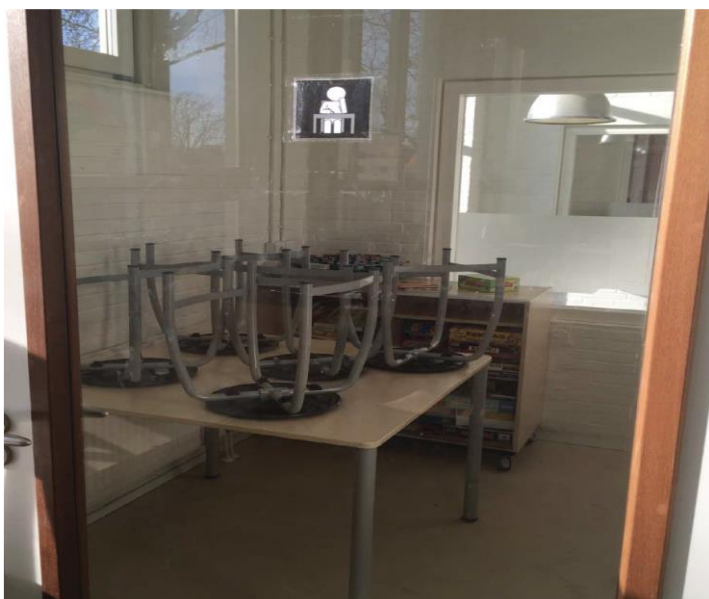
11. Vienuolikta pokyčių kryptis. Mokyklos universalusis dizainas

11.1. Koridorių universalaus dizaino pavyzdžiai

Technologijų ir dizaino kolegijos erdvės Vilniuje, nuotr. E.Riaubienė

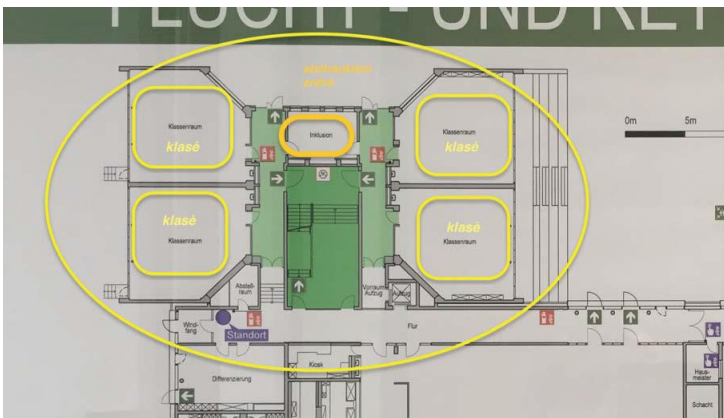
11.2. Atsitraukimo erdvių universalaus dizaino pavyzdžiai

De Kans specialių poreikių mokykla Amsterdame, nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Bendroji mokykla Achene Vokietijoje, atsitraukimo erdvių vieta mokymosi erdvių atžvilgiu, nuotr. E.Riaubienė

11.3. Specialiosios pedagoginės pagalbos teikėjų erdvių universalaus dizaino pavyzdžiai

Gerosios Vilties progimnazija, logopedo kabinetas, nuotr. E.Riaubienė

Gerosios Vilties progimnazija, logopedo kabinetas, nuotr. E.Riaubienė

12. Dvylikta pokyčių kryptis. Edukacinis kraštovaizdis

12.1. Aulos pavyzdžiai

Karalienės Mortos mokyklos bendruomenės šerdį, aulą - skaidrumo elementas, nuotr. E.Riaubienė

Roterdame Nieuwstraat mokyklos pastatas, bendrosios erdvės aplink centrinę susitikimų erdvę, nuotr. E.Riaubienė

12.2. Bendrųjų poilsio erdvių pavyzdžiai

Roterdame Nieuwstraat mokyklos bendrųjų poilsio erdvių įvairovė, nuotr. E.Riaubienė

Roterdame Nieuwstraat mokyklos bendrųjų poilsio erdvių įvairovė, nuotr. E.Riaubienė

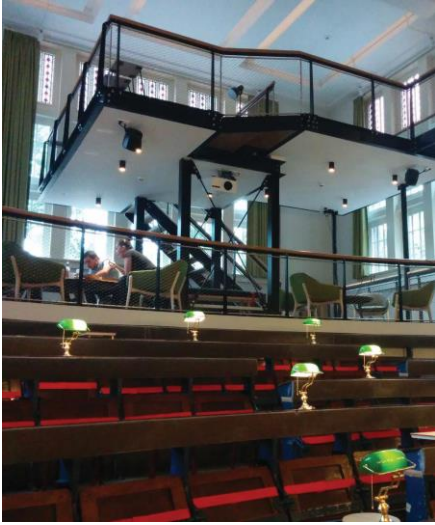

Roterdame Nieuwstraat mokyklos bendrųjų poilsio erdvių įvairovė, nuotr. E.Riaubienė

Roterdame Nieuwstraat mokyklos bendrųjų poilsio erdvių įvairovė, nuotr. E.Riaubienė

12.3. Bibliotekos ir staikyklos erdvių pavyzdžiai

Viešbutis "Generator" Amsterdame, nuotr. L.Nekrošius

12.4. Daugiafunkčių erdvių pavyzdžiai

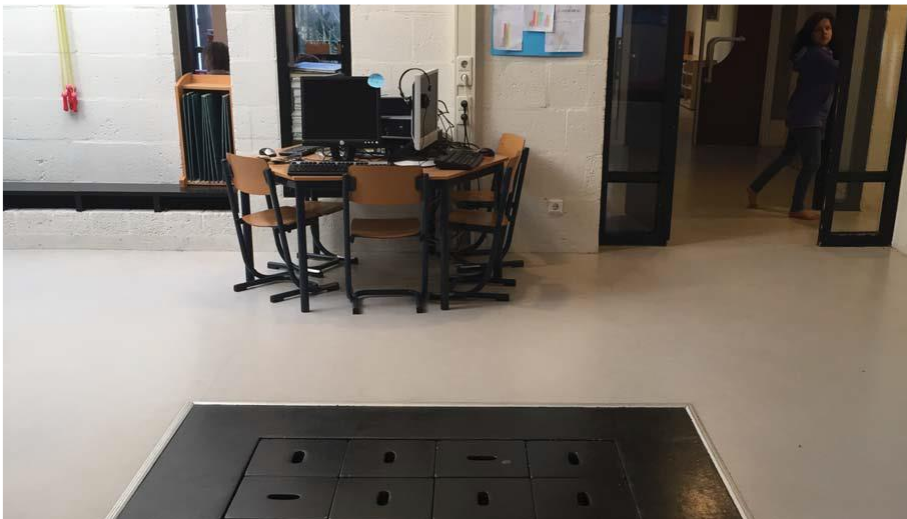
Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Delft Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Delft Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Delft Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Roterdame Nieuwstraat mokyklos daugiafunkcinių erdvių įvairovė, nuotr. E.Riaubienė

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

12.5. Fojė pavyzdžiai

Delfto Montessori mokykla (arch. H. Hertzberger), nuotr. E.Riaubienė

Balsių progimnazija (archit. S. Kuncevičius, 2011), nuotr. E. Riaubienė

12.6. Koridorių pavyzdžiai

Diemedis meninė studija, darželis ir mokykla (archit. Vitalijus Jankūnas ir Marius Morkūnas, 2020), nuotr. E.Riaubienė

Diemedis meninė studija, darželis ir mokykla (archit. Vitalijus Jankūnas ir Marius Morkūnas, 2020), nuotr. E.Riaubienė

Bendrojo lavinimo mokykla Hürth (archit. H4a Architekten, 2017), nuotr. E. Riaubienė

Bendrojo lavinimo mokykla Achene (rekonstrukcijos archit. Kresings, 2017), nuotr. E. Riaubienė

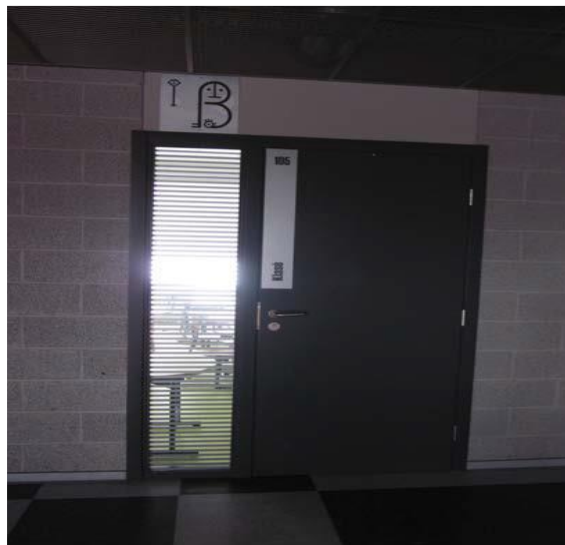

Vytauto Didžiojo gimnazija Vilniuje, nuotr. E.Riaubienė

12.7. Mokymo klasių pavyzdžiai

Van Eijckschool mokykla Roterdame, nuotr. E.Riaubienė

De Kans pradinė mokykla Amstredame, nuotr. L.Nektrošius (kairė), Balsių mokykla, nuotr. E.Riaubienė (dešinė)

TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS

Šiame Rekomendacijų priede pateikiamos nuorodos į teisės aktus, kurie yra aktualūs rengiant ir įgyvendinant Pokyčių planus. Rengiant konkrečios Mokyklos Pokyčių planą, reikia vadovautis aktualiomis teisės aktų redakcijomis.

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.1480>
2. Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.301806/asr>
3. Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.199156E4E004/asr>
4. Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės saugos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>
5. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Dėl Valstybinės švietimo 2013-2022 metų strategijos patvirtinimo“.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463390>;
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. baandžio 24 d. nutarimas Nr. 501 „Dėl Buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.210018/asr>
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimas Nr. 768 „Dėl Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių patvirtinimo“.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.402875/asr>
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. gegužės 20 d. nutarimas Nr. 504 „Dėl ugdymosi šeimoje įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/cbbe42649b6411eaa51db668f0092944?positionInSearchResult=s=1&searchModelUUID=24a879d6-4f13-46b7-9326-49dc275b54ad>
9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. birželio 25 d. įsakymas Nr. ISAK-897 „Dėl Pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelio“.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.539B8882FCA7/asr>
10. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. ISAK-2092 „Dėl Mokytojo padėjėjo pavyzdinio pareigybės aprašymo“.
<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B8A5063FB27E/asr>
11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1548 „Dėl Mokyklos psichologo bendrųjų pareiginių nuostatų“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.95E13AAFFA32/asr>

12. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1549 „Dėl Mokyklos psichologo asistento pavyzdinio pareigybės aprašymo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8F5C1C807841/asr>

13. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. V-1035/ISAK-2680 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.268649/asr>

14. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymas Nr. ISAK -2433 „Dėl pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.326307/asr>

15. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011m. balandžio 11 d. įsakymas Nr. V-579 „Dėl Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.66853439B63F/asr>

16. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. V-1228 „Dėl Specialiosios pedagoginės pagalbos asmeniui iki 21 metų teikimo ir kvalifikacinių reikalavimų nustatymo šios pagalbos teikėjams tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.403927/asr>

17. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. V-1229 „Dėl Specialiosios pagalbos teikimo mokyklose (išskyrus aukštąsias mokyklas) tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EE3AFE320A27/asr>

18. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. V-1795 „Dėl Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.408141>

19. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 12 d. įsakymas Nr. V-2368 „Dėl švietimo aprūpinimo standartų patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.415146>

20. Lietuvos Respublikos švietimo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1308 „Dėl Geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=-gzigwomoi>

21. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymas Nr. V-1309 „Dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašo patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/481fb7d0a82611e59010bea026bdb259/ejTyNDsnvQ>

22. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2016 m. lapkričio 2 d. įsakymas Nr. V-950 „Dėl Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo vaikui ir mokiniui tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/624ea570a19111e69ad4c8713b612d0f/asr>

23. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 lapkričio 2 d. įsakymas Nr. V-951 „Dėl Mokyklos socialinio pedagogo pavyzdinio pareigybės aprašymo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7bbad330a19111e69ad4c8713b612d0f>

24. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2017 m. rugpjūčio 30 d. įsakymas Nr. V-663 „Dėl Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f66068a08e0a11e7a3c4a5eb10f04386/asr>

25. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. rugsėjo 14 d. įsakymas Nr. V-1367 „Dėl Ugdymo organizavimo rekomendacijų mokiniams, kuriems diagnozuotas autizmas, patvirtinimo“.

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/019aae80f65c11eaa12ad7c04a383ca0>

26. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. vasario 12 d. įsakymas Nr. V-65 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 32:2004 „Darbas su videoterminalais. Saugos ir sveikatos reikalavimai“ patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.227778>

27. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Sveikatos apsaugos ministro 1998 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. 85/233 „Dėl Darboviečių įrengimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.55826/asr>

28. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. kovo 13 d. įsakymas Nr. V-284 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/70dcd02107f911e78dacb175b73de379>

29. Lietuvos Respublikos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-313 "Dėl Lietuvos higienos normos HN75:2016 "Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai" patvirtinimo”.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.371081/asr>

30. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. spalio 30 d. įsakymas Nr. V-1208 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 131:2015 „Vaikų žaidimų aikštelės ir patalpos. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo”.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/09a8b740833711e5bca4ce385a9b7048/asr>

31. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. V-964 "Dėl vaikų maitinimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo”.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.411986/asr>

32. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. vasario 12 d. įsakymas Nr. D1-91„Dėl statybos techninio reglamento STR 2.02.02:2004 „Visuomeninės paskirties statiniai“ patvirtinimo“.

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.230706/asr>

33. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymas Nr. D1-653 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019, Statinių prieinamumas“ patvirtinimo“. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dcb43cb3ffaf11e990d5d63c859a8aa7>

34. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2018 m. birželio 26 d. įsakymas Nr. V-606 „Dėl Rekomendacijų dėl visos dienos mokyklos kūrimo ir veiklos organizavimo patvirtinimo“. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/128eb961797811e89188e16a6495e98c?jfwid=i3h7wlgz4>
